

Openbare versie

Delta Lloyd Asset Management N.V.
Het bestuur
Amstelplein 6
1096 BC AMSTERDAM

Datum	5 juni 2015
Ons kenmerk	[REDACTED]
Pagina	1 van 109
Telefoon	-----
Email	-----@afm.nl
Betreft	Besluit tot het opleggen van een bestuurlijke boete

Geacht bestuur,

De Autoriteit Financiële Markten (**AFM**) heeft besloten aan Delta Lloyd Asset Management N.V. (**DLAM**) een bestuurlijke boete van € 750.000 op te leggen omdat DLAM in de periode van 1 april 2012 tot 26 november 2014 haar bedrijfsvoering niet zodanig had ingericht dat deze een beheerste uitoefening van haar bedrijf waarborgde. Dit is een overtreding van artikel 4:14, eerste lid, Wft.

Hieronder wordt het besluit toegelicht. In paragraaf 1 is de algehele conclusie van de AFM opgenomen. In paragraaf 2 is een aantal algemene feiten opgenomen en een weergave van het verloop van het proces. Paragraaf 3 bevat een algemene inleiding op de bevindingen in het besluit. De bevindingen die de conclusie onderbouwen, waarbij ook de zienswijze van DLAM aan bod komt, is opgenomen in paragraaf 4. Paragraaf 5 bevat het besluit en in paragraaf 6 staat hoe u bezwaar kunt maken.

1. Conclusie AFM

De AFM stelt vast dat DLAM in de periode van 1 april 2012 tot 26 november 2014 haar bedrijfsvoering niet zodanig had ingericht dat deze een beheerste uitoefening van haar bedrijf waarborgde. Binnen DLAM (en Delta Lloyd Groep - **DLG**) ontbrak gedurende de periode van de overtreding een schriftelijke besluitvormingsprocedure met betrekking tot transacties die risico's afdekken, zogenaamde overlaytransacties (dit begrip wordt in dit besluit nader gedefinieerd). Voorts is gebleken dat bij de betrokken personen onvoldoende duidelijk is welke rol zij, en de verschillende gremia waarin zij deelnemen, vervullen in het besluitvormingsproces met betrekking tot overlaytransacties. Het ontbreken van een schriftelijke besluitvormingsprocedure heeft er in de praktijk toe geleid dat in een soort ad hoc – niet vastgelegde – besluitvorming door drie bestuursleden [REDACTED] is besloten om transacties te gaan verrichten waarmee het gevoerde renterisicobeleid werd verlaten, waarbij vervolgens instructies binnen de organisatie zijn uitgezet die tot verdere onduidelijkheid hebben geleid. De overlaytransacties hebben plaatsgevonden op basis van informatie die was ontvangen door [naam 9] en [naam 10] [REDACTED] binnen het Verbond van Verzekeraars (**Verbond**) en die niet marktbreed bekend was. Dit gegeven heeft tot geen enkele afweging geleid in hoeverre de transacties op basis van die informatie konden worden verricht. Nagelaten is om de

Datum 5 juni 2015

Ons kenmerk [REDACTED]

Pagina 2 van 109

afdeling Compliance van DLAM (**Compliance**) te betrekken voorafgaand aan de overlaytransacties. Gezien de wens om de ontvangen informatie te gebruiken voor eigen doeleinden was zonder meer duidelijk dat sprake was van een compliancerisico. In een later stadium is ook nagelaten om direct met Compliance op te nemen dat de AFM een onderzoek was gestart bij DL en een onderzoek was gestart bij DLAM. Naast Compliance is ook [REDACTED] van DLAM [REDACTED].

DLAM is de onafhankelijke vermogensbeheerder binnen DLG. DLAM beheert het vermogen van Delta Lloyd Levensverzekering N.V. (**DLL**). Tevens beheert DLAM het vermogen voor institutionele klanten en voor op particulieren gerichte beleggingsfondsen. In het kader van haar beheerwerkzaamheden verricht DLAM naast gewone portefeuilletransacties, ook zogenaamde ‘overlaytransacties’ binnen DLG. Voor de waarborging van de solvabiliteit van een verzekeraar als DLL is het van belang dat een verzekeraar zich voldoende beschermt tegen de risico’s die zij loopt. Een verzekeraar kan zich onder meer beschermen tegen die risico’s door overlaytransacties te verrichten. De mate waarin overlaytransacties worden verricht, is medebepalend voor de mate van bescherming die de verzekeraar geniet. Omdat overlaytransacties kosten met zich brengen, wil een verzekeraar komen tot een passende balans tussen het voldoende afdekken van haar risico’s en de daar tegenover staande kosten. Gezien het belang dat overlaytransacties vertegenwoordigen voor de risicopositie van DLL en DLG (met die transacties wordt invulling gegeven aan het renterisicobeleid), ligt het voor de hand dat de vermogensbeheerder die de overlaytransacties uitvoert (DLAM) beschikt over een schriftelijke besluitvormingsprocedure met betrekking tot overlaytransacties. Uit de schriftelijke besluitvormingsprocedure dient in ieder geval duidelijk te worden wie of welk gremium een overlaytransactie mag initiëren, welke adviesorganen bij een dergelijke transactie betrokken moeten worden, wie bevoegd is het uiteindelijke transactiebesluit te nemen en welke vastlegging dient plaats te vinden.

De AFM heeft vastgesteld dat binnen DLAM (en DLG) een schriftelijke besluitvormingsprocedure met betrekking tot overlaytransacties ontbreekt. Voorts is gebleken dat bij de betrokken personen onvoldoende duidelijk is welke rol zij, en de verschillende gremia waarin zij deelnemen, vervullen in het besluitvormingsproces met betrekking tot overlaytransacties. Het ontbreken van een schriftelijke besluitvormingsprocedure heeft er in de praktijk toe geleid dat in een soort ad hoc – niet vastgelegde – besluitvorming [REDACTED] is besloten om transacties te gaan verrichten waarmee het gevoerde renterisicobeleid werd verlaten. Daarbij zijn instructies binnen de organisatie uitgezet die tot verdere onduidelijkheid hebben geleid. De AFM benadrukt dat het voor een beleggingsonderneming als DLAM van belang is om duidelijke afspraken te maken over de transacties die zij voor ‘een klant’ mag uitvoeren. Het is de verantwoordelijkheid van DLAM zelf, als beleggingsonderneming en zelfstandig vergunninghouder, om er zorg voor te dragen dat haar procedures leiden tot een beheerste bedrijfsvoering binnen DLAM. Als er tussen DLAM en andere entiteiten binnen DLG geen duidelijkheid bestaat over vragen wie een transactie mag initiëren, welke adviesorganen bij een transactie betrokken moeten worden, wie bevoegd is het uiteindelijke transactiebesluit te nemen en welke vastlegging dient plaats te vinden, wordt DLAM deelgenoot van een onbeheerst proces. DLAM dient dit te voorkomen, door het zodanig inrichten van haar bedrijfsvoering (waar nodig in afstemming met andere entiteiten binnen de groep) dat deze een beheerste uitoefening van het bedrijf waarborgt (paragraaf 4.2).

De AFM constateert dat de rol van Compliance in de periode van de overtreding het beeld van [REDACTED] oproept. Het had voor [REDACTED] van DLAM die betrokken waren bij de transacties van [datum] en [datum] zonder meer duidelijk moeten zijn dat bij de voorbereiding, besluitvorming en uitvoering van de transacties sprake was van een

Datum 5 juni 2015

Ons kenmerk

Pagina

3 van 109

compliance-risico. In een later stadium was ook het gegeven dat de AFM een onderzoek was gestart bij DL en een onderzoek is gestart bij DLAM, een kwestie die direct met Compliance had moeten worden opgenomen, mede gezien de rol die DLAM heeft gespeeld in het kader van de transacties waar de onderzoeken van de AFM zich op richtten. [Namen 3, 9 en 10] [Naam 4], hebben het compliancevraagstuk niet gesignaleerd, of genegeerd. [Naam 4], is niet betrokken bij de transacties en de informatie die aanleiding gaf tot het aangaan van de transacties is in de periode rondom de transacties niet eens met hem gedeeld. Afgaande op de afgegeven verklaringen is de compliance officer van DLAM pas in het najaar van 2013 geïnformeerd over het AFM-onderzoek. Uit de [Naam 4] van DLAM blijkt niet dat Compliance toen is betrokken. Van verbetering nadien is niet daadwerkelijk sprake geweest. [Naam 4].

De AFM concludeert dat het systeem van maatregelen en procedures, gezien het feit dat Compliance buiten beeld is gehouden, de kwaliteit van de output niet heeft gewaarborgd. DLAM had haar bedrijfsvoering op het punt van compliance niet zodanig ingericht dat deze een beheerste uitoefening van haar bedrijf waarborgde. Omdat uit [Naam 4] blijkt dat de door de AFM geconstateerde situatie op dat moment nog niet daadwerkelijk was verholpen, loopt de overtreding naar het oordeel van de AFM in ieder geval tot die datum door. De AFM hanteert voor deze bevinding derhalve als periode van overtreding 1 april 2012 tot en met 25 juli 2014 (paragraaf 4.3).

De AFM heeft geconstateerd dat het effect binnen DLAM van relevante interne beleidsdocumenten op het punt van onder meer vertrouwelijkheid van informatie zo beperkt is [Naam 4] – zo niet afwezig in het kader van de transacties – dat er bij DLAM zelfs geen interne discussie heeft plaatsgevonden over de vraag in hoeverre het passend was om transacties aan te gaan op basis van informatie die niet marktbreed werd gedeeld maar in principe alleen binnen [Naam 4] van het Verbond, laat staan om transacties aan te gaan op basis van informatie van het Verbond die op dat moment *niet* officieel met [Naam 4] werd gedeeld. Gezien het gebrek aan twijfel bij DLAM of de betreffende informatie voor de eigen transacties kon worden gebruikt, kan de AFM niet tot een andere conclusie komen dan dat het systeem van maatregelen en procedures de kwaliteit van de output niet heeft gewaarborgd. DLAM had haar bedrijfsvoering niet zodanig ingericht dat deze een beheerste uitoefening van haar bedrijf waarborgde op het punt van het gebruik van mogelijk vertrouwelijke informatie. Over de vraag of de verkregen informatie ook vertrouwelijk was kan geen twijfel bestaan. Vanaf het moment dat DNB contact opnam met het Verbond voor het maken van een afspraak, kon er geen twijfel over bestaan dat de door DNB aan het Verbond verstrekte informatie vertrouwelijk was. Dat de interne discussie niet heeft plaatsgevonden is tegen die achtergrond des te meer opmerkelijk (paragraaf 4.4).

Compliance is (zeer lange tijd) buiten spel gehouden. Het gegeven dat [Naam 4] van DLAM [Naam 4] evenmin wordt betrokken, en niet in staat blijkt om zijn positie op te eisen, past volledig in dit beeld. [Naam 4] dat naar het oordeel van de AFM [Naam 4] niet gezegd kan worden dat sprake is van een inrichting van de bedrijfsvoering die een beheerste uitoefening van het bedrijf waarborgt. [Naam 4]

2. Algemeen

2.1 Activiteiten en personen

DLAM is gevestigd in Amsterdam. De kernactiviteit van DLAM is het uitoefenen van de effectenhandel in de ruimste zin van het woord, het voeren van collectief beheer voor beleggingsinstellingen, het individueel beheren van vermogens zowel voor rekening van groepsmaatschappijen als voor rekening van derden, het voeren van beheer over-, deelnemen in-, en het financieren van andere ondernemingen en vennootschappen en het stellen van zekerheid voor schulden van anderen.

DLAM is de onafhankelijke vermogensbeheerder binnen DLG. DLAM beheert het vermogen van de verzekeringsmaatschappijen van DLG. Tevens beheert DLAM het vermogen voor institutionele klanten en voor op particulieren gerichte beleggingsfondsen. Ten tijde van de onderzoeksperiode beschikte DLAM over een vergunning als bedoeld in artikel 2:65 en een vergunning als bedoeld in artikel 2:96 Wft.¹

In dit besluit worden onder meer de volgende personen genoemd:

DLAM

[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

DL

[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

¹ In verband met de implementatie van de Alternative Investment Fund Managers Directive is de vergunning van DLAM in juli 2014 van rechtswege omgezet.

DLL

[REDACTED]

Verbond

[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

2.2 Aandeelhoudersstructuur DLAM

DLAM is een 100% dochter van DLAM Holding B.V., op haar beurt een 100% dochter van DL. DL staat aan het hoofd van DLG te Amsterdam.

2.3 Verloop van het proces

Op 17 augustus 2012 heeft de AFM per brief in het kader van haar toezicht op de naleving van Hoofdstuk 5.1a een informatieverzoek aan DL verstuurd.

Op 5 september 2012 heeft [REDACTED] per brief namens DLG gereageerd op dit verzoek.

Op 29 november 2012 heeft de AFM per brief een informatieverzoek verzonden aan het Verbond.

Op 14 december 2012 heeft [REDACTED] namens het Verbond per brief gereageerd op het informatieverzoek van de AFM van 29 november 2012.

Op 8 januari 2013 heeft de AFM per brief een aanvullend informatieverzoek verzonden aan DL.

Op 24 januari 2013 heeft DL een e-mail gestuurd aan de AFM waarin zij verzoekt om een uitstel van drie weken voor het verstrekken van de verzochte gegevens in de brief van 8 januari 2013. De AFM heeft uitstel verleend tot 8 februari 2013.

Op 8 februari 2013 heeft [REDACTED] namens DL gereageerd op het aanvullend verzoek.

Op 28 maart 2013 heeft de AFM een e-mail aan DL gestuurd met het verzoek een toelichting te geven op de op 8 februari verstrekte transactiegegevens, nu deze gegevens niet geheel overeenkwamen met het overzicht van transacties dat door DLG bij brief van 5 september 2012 aan de AFM was gezonden.

Op 5 april 2013 heeft de AFM van DL een e-mail ontvangen met daarin een reconciliatie van de transactiedata.

Op 17 juni 2013 heeft de AFM per brief een informatieverzoek gestuurd aan de advocaat van DLAM, [REDACTED]
[REDACTED]

Datum	5 juni 2015
Ons kenmerk	[REDACTED]
Pagina	6 van 109

Op 18 juli 2013 heeft een gesprek plaatsgevonden met de advocaat van DLAM inzake het informatieverzoek van 17 juni 2013. Van het gesprek is een verslag gemaakt.

Op 22 juli 2013 heeft de AFM aan de advocaat van DLAM een brief gestuurd (per e-mail verzonden) met daarin een toelichting op het informatieverzoek van 17 juni 2013.

Op 26 juli heeft de advocaat van DLAM per e-mail gereageerd op de brieven van de AFM van 17 juni 2013 en 22 juli 2013.

Op 20 augustus 2013 heeft de AFM aan de advocaat van DLAM een brief met een ontvangstbevestiging gestuurd (per e-mail verzonden) met betrekking tot voornoemde e-mail van de advocaat. Volledigheidshalve wordt in de brief erop gewezen dat de AFM bevoegd is om de informatie op te vragen die zij redelijkerwijs voor de vervulling van haar toezichtstaken nodig heeft en dat zij de verstrekte informatie kan gebruiken in haar onderzoek naar (een) mogelijke overtreding(en) van hoofdstuk 5.4 en/of hoofdstuk 4.2 Wft.

Op 1 oktober 2013 hebben de AFM en De Nederlandsche Bank (**DNB**) gezamenlijk besloten ieder een eigen onderzoek in te stellen naar de beheerste en integere bedrijfsvoering. De AFM heeft dit onderzoek ingesteld bij DLAM en DNB bij DL en DLL. Dit onderzoek hebben de AFM en DNB op 1 oktober 2013 telefonisch aangekondigd.

Op 2 oktober 2013 hebben de AFM en DNB per brief aangekondigd onderzoek naar de beheerste en integere bedrijfsvoering van respectievelijk DLAM (AFM), DL en DLL (DNB) te zullen verrichten. Deze brief is op 2 oktober 2013 mondeling toegelicht. In de brief is tevens verzocht om afschriften te verstrekken van alle informatie die direct of indirect betrekking heeft op door DLG afgesloten transacties in financiële instrumenten, [REDACTED] in de periode van [datum] tot en met [datum]. Voorts is verzocht om toezending van de stukken waaruit het door DLAM, DL en DLL gevoerde beleid voor het beperken of afdekken van renterisico's en het gevoerde integriteitsbeleid over de periode [datum] tot en met [datum] blijkt, alsmede relevante overige informatie of documentatie terzake.

Op 3 oktober 2013 heeft DLG middels een brief aan de AFM gereageerd op het informatieverzoek van 2 oktober 2013. Bij de brief is een USB stick gevoegd met daarop diverse documenten waar de AFM in haar informatieverzoek om verzocht.

Op 8 oktober 2013 heeft de advocaat van DLAM per brief aan de AFM bevestigd dat DL de opgevraagde elektronische informatie zal verstrekken.

Op 3 december 2013 hebben de AFM en DNB gesproken met [naam 10] en [naam 9]. Van deze gesprekken is een verslag gemaakt.

Op 5 december 2013 hebben de AFM en DNB gesproken met [naam 3], [naam 4] en [naam 6]. Van deze gesprekken is een verslag gemaakt.

Datum 5 juni 2015

Ons kenmerk [REDACTED]

Pagina 7 van 109

Naast dit onderzoek van de AFM en DNB, heeft er ook een intern onderzoek plaatsgevonden in opdracht van de Raad van Commissarissen van DL (**RvC**). Dit onderzoek is uitgevoerd door de Commissie [naam]. De Commissie [naam] bestaat uit [REDACTED]

[REDACTED] De Commissie [naam] heeft onderzoek gedaan ‘naar de feiten en omstandigheden die kennelijk de aanleiding hebben gevormd tot het onderzoek van de AFM/DNB.’ Op 6 december 2013 heeft de Commissie [naam] haar onderzoeksrapport opgeleverd. Het onderzoek is besproken en vastgesteld door de RvC per 6 december 2013. Het onderzoeksrapport is aan de AFM en DNB toegezonden.

Op 11, 17 en 23 december 2013 en 10 en 14 januari 2014 hebben de AFM en DNB² met enkele leden van de RvC (die onderdeel uitmaken van de Commissie [naam]) gesproken naar aanleiding van het rapport van de Commissie [naam].

Op 5 januari 2014 heeft de AFM een concept onderzoeksrapportage aan DLAM verstuurd.

Op 20 januari 2014 hebben de AFM en DNB gesproken met [naam 5] van het Verbond. Van het gesprek is een verslag gemaakt.

Op 21 januari 2014 hebben de AFM en DNB gesproken met [naam 7] van het Verbond. Van het gesprek is een verslag gemaakt.

Op 27 maart 2014 heeft DLAM een schriftelijke reactie gegeven op de concept onderzoeksrapportage.

Op 20 januari 2015 heeft de AFM het definitieve onderzoeksrapport en een voornemen tot boeteoplegging gezonden aan DLAM. Tevens heeft de AFM DLAM in de gelegenheid gesteld om uiterlijk 9 februari 2015 een mondelinge en/of schriftelijke zienswijze te geven op het voornemen.

Op 30 januari 2015 heeft de gemachtigde van DLAM per brief verzocht om de termijn voor het geven van een mondelinge of schriftelijke zienswijze met zes weken te verlengen.

Op 3 februari 2015 heeft de AFM per e-mail aan DLAM uitstel verleend voor het geven van een schriftelijke of mondelinge zienswijze tot uiterlijk 10 maart 2015.

Op 10 maart 2015 heeft DLAM bij de AFM een schriftelijke zienswijze ingediend. Naast een samenvatting van het standpunt van DLAM en een toelichting daarbij, geeft DLAM in haar schriftelijke zienswijze aan dat “haar voornaamste bedenkingen bij de gelijksoortige conclusies die door zowel de AFM als DNB worden getrokken over [deze zaak] reeds adequaat en uitvoerig gemotiveerd worden uiteengezet in de Zienswijze Boetevoornemen DNB.”. DLAM “volstaat vooralsnog met een verwijzing naar hetgeen hierover in deze zienswijze is opgemerkt.” en merkt op dat hetgeen naar voren is gebracht in het kader van de aan DNB gegeven zienswijze “... voor zover relevant (...) tevens als zienswijze van DLAM op het Boetevoornemen AFM [moet] worden beschouwd.”.

² Hier zijn alleen interne verslagen van opgemaakt. De aanwezige bestuurssecretaris van DL heeft, bij enkele gesprekken, ten behoeve van interne verslaglegging binnen DL ook zelf genoteerd.

3. Algemene inleiding

Voor een beter begrip van de verschillende bevindingen die in paragraaf 4 worden besproken, wordt in deze paragraaf een algemene toelichting gegeven op gebeurtenissen die aanleiding hebben gegeven tot onderzoek door de AFM en DNB. Niet alle onderdelen van deze toelichting zijn in gelijke mate relevant voor de respectievelijke bevindingen.

Op 2 juli 2012 heeft DNB nabeurs het volgende persbericht gepubliceerd over aanpassing van de rentetermijnstructuur³:

‘Gelet op de voortdurende uitzonderlijke marktomstandigheden en de gebrekkige liquiditeit in het lange eind van de markt, past DNB, na overleg met het Verbond van Verzekeraars, de rentecurve voor verzekeraars aan.

Het betreft een aanpassing van de extrapolatiemethode van de rentecurve met behulp van een Ultimate Forward Rate (UFR), waarbij de eenjarige forward rates vanaf looptijd 20 jaar in 40 jaar convergeren naar een UFR van 4,2%. Het gevolg hiervan is een meer stabiele rente voor lange looptijden, waardoor de solvabiliteitspositie van verzekeraars minder fluctueert. Hiermee anticipeert DNB op Solvency II voor verzekeraars.

Beoogd wordt deze aanpassing door te voeren in de rentecurve die verzekeraars gebruiken voor de bepaling van de solvabiliteitspositie vanaf ultimo tweede kwartaal 2012. DNB verwacht onverkort van verzekeraars terughoudendheid in dividenduitkeringen en maatregelen ter versterking van hun kapitaalpositie.

Voor pensioenfondsen blijft de methode voor bepaling van de rentecurve per 30 juni ongewijzigd. SZW overlegt met de pensioensector en DNB over het eventueel op een evenwichtige wijze naar voren halen van onderdelen van het nieuwe toezichtkader voor pensioenfondsen langs het door de minister van SZW aangekondigde tijdpad. ’.

Enige dagen daarvóór, op [datum], heeft DNB telefonisch contact opgenomen met het Verbond in het kader van consultatie van beleid, met het verzoek om voor [datum] of [datum] een afspraak te maken om te spreken over de rentetermijnstructuur. Op [datum] is door twee afgevaardigden van het Verbond gesproken met DNB. Deze twee afgevaardigden waren [naam 5], [REDACTED] van het Verbond en [naam 7], [REDACTED]. [REDACTED]

[REDACTED] In het gesprek van DNB en de AFM met [naam 7] op 21 januari 2014, heeft [naam 7] over [REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

³ <http://www.dnb.nl/nieuws/nieuwsoverzicht-en-archief/persberichten-2012/dnb275027.jsp>

Datum 5 juni 2015

Ons kenmerk

Pagina

9 van 109

[Redacted text block]

[Redacted text block]

In de periode van [datum] tot en met [datum], dus in de periode na het telefonisch contact door DNB met het Verbond en na afloop van de afspraak, zijn door DLAM en ten behoeve van DLL de volgende transacties verricht:

[Redacted text block]

De hierboven genoemde transacties worden hierna aangeduid als **‘de transacties’**.

Voorafgaand aan de benadering door DNB van het Verbond in verband met de betreffende bespreking, en de bovengenoemde transacties die op die benadering en de bespreking volgden, had DNB reeds contact met DLG over het renterisicobeleid.

Als algemene toelichting daarbij, merkt de AFM het volgende op. Het toezicht van DNB ziet onder meer op de solvabiliteit van verzekeraars. Op basis van de solvabiliteit van een verzekeraar wordt beoordeeld in hoeverre de verzekeraar in staat is om op korte en lange termijn onder meer aan haar verzekeringsverplichtingen te voldoen. De solvabiliteit van een verzekeraar wordt (onder meer) negatief beïnvloed door rentedalingen omdat daarmee de contante waarde van de verzekeringsverplichtingen toeneemt. Met andere woorden; door de lagere rente is er meer vermogen nodig om op een later tijdstip aan dezelfde verplichtingen te kunnen voldoen. Verzekeraars kunnen zich tegen een rentedaling beschermen door ‘hedging’-instrumenten in te zetten. De mate waarin een verzekeraar

bereid is om risico te nemen ten aanzien van de solvabiliteitspositie is mede bepalend voor de inzet van hedging-instrumenten.

DNB heeft op [datum], [REDACTED], een brief verstuurd aan --
[REDACTED] waarin zij heeft aangegeven van mening te zijn dat DLG's risicohouding ten aanzien van beleggingen leidt tot een hoog risicoprofiel, ook ten opzichte van andere verzekeraars. [REDACTED]

Naar aanleiding van die contacten heeft DNB aan DLG in de brief verzocht een aantal maatregelen te treffen.

DLG heeft op enig moment na [datum] gevolg gegeven aan (een deel van) het verzoek van DNB door een aantal risicomitigerende maatregelen te treffen.

Bovenstaande situatie is door [naam 3] in zijn verklaring van 5 december 2013 als volgt omschreven:

'Halverwege [REDACTED] (NB: brief [datum]) was er [REDACTED] een brief van DNB binnengekomen met een nieuw risicokader gebaseerd op een stressscenario. [REDACTED]'

"Het betrof het renterisico dichtzetten. Hierdoor hebben wij transacties moeten uitvoeren die een bepaalde overhedge tot gevolg hadden. Ons renterisico zat dicht, maar wij moesten deze verder dichtzetten. Wij moesten per eind [REDACTED] al aan deze voorwaarden voldoen. Op basis van deze brief was ons renterisico overhedged en verder dichtgezet.'

en

'[Naam 3] geeft aan dat na binnenkomst van deze brief [AFM: van [datum]] er een GRC light meeting is geweest. Aan [naam 6] gevraagd wat wij kunnen doen [REDACTED]. Renterisico moest daarom verder dicht worden gezet, en aandelen exposure verder verminderen.'

Er was dus tussen DNB en DLG (al langere tijd) contact over het te hoge risicoprofiel van DLG, ook ten opzichte van andere verzekeraars. DLG heeft naar aanleiding van het verzoek van DNB in de brief van [datum] uiteindelijk risicomitigerende maatregelen genomen. Op [datum] volgde het verzoek van DNB aan het Verbond om – in het kader van consultatie van beleid – voor [datum] of [datum] een afspraak te maken om te spreken over de rentetermijnstructuur. In het verlengde van dat verzoek en van het overleg op [datum], zijn de eerder genoemde transacties gevolgd. De transacties leidden tot een evident risicovoller profiel dan het profiel dat door het eerdere overleg met DNB was ingegeven. Over de derde hiervoor genoemde transactie verstuurt [REDACTED] op [datum] aan [REDACTED]

[weergave inhoud e-mail]

Datum 5 juni 2015

Ons kenmerk [REDACTED]

Pagina 11 van 109

Naast het gegeven dat de bovengenoemde en de andere eerder genoemde transacties zijn verricht [REDACTED] de vroege ocht), is er ook overgegaan tot het bewust niet hedgen van transacties. [REDACTED] stuurt daarover in de vroege ochtend van [datum] aan [REDACTED] de volgende e-mail:

[REDACTED]

Hierover heeft [naam 3] later verklaard:

(AFM) 'Wij willen u een e-mail laten zien.

[REDACTED] Pasten deze transacties, [REDACTED], binnen het gevoerde beleid?

[Naam 3] geeft aan dat er bekend was dat zij bezig waren met [REDACTED], het renterisico moest hierop worden afgedekt. Overhedge moest worden teruggedraaid en niet meer dan dat. Er is rekening gehouden met [REDACTED] - [REDACTED]. "Op basis van geldende risicobeleid zou dit [REDACTED] altijd gehedged zijn. Nu niet gebeurd naar aanleiding van besluiten van die ochtend.".'. '.

4. Bevindingen die aanleiding vormen voor het besluit

In de paragrafen 4.2 tot en met 4.7 worden de bevindingen die aanleiding vormen voor het besluit besproken. Per bevinding is een beoordeling opgenomen waarin ook de zienswijze van DLAM aan de orde komt. Voorafgaand aan de bevindingen is in paragraaf 4.1 het wettelijk kader weergegeven.

4.1 Wettelijk kader

Wet op het financieel toezicht

Artikel 4:14 Wft

1. Een beheerder van een beleggingsinstelling, een beheerder van een icbe, beleggingsinstelling, icbe, beleggingsonderneming, bewaarder van een beleggingsinstelling, bewaarder van een icbe of pensioenbewaarder richt de bedrijfsvoering zodanig in dat deze een beheerste en integere uitoefening van zijn onderscheidenlijk haar bedrijf waarborgt.
2. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur worden regels gesteld met betrekking tot het eerste lid. Deze regels hebben betrekking op:
 - a. het beheersen van bedrijfsprocessen en bedrijfsrisico's;(...)

Besluit Gedragstoezicht financiële ondernemingen Wft

Hoofdstuk 5. Beheerste uitoefening van het bedrijf

§ 5.1. Algemene aspecten van de bedrijfsvoering

Bepalingen ter uitvoering van de artikelen 4:9b, tweede lid, en 4:14, tweede lid, aanhef en onderdeel a, van de wet

Artikel 30 BGfo

1. De bedrijfsvoering van een beheerder van een icbe, icbe, beleggingsonderneming, bewaarder van een icbe of pensioenbewaarder, bedoeld in artikel 4:14, eerste lid, van de wet voorziet in:
 - a. duidelijke besluitvormingsprocedures en een duidelijke, evenwichtige en adequate organisatiestructuur;
 - b. een duidelijke, evenwichtige en adequate verdeling van taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden;
 - c. eenduidige rapportagelijnen;
 - d. een adequaat systeem van informatievoorziening en communicatie; en
 - e. adequate interne controleprocedures om te waarborgen dat beslissingen en procedures op alle niveaus in acht worden genomen.
2. De bedrijfsvoering is afgestemd op de aard, omvang, risico's en complexiteit van de financiële onderneming en de werkzaamheden van de financiële onderneming.
3. De bedrijfsvoering wordt op een inzichtelijke wijze vastgelegd.
4. De financiële onderneming beschikt over procedures en maatregelen om de vertrouwelijkheid en integriteit van informatie en de voortdurende beschikbaarheid en beveiliging van geautomatiseerde gegevensverwerking te waarborgen.

5. De effectiviteit van de organisatie-inrichting en van de procedures en maatregelen, bedoeld in het eerste lid, wordt door de financiële onderneming ten minste jaarlijks getoetst.
De financiële onderneming voorziet erin dat gesignaleerde tekortkomingen worden opgeheven.
6. De effectiviteit van de organisatie-inrichting en van de procedures en maatregelen wordt bij een beheerder van een instelling voor collectieve belegging in effecten of een beleggingsonderneming onafhankelijk getoetst. Daartoe beschikt de beheerder of een beleggingsonderneming over een organisatieonderdeel dat een interne controlefunctie uitoefent.

4.2 Bevinding proces transacties

4.2.1 Feiten

Voor een weergave van de feiten die zien op de transacties die DLAM heeft uitgevoerd in de periode van [datum] tot en met [datum], inclusief het proces dat hieraan vooraf is gegaan en de handelingen die daarna zijn verricht in samenhang hiermee, verwijst de AFM naar paragraaf 2 van bijlage 1.

Achtereenvolgens komen in die paragraaf aan de orde:

- Overzicht van e-mails;
- Het statuut van het Asset & Liability Comité (**ALCO DLL**);
- De notulen van het ALCO DLL;
- Verklaringen van betrokken personen omtrent het proces rondom de transacties;
- Bevindingen van de Commissie [naam]; en
- De aangeleverde informatie over de transacties.

4.2.2 Beoordeling proces transacties

Hieronder tracht de AFM in kaart te brengen op basis van welke besluitvormingsprocedures DLAM transacties verricht, meer in het bijzonder, zogenaamde overlaytransacties. Daartoe beoordeelt de AFM eerst in paragraaf 4.2.2.2 of sprake is van een schriftelijke besluitvormingsprocedure met betrekking tot overlaytransacties. In paragraaf 4.2.2.3 gaat de AFM in op de vraag of voor de betrokken personen duidelijk is welke rol zij, en de verschillende gremia waarin zij deelnemen, in het besluitvormingsproces met betrekking tot overlaytransacties vervullen. Hoe de daadwerkelijke besluitvorming rondom de transacties heeft plaatsgevonden, de feitelijke gang van zaken, wordt behandeld in paragraaf 4.2.2.4. In paragraaf 4.2.2.5 heeft de AFM een tussenconclusie opgenomen over de vraag of DLAM haar bedrijfsvoering op het punt van overlaytransacties zodanig heeft ingericht dat deze een beheerste uitoefening van haar bedrijf waarborgt. De zienswijze van DLAM komt aan de orde in paragraaf 4.2.2.6, waarna in paragraaf 4.2.2.7 de eindconclusie met betrekking tot deze bevinding is opgenomen.

4.2.2.1 Onderscheid normale transacties en overlaytransacties

DLAM maakt onderscheid tussen normale transacties en overlaytransacties. [Naam 3] heeft op 5 december 2013 verklaard dat: *‘(...) er onderscheid moet worden gemaakt tussen transacties binnen de normale en de overlay portefeuilles van DL Leven. (...) De normale transacties worden uitgevoerd door de managers van fixed income.*

Transacties die onder hun verantwoordelijkheid vallen en passen in het mandaat dat zij daarvoor hebben. In haar zienswijze op de concept-rapportage geeft DLAM aan dat de transacties die zijn verricht, zogenaamde ‘group overlay transacties’ betreffen. Daarbij merkt DLAM op: [REDACTED]

4.2.2.2 Relevante gremia

In de van DLAM ontvangen informatie worden onder meer de Group Risk Committee (GRC) en de GRC Light genoemd. Over de GRC en de GRC Light heeft DLAM in haar zienswijze op de concept-rapportage het volgende aangegeven: *‘De volledige GRC bestaat uit 12 leden,* [REDACTED]

*De GRC Light bestaat uit alle leden van de RvB, [REDACTED] en [REDACTED]. Het GRC is een adviserend gremium en komt één keer per maand bij elkaar. Als de markt aanleiding geeft om frequenter bij elkaar te komen, vindt een GRC Light vergadering plaats.’*⁴ Dezelfde passage is opgenomen in de zienswijze van DLAM, met als verschil dat de volledige GRC volgens die passage uit 11 leden bestaat.⁵

Ook wordt het ALCO DLL genoemd. Het statuut van het ALCO DLL (**Statuut**) geeft aan dat dit orgaan als doel heeft om ervoor te zorgen dat er binnen DLL op een structurele manier financiële risico’s worden bewaakt en beoordeeld. Hierbij is het niet de bedoeling op voorhand de risico’s zo veel mogelijk te reduceren, maar om ervoor te zorgen dat bewust gekozen wordt voor die risico’s die DLL vanuit haar risk appetite bereid is te nemen. Zodoende zullen de oplossingen die door het ALCO DLL worden voorgesteld bijdragen aan een verbetering van de risico-rendement verhouding van DLL, die zodoende beter past bij de gekozen risk appetite, aldus het Statuut.

Het ALCO DLL kent blijkens het Statuut de volgende taken en verantwoordelijkheden:

- a. Het ALCO DLL is adviesorgaan voor de directie van DLL op het gebied van de beheersing en het beleid van de financiële risico’s. Het ALCO DLL heeft mandaat beslissingen te nemen die binnen het risk appetite vallen. De directie DLL neemt de uiteindelijke besluiten over de beheersing van deze risico’s.
- b. Het ALCO DLL is adviesorgaan voor de directie van DLL voor het bepalen van de risk appetite en de allocatie van het eigen vermogen. De directie DLL bepaalt de risk appetite en beslist hoe het eigen vermogen gealloceerd wordt (risk budgeting).
- c. Het ALCO DLL bewaakt het beleid betreffende de financiële risico’s en monitort de effectiviteit van de gekozen beheersmaatregelen.

Uit het Statuut blijkt niet wanneer en op welke wijze het ALCO DLL in het besluitvormingsproces met betrekking tot overlaytransacties dient te worden betrokken. De AFM constateert ook voor het overige dat binnen DLAM of DLG geen sprake is van documentatie waarin de besluitvormingsprocedure met betrekking tot overlaytransacties is vastgelegd. Wel valt op dat de taken en verantwoordelijkheden van het ALCO DLL specifiek gericht zijn op DLL en dat het ALCO DLL een adviesfunctie heeft richting de directie van DLL.

⁴ Reactie op de concept onderzoeksrapportage van 6 februari 2014, paragraaf 3.5.

⁵ Zienswijze DLAM, bijlage 1, paragraaf 16.3.

4.2.2.3 Verklaringen omtrent de besluitvormingsprocedure

De AFM constateert dat geen sprake is van een schriftelijke besluitvormingsprocedure omtrent overlaytransacties. De AFM acht dat zonder meer opmerkelijk en bezwaarlijk. In deze paragraaf 4.2 zal de AFM het belang om te beschikken over een schriftelijke besluitvormingsprocedure omtrent overlaytransacties nader toelichten. Eerst zal de AFM de mogelijkheid onderzoeken of, ondanks het ontbreken van een schriftelijke besluitvormingsprocedure, voor de betrokken personen duidelijk is welke rol zij, en de verschillende gremia waarin zij deelnemen, in het besluitvormingsproces met betrekking tot overlaytransacties vervullen. Daartoe zal de AFM de verklaringen die de betrokken personen hebben afgelegd, en de e-mailcorrespondentie rondom de bewuste transacties, beoordelen. De AFM beoordeelt of voor de betrokkenen duidelijk is wie een transactie mag initiëren, welke adviesorganen bij een transactie betrokken moeten worden, wie bevoegd is het uiteindelijke transactiebesluit te nemen en in hoeverre vastlegging heeft plaatsgevonden.

[Naam 3] heeft in het gesprek met de AFM op 5 december 2013 het volgende verklaard over de besluitvormingsprocedure:

(AFM): 'Delta Lloyd Groep (DLG) bestaat uit verschillende juridische entiteiten. Kunt u iets zeggen over de verhoudingen tussen DL N.V., DL Leven en DLAM?'

[Naam 3] geeft aan dat DLAM is aangesteld om het vermogen te beheren van DL Leven, volgens een mandaat oftewel van te voren vastgestelde afspraken. "Wij zijn puur aangesteld om het vermogen te beheren. Maandelijks komt het ALCO (Asset & Liability Committee) bij elkaar. [REDACTED]"

(...)

(AFM): 'Vallen afdekkingstransacties [AFM: overlaytransacties] binnen het mandaat van leven?'

[Naam 3] antwoordt bevestigend en geeft aan dat het ALCO formeel toestemming geeft voor het uitvoeren van overlay transacties. [REDACTED]"

(...)

[REDACTED] -keer in de maand is er een GRC, wanneer nodig een GRC light. We hebben ook wel eens twee keer in de week bij elkaar gezeten. ”⁶.

(AFM): 'Wat zijn de rollen van het GRC (Group Risk Committee), GRC light en de ALCO (Asset & Liability Committee)?'

⁶ Aanvulling DL: het antwoord ziet op de overlay portefeuille.

Datum 5 juni 2015

Ons kenmerk [REDACTED]

Pagina 16 van 109

[Naam 3] geeft aan dat het GRC advies geeft, vervolgens wordt het op de agenda van de RvB gezet en zij nemen een besluit hierover. Dit voorstel wordt naar het ALCO gebracht. Na goedkeuring van de ALCO worden de transacties door DLAM uitgevoerd. Dit gaat op dezelfde manier binnen het GRC light. Het moet eerst naar het ALCO toe voordat besluiten kunnen worden uitgevoerd.’
(...)

(AFM): ‘Kunt u meer vertellen over hoe de transacties tot stand komen, specifiek voor DL Leven. Wie initieert de transacties en wie worden daarbij betrokken. Worden alle besluiten op dezelfde manier genomen?’

[Naam 3] geeft aan dat er onderscheid moet worden gemaakt tussen transacties binnen de normale en de overlay portefeuilles van DL Leven. [REDACTED]
[REDACTED] Deze transacties binnen de overlay portefeuille vinden altijd plaats via het GRC. Het GRC geeft een advies, de RvB neemt een besluit en na goedkeuring in de ALCO ziet DLAM toe op de uitvoering hiervan [REDACTED]
[REDACTED] Alles moet formeel goedgekeurd worden door het ALCO, altijd. (...).’
(...)

(AFM): ‘Is er een verschil tussen beleid en uitvoering van het beleid?’

(...) Er zullen nooit wijzigingen worden gedaan in overlay portefeuille zonder toestemming van de RvB. De RvB neemt besluiten op groepsniveau en dit wordt uitgevoerd wanneer het ALCO hiermee akkoord gaat.’

[REDACTED]

[REDACTED]

(AFM): ‘Vanuit DLAM doet u wel voorstellen voor transacties (nadat het besluit genomen is)?’

[Naam 3] geeft aan dat dit klopt en dat pas nadat GARM vastgesteld heeft dat we met deze transacties binnen het risicobeleid blijven de transacties worden uitgevoerd.’
(...)

(AFM): ‘Geldt dit ook voor andere transacties, die raken aan het renterisico, wordt dan bij elke transactie gecheckt bij GARM?’

Datum 5 juni 2015

Ons kenmerk [REDACTED]

Pagina 17 van 109

[Naam 3] [REDACTED] ⁷ Alleen bij overlay transacties. [REDACTED]

GARM moet altijd de gevolgen aangegeven. DLAM heeft goedkeuring van GARM nodig. '

[Naam 4] heeft in het gesprek met de AFM op 5 december 2013 het volgende verklaard over de besluitvormingsprocedure:

(AFM): 'Staan besluiten over transacties bij het ALCO op de agenda?

[Naam 4] denkt dat dat zo "zal moeten zijn". '

(AFM): 'Het ALCO is ook het beslisorgaan in deze?

[Naam 4] antwoordt hier bevestigend op. '

(...)

(AFM): 'In hoeverre bent u bij de totstandkoming van de transacties (NB: tussen [datum] en [datum]) betrokken geweest?

[Naam 4] geeft aan: "[REDACTED] Ik ben hier niet bij betrokken. ". '

[REDACTED]

[REDACTED]

(AFM): 'Heeft het ALCO deze transacties goedgekeurd?

[Naam 4] geeft aan dit niet te weten. [REDACTED]

[REDACTED]

(AFM): 'Zouden deze transacties binnen het ALCO besproken moeten zijn?

[Naam 4] geeft aan dit niet te weten en "als het binnen het mandaat past niet direct. ". '

[Naam 6] heeft in het gesprek met de AFM op 5 december 2013 het volgende verklaard over de besluitvormingsprocedure:

Datum 5 juni 2015

Ons kenmerk [REDACTED]

Pagina 18 van 109

(AFM): 'Welke gremia spelen een rol bij het tot stand komen van beleggingstransacties van DL Leven en wat is uw rol hierin?

[Naam 6] geeft aan dat dit ALCO Leven (waar 1 medewerker van zijn afdeling zitting in heeft) en GRC en GRC Light zijn [REDACTED],

(AFM): 'Wat zijn de rollen van het GRC (Group Risk Committee), GRC light en de ALCO (Asset & Liability Committee)?

[Naam 6] geeft aan dat het GRC alleen adviezen geeft. ALCO Leven adviseert de directie van DL Leven. Het GRC light heeft een mandaat vanuit de Raad van Bestuur. DL Leven moet instemmen met transacties binnen de portefeuille van DL Leven. Het GRC komt iedere 6 weken bijeen zegt [naam 6] en voor het GRC light is dit ad-hoc: iedere 1, 2 of 4 weken is mogelijk en is afhankelijk van de beweging in kapitaalmarkten.'

[naam 10] heeft in het gesprek met de AFM op 3 december 2013 het volgende verklaard over de besluitvormingsprocedure:

(AFM): [REDACTED]

De RvB heeft een meer ALM opererende rol in de GRC. In de GRC nemen verschillende personen plaats, onder andere [REDACTED] en [REDACTED]. Ook namens DLAM, DLL en DLS nemen afgevaardigden zitting in dit committee. Dit is een sterk adviserend orgaan dat aan het bestuur adviseert en de contouren van de mandaten aangeeft. RvB geeft geen opdrachten tot het doen van transacties, dat ligt niet op haar weg.'

(AFM): 'Wat is de functie van de GRC (Group Risk Committee) light overleggen?

In de GRC light overleggen wordt nagenoeg hetzelfde besproken als in de GRC overleggen [REDACTED]

[REDACTED] Binnen het GRC light worden vaak actuele marktomstandigheden besproken. In dit gremium namen [REDACTED] zitting. Er worden in de GRC light niet direct besluiten genomen.

[REDACTED] Het is eigenlijk een overall ALM Risk Committee. Het GRC Light geeft opdrachten om bijvoorbeeld een discussie met Leven en Schade op te starten.'

(AFM): 'Wat is de functie van de ALCO overleggen (Asset & Liability Committee)?

Iedere business unit heeft een eigen ALCO overleg. Dit orgaan heeft een statutaire verantwoordelijkheid alsmede een sterke adviestaak Zo adviseert het ALCO leven aan de directie van leven, [REDACTED]

[REDACTED]
(...)

(AFM): 'Waar wordt de beslissing om uiteindelijk een transactie uit te voeren gemaakt?

DLAM doet dit als asset manager, binnen haar mandaat.'

(...)

(AFM): 'In welke gremia werden in 2012 (voorgenomen) transacties aangaande het afdekken van het renterisico besproken?

ALCO Leven, GRC en GRAS heeft limieten opgelegd.'

(...)

(AFM): 'Op [datum] stuurde u een mail aan [REDACTED] en [REDACTED] met cc [REDACTED] [REDACTED] [weergave inhoud e-mail]. Een afschrift van deze mail wordt aan [naam 10] overhandigd en [naam 10] leest de mail door.'

(...)

(AFM): [REDACTED]
[REDACTED] Is het gebruikelijk dat u op deze wijze om voorstellen vraagt op zeer korte termijn op basis van dergelijke informatie?

[REDACTED] Op het moment dat [naam 10] om dergelijke voorstellen vraagt is dit niet direct actueel en geen basis om tot uitvoering over te gaan. Het is niet zo dat [naam 10] met deze e-mail direct eigenhandig transactievoorstellen aan het doen is. Wel is het goed om na te denken over mogelijke opties en scenario 's. Dat is ook de reden geweest om voorstellen te vragen.'

(...)

(AFM): 'De AFM en DNB vernemen graag van u of de wijze waarop deze transacties tot stand zijn gekomen afwijken van de normale gang van zaken. Zo ja, dan horen wij graag op welke punten en hoe de beslissing hiertoe tot stand is gekomen.

Door aanpassingen in het solvabiliteitskader (UFR) ontstond een andere berekeningswijze van de verplichtingen. Dit is als zodanig zelf geen transactie, maar biedt wel ruimte om voorbereidingen te treffen om transacties uit te voeren. Deze aanpassingen worden in de regel door het ALCO en GRC geïnitieerd, in deze situatie is dit grotendeels ook zo verlopen.

- Alle betrokkenen zijn geraadpleegd

[REDACTED] maar wel is er overleg geweest tussen alle partijen.

Datum 5 juni 2015

Ons kenmerk [REDACTED]

Pagina 20 van 109

- Vanuit Solvency II waren betrokken partijen goed op de hoogte van de laatste stand van zaken
- Omdat er sprake was van een nieuwe/andere benadering moest er een soort instructie komen vanuit de ALCO en de GRC. Dit is dan ook wat er gebeurd is.'

[naam 9] heeft in het gesprek met de AFM op 3 december 2013 het volgende verklaard over de besluitvormingsprocedure:

(AFM): 'De AFM en DNB krijgen graag meer inzicht in verhouding tussen DL N.V. (holding), DL Leven en DLAM.

[REDACTED]

Er vindt maandelijks een GRC overleg plaats. De GRC light is een kleiner gremium,

[REDACTED]

DLAM beheert ook de assets van de holding en is verantwoordelijk voor het assetmanagement voor zover dit niet aan third parties is uitbesteed. Met DLAM is door DLL een mandaat overeengekomen

[REDACTED]

Binnen dat mandaat opereert Delta Lloyd Asset Management. DLAM voert transacties uit voor zover deze binnen het mandaat en de opgestelde GRAS vallen. De belangrijkste besluiten met betrekking tot het doen van transacties in het kader van het overall risicomanagement worden altijd binnen de GRC dan wel de GRC light besproken. Tevens is DLL altijd betrokken.

[REDACTED]

Er ontstond a.g.v. de UFR invoering ruimte voor DLL om transacties te doen die de overhedge zouden verminderen.'

(AFM): 'Heeft de RvB zelf ruimte om Delta Lloyd Asset Management opdrachten te geven?

Dit soort voorstellen wordt altijd in een multidisciplinair team beoordeeld

[REDACTED]

De heer [REDACTED] vraagt of dit wordt vastgelegd. [naam 9] antwoordt bevestigend, dit wordt vastgelegd in de verslagen van het GRC en het GRC Light. En hij denkt ook nog bij Delta Lloyd Asset Management, maar dat onttrekt zich aan het zicht van [naam 9].'

In haar zienswijze stelt DLAM dat het GRC een adviserend gremium is, dat één keer per maand bij elkaar komt. Als de markt aanleiding geeft om frequenter bij elkaar te komen vindt een GRC Light plaats, aldus DLAM.⁸ Ook geeft DLAM aan dat het GRC Light bestaat uit: alle leden van de RvB, [REDACTED] en [REDACTED]. Opmerkelijk is dat de

⁸ Zienswijze DLAM, bijlage 1, paragraaf 16.3.

Datum 5 juni 2015

Ons kenmerk

Pagina

21 van 109

[naam 6] een meer verstrekkende rol aan het GRC Light toekent dan alleen een adviesrol: *'Het GRC Light heeft een mandaat vanuit de Raad van Bestuur.'* [Naam 9] geeft een ander beeld van de samenstelling van het GRC Light dan DLAM: *'Dit soort voorstellen wordt altijd in een multidisciplinair team beoordeeld. In dit team zit een aantal [naam 9], het [naam 9] en het [naam 9] en de [naam 9].'* Anders dan DLAM stelt nemen volgens [naam 9] niet alle, maar neemt slechts een aantal [naam 9] deel aan het GRC Light en is, naast het [naam 9] en het [naam 9], ook de [naam 9] betrokken. [Naam 10] duidt het GRC Light als een *'overall ALM⁹ Risk Committee.'* Over het GRC merkt hij op: *'Dit is een sterk adviserend orgaan dat aan het bestuur adviseert en de contouren van de mandaten aangeeft.'* en *'In de GRC light overleggen wordt nagenoeg hetzelfde besproken als in de GRC overleggen.'* Voorts geeft hij aan: *'Binnen het GRC light worden vaak actuele marktomstandigheden besproken. (...) Er worden in de GRC light niet direct besluiten genomen.'* en *'Het GRC Light geeft opdrachten om bijvoorbeeld een discussie met Leven en Schade op te starten.'* en *'Deze aanpassingen worden in de regel door het ALCO en GRC geïnitieerd.'* Over de samenstelling geeft hij, in afwijking van [naam 9] aan: *'In dit gremium [naam 9] zitting.'* Volgens [naam 10] nemen, anders dan [naam 9] stelt, [naam 9] deel. [naam 9] noemt [naam 10] niet.

Op de vraag wie beslist over de overlaytransacties stelt [naam 10]: *'(...) vervolgens wordt het op de agenda van de RvB gezet en zij nemen een besluit hierover.'* en *'Er zullen nooit wijzigingen worden gedaan in overlay portefeuille zonder toestemming van de RvB. De RvB neemt besluiten op groepsniveau en dit wordt uitgevoerd wanneer het ALCO hiermee akkoord gaat.'* en *'Na goedkeuring van de ALCO worden de transacties door DLAM uitgevoerd.'* [Naam 10] dicht de RvB anders dan [naam 3], geen besluitvormende rol toe: *'RvB geeft geen opdrachten tot het doen van transacties, dat ligt niet op haar weg.'* Op de vraag van de AFM waar de beslissing om een transactie uit te voeren uiteindelijk gemaakt wordt, antwoordt [naam 10]: *'DLAM doet dit als asset manager, binnen haar mandaat.'*

Over de rol van het ALCO DLL geeft [naam 4] aan dat het *"zo zal moeten zijn"* dat besluiten over transacties bij het ALCO DLL op de agenda staan en dat het ALCO DLL het beslisorgaan in deze is. Op de vraag van de AFM: *'Zouden deze transacties binnen het ALCO besproken moeten zijn?'* antwoordt [naam 4] in tegenstelling tot zijn eerdere reactie *'dit niet te weten'* en *"als het binnen het mandaat past niet direct."* [Naam 6] geeft aan: *'ALCO Leven adviseert de directie van DL Leven.'* In lijn hiermee verklaart [naam 10]: *'Iedere business unit heeft een eigen ALCO overleg. Dit orgaan heeft een statutaire verantwoordelijkheid alsmede een sterke adviestaak. Zo adviseert het ALCO leven aan de directie van leven [naam 9].'* Opmerkelijk is dat [naam 10] tevens een initiërende rol aan het ALCO DLL toekent: *'Deze aanpassingen worden in de regel door het ALCO en GRC geïnitieerd (...).'* De adviserende rol van ALCO DLL aan de directie van DLL wordt bevestigd in het Statuut, onder meer waar daarin is opgenomen: *'Het ALCO DLL is adviesorgaan voor de directie van DLL op het gebied van de beheersing en het beleid van de financiële risico's.'* Uit het Statuut blijkt dat ALCO DLL adviseert aan de directie van DLL en dat de directie de uiteindelijke besluiten neemt. In tegenstelling tot de adviesrol aan de directie van DLL, kent [naam 3] aan het ALCO DLL een meer formele toestemmingsrol toe: *'(...) het ALCO formeel toestemming geeft voor het uitvoeren van overlay transacties.'* en *'Na goedkeuring van de ALCO worden de transacties door DLAM uitgevoerd.'* en *"Alles moet formeel goedgekeurd worden door het ALCO, altijd."*

⁹ Asset Liability Management.

[Naam 3] geeft aan dat DLAM voor overlaytransacties ook de goedkeuring van GARM (Group Audit Risk Management) nodig heeft: *'DLAM heeft goedkeuring van GARM nodig.'* De andere betrokkenen noemen GARM niet.

Op grond van voorgaande constateert de AFM dat, naast het feit dat binnen DLAM en DLG een schriftelijke besluitvormingsprocedure ontbreekt, bij de betrokken personen onvoldoende duidelijk is welke rol zij, en de verschillende gremia waarin zij deelnemen, in het besluitvormingsproces met betrekking tot overlaytransacties vervullen. Ten eerste bestaat onduidelijkheid over de samenstelling van het GRC Light. Zo zegt [naam 9] dat een aantal [REDACTED] deelneemt, alsmede de - DLAM en [naam 10] geven echter aan dat de [REDACTED] deelneemt, en noemen de [REDACTED] niet. Ten tweede bestaat onduidelijkheid over de besluitvorming met betrekking tot overlaytransacties. [naam 10] geeft aan dat de RvB geen opdrachten geeft tot het doen van transacties, dat ligt niet op haar weg. De uiteindelijke beslissing om een transactie uit te voeren wordt door DLAM als asset manager binnen haar mandaat gemaakt, aldus [naam 10]. Volgens [naam 3] is het juist wel de RvB die hier een besluit over neemt. Opmerkelijk in dit verband is ook dat DLAM in haar zienswijze op het boetevoornemen niet zoals [naam 10] verwijst naar het mandaat, maar juist verwijst naar het groepsbelang en in lijn met [naam 3] (en in afwijking van [naam 10]) verklaart: *'De RvB van DL NV kan vervolgens in het groepsbelang besluiten tot 'overlay transacties'*¹⁰ Ten derde bestaat onduidelijkheid over de rol van het ALCO DLL. [Naam 3] is van oordeel dat voor het uitvoeren van overlaytransacties te allen tijde een formele goedkeuring nodig is van het ALCO DLL, [REDACTED] terwijl het Statuut, [naam 10] en [naam 6] juist verwijzen naar de adviserende rol van ALCO DLL Leven aan de directie van DLL. Ten slotte geeft [naam 3] aan dat DLAM voor overlaytransacties ook goedkeuring nodig heeft van GARM, terwijl geen van de andere betrokkenen GARM noemt.

De volgende passage uit de zienswijze van DLAM is in lijn met de conclusie van de AFM dat bij de betrokken personen onvoldoende duidelijk is welke rol zij, en de verschillende gremia waarin zij deelnemen, in het besluitvormingsproces met betrekking tot overlaytransacties vervullen. DLAM neemt het volgende op over de verklaringen die [naam 3] en [naam 4] hebben gegeven over de rol van het ALCO DLL: *'De antwoorden die door hen zijn gegeven reflecteren echter niet de werkelijkheid ten aanzien van de rol van ALCO Leven.'*¹¹ De AFM stelt vast dat ten aanzien van de rol van het ALCO DLL bij overlaytransacties *"de werkelijkheid"* kennelijk niet zonder meer bestond. Het gegeven dat DLAM in haar zienswijze zo nadrukkelijk afstand neemt van hetgeen [REDACTED] daarover eerder hebben verklaard, vormt eens te meer een bevestiging daarvan.

In haar reactie op de concept-rapportage en in haar zienswijze voegt DLAM voorts informatie toe aan de vraag of het ALCO DLL een rol speelt. Volgens DLAM is *'ALCO Leven goedkeuring slechts nodig (...) als (group overlay) transacties niet binnen het mandaat en de limieten passen.'*¹² Vastgesteld kan worden dat deze richting niet meer duidelijkheid biedt. Afgezien van het gegeven dat DLAM niet verwijst naar een procedurebeschrijving waaruit de genoemde goedkeuring in de genoemde omstandigheden zou volgen, leidt de zienswijze ook inhoudelijk tot vraagtekens. Uit het Statuut volgt dat het ALCO DLL adviesorgaan is voor de directie van DLL

¹⁰ Zienswijze DLAM, bijlage 1, paragraaf 16.10.

¹¹ Zienswijze DLAM, bijlage 1, paragraaf 16.12.

¹² Zienswijze DLAM, bijlage 1, paragraaf 16.12.

voor (onder meer) het bepalen van de risk appetite en de allocatie van het eigen vermogen. De directie van DLL beslist hoe het eigen vermogen gealloceerd wordt. Specifieke aandachtsgebieden voor het ALCO DLL zijn het monitoren van de solvabiliteitspositie van DLL, het initiëren van onderzoeken naar de solvabiliteitspositie en risk appetite en het adviseren van de directie naar solvabiliteit en risk appetite. In haar zienswijze geeft DLAM aan dat

[REDACTED]

[REDACTED]¹³ Dat [REDACTED] indiceert dat de directie van DLL een rol heeft bij besluitvorming over overlaytransacties. De rol van het ALCO DLL zou dan niet zozeer een goedkeuringsrol zijn, maar een adviesrol aan (het bestuur van) DLL over de overlaytransacties, [REDACTED]
[REDACTED] Met de verwijzing in de zienswijze naar “het mandaat” wordt waarschijnlijk gewezen op het mandaat tussen DLL en DLAM. In het mandaat tussen DLL en DLAM is het volgende opgenomen over overlaytransacties:

‘De overlay portefeuille heeft als doel het renterisico, inclusief het curverisico, en het inflatierisico binnen de door het ALCO en GRC gestelde risicobudgetten en —limieten te brengen en te houden. De rol van DLAM is “advies en executie”.’, en

[REDACTED] management van DLL, adviseren over te gebruiken instrumenten en marktontwikkelingen die invloed kunnen hebben op deze hedge posities. [REDACTED]
[REDACTED], en

‘De invloed van de verplichtingen op de risico’s is essentieel voor de Overlay portefeuille. DLL is verantwoordelijk een tijdige, juiste en volledige aanlevering van deze input.’

De tussen DLAM en DLL in het mandaat afgestemde verplichtingen op het punt van overlaytransacties zijn voor DLAM “advies en executie” en het (in samenwerking met GARM en risk management van DLL) adviseren van DLL. DLL is verplicht tot een tijdige, juiste en volledige aanlevering van input over de invloed van de verplichtingen op de risico’s. Gezien het vorenstaande valt niet in te zien hoe uit het Statuut en het mandaat kan worden afgeleid dat ‘ALCO Leven goedkeuring slechts nodig is als (group overlay) transacties niet binnen het mandaat en de limieten passen.’ De AFM concludeert dat de betreffende zienswijze op geen enkele wijze afdoet aan de eerdere conclusie dat binnen DLAM en DLG een schriftelijke besluitvormingsprocedure op het punt van overlaytransacties ontbreekt, en bij de betrokken personen onvoldoende duidelijk is welke rol zij, en de verschillende gremia waarin zij deelnemen, in het besluitvormingsproces met betrekking tot overlaytransacties vervullen.

Tegen de achtergrond van de constatering dat binnen DLAM en DLG een schriftelijke dan wel een eenduidige informele besluitvormingsprocedure met betrekking tot de overlaytransacties ontbreekt, gaat de AFM na hoe de daadwerkelijke besluitvorming rondom de transacties heeft plaatsgevonden.

¹³ Zienswijze DLAM, bijlage 1, paragraaf 2.13.

4.2.2.4 Feitelijke gang van zaken

Uit onderstaande e-mails en verklaringen kan worden opgemaakt dat in de ochtend van [datum] het besluit wordt genomen om de op dat moment door DLL en DLG gehanteerde risicobenadering te verlaten.

Bij kennisneming van onderstaand e-mailverkeer en onderstaande verklaringen is van belang dat daar waar wordt gesproken over een 'overhedge', dit begrip wordt gebruikt uitgaande van een bepaald renterisicobeleid. Als – uitgaande van dat renterisicobeleid – men oordeelt dat in de betreffende situatie meer risico mag worden genomen, worden de op dat moment gehanteerde risicomitigerende maatregelen (hedges) geacht *meer* te zijn dan noodzakelijk is op basis van het renterisicobeleid, en zal die bestaande situatie eerder als een 'overhedge' worden beoordeeld. De term 'overhedge' is dus altijd direct gelieerd aan een bepaald renterisicobeleid dat als uitgangspunt wordt gehanteerd voor de beoordeling of sprake is van een 'overhedge'.

Uit de e-mailwisseling blijkt het volgende:

[weergave inhoud e-mails]

Geconstateerd kan worden dat [naam 10] op [datum] naar aanleiding van een telefoongesprek dat hij die avond had met [naam 7] van het Verbond, aan de heren [naam 3] en [naam 6] verzoekt om transactievoorstellen uit te werken: [weergave inhoud e-mail]

De volgende ochtend vroeg is besloten om transacties te gaan verrichten waarmee het gevoerde renterisicobeleid werd verlaten. [REDACTED]

Over de feitelijke gang van zaken blijkt voorts het volgende uit de verklaringen van de betrokkenen.

[Naam 3]:

(AFM): 'Wij willen een e-mail met u bespreken. Een afschrift van de e-mail [REDACTED]

[REDACTED] ? wordt aan [naam 3] overhandigd en leest hij door. Kwam de wijziging van de rentetermijnstructuur onverwachts?

[Naam 3] geeft aan dat het duidelijk was dat Scandinavië ons voor was gegaan met het aanpassen van de rentetermijnstructuur. Het kwam dus niet onverwachts. Er was ook voldoende research gedaan over het feit dat de rentetermijnstructuur zou worden aangepast. Hier is ook over gesproken binnen Verbond van Verzekeraars.¹⁴ Geen verrassing dat er een aanpassing in deze rentestructuur zou worden gedaan. [Naam 3] heeft geen direct contact met het Verbond. Contacten met het verbond lopen via [REDACTED].

Ergens zit een vraagteken in de e-mail?

[Naam 3] geeft aan dat zijn vraagteken te maken had met de volgende voorgeschiedenis [REDACTED]

[REDACTED] Hierdoor hebben wij transacties moeten uitvoeren die een bepaalde overhedge tot gevolg hadden. Ons renterisico zat dicht, maar wij moesten deze verder dichtzetten. [REDACTED] was ons renterisico overhedged en verder dichtgezet. Wanneer de aanpassing in rentetermijnstructuur niet zou komen, en wij zouden de overhedge hebben teruggedraaid zouden wij het risico lopen dat wij buiten ons risicokader terecht zouden komen. Dit is verboden en onbespreekbaar. Dus ik was er niet zeker van of het verstandig was om toen al actie te ondernemen. [REDACTED]

(...)

(AFM): 'Hoe plaatst u de transacties in de periode van onderzoek in die werkwijze?

[Naam 3] geeft aan dat er "toen een wat andere werkwijze is geweest. Op de ochtend van [datum] is er een conference call geweest [REDACTED]. Hierin is het besluit genomen om de overhedge terug te draaien. DLAM is gevraagd hiervoor een transactievoorstel te doen. GARM kijkt mee of dit voorstel past binnen de risicokaders. Tussendoor heb ik ook contact gehad met [REDACTED], om te vragen of hij ook akkoord was. Er was sprake van een versnelling om overhedge eraf te halen, maar besluitvorming is gegaan zoals normaal.".'

(AFM): 'Vastlegging ook zoals gebruikelijk?

[Naam 3] geeft aan niet te weten of er van de conference call [REDACTED] van die ochtend notulen zijn opgemaakt. Alles heeft plaatsgevonden zoals normaal maar niet geheel in de normale setting. Niet iedereen zat fysiek bij elkaar en het is vooral telefonisch gegaan.'

¹⁴ Aanvulling DL: volgens DL zou deze zin moeten luiden 'Ik begreep achteraf dat er ook al over gesproken werd binnen het Verbond van Verzekeraars.'

(AFM): 'Dus een versnelling kan, mocht dat nodig zijn, maar dan worden wel de personen betrokken die normaliter ook betrokken worden. Gebeurt dit vaker?

[Naam 3] geeft aan dat dit heel uitzonderlijk is omdat ze tegen hun wens in in die overhedge situatie zaten. In [datum] ging de rente al flink stijgen, dit ging tegen ze werken. Toen het vermoeden bestond dat er wellicht een aanpassing zou komen in de rentetermijnstructuur ontstond de drang om de overhedge situatie aan te pakken. [REDACTED]

(AFM): [REDACTED], op welke basis was u overhedge?

[Naam 3] geeft aan dat dat een typische vraag voor [naam 6] is. "Ik begrijp de beweegredenen voor de transacties eind [datum]. Ik snap dat je dan overhedge bent, verder varen wij volledig op GARM. [REDACTED] Ik heb gezegd dat we voorzichtig met de transacties moesten zijn, wanneer de aanpassing in de rentetermijnstructuur niet door zou gaan, zouden we [REDACTED]."

(AFM): 'Uit het beleidsdocument Risk Management & Internal Control policy blijkt dat de rol van de RvB van DLG is het bepalen en monitoren van de strategie en beleid, [REDACTED]

[Naam 3] geeft aan dat [REDACTED] is geïnformeerd. "Verder weet ik het niet uit mijn hoofd.¹⁵ [REDACTED] Ik was mij er van bewust dat wij overhedge waren, ook dat wanneer er een aanpassing zou komen in de rentetermijnstructuur zou het voor ons vervelend zou zijn om overhedge te zijn. Wanneer het niet zou gebeuren zouden we buiten de regels treden [REDACTED] Ik heb aangegeven dat ik voor dit laatste bang was omdat niet zeker was dat de rentetermijnstructuur zou worden aangepast. [REDACTED]-. Wanneer de rentetermijnstructuur daarna zou worden aangepast zou dit nog meer pijn doen. In die zin begreep ik het besluit [REDACTED]."

(...)

(AFM): [REDACTED]--
[REDACTED]?

[Naam 3] geeft aan dat op het moment dat zij de transacties deden zij het risico liepen dat de UFR niet werd geïntroduceerd. Wanneer de UFR niet was geïntroduceerd zouden zij [REDACTED].

¹⁵ Aanvulling DL: DL heeft deze zin uit het verslag verwijderd.

(AFM): 'Is er iets over de transacties voor [datum] nabeurs vastgelegd? Zijn de consequenties van de op [datum] gemaakte keuzes vastgelegd?

[Naam 3] geeft aan dat niet te weten. Gezien hun interne richtlijnen [REDACTED] zou het logisch zijn dat de mogelijke consequenties zijn vastgelegd.'
(...)

(AFM): 'Wij willen u een e-mail laten zien. Een afschrift van de e-mail d.d. [datum] [REDACTED] wordt aan [naam 3] overhandigd en [naam 3] leest deze door. Pasten deze transacties, die u voorstelt, binnen het gevoerde beleid?

[Naam 3] geeft aan dat er bekend was dat zij bezig waren met [REDACTED], het renterisico moest hierop worden afgedekt. Overhedge moest worden teruggedraaid en niet meer dan dat. Er is rekening gehouden met [REDACTED]. "Op basis van geldende risicobeleid zou [REDACTED] altijd gehedged zijn. Nu niet gebeurd naar aanleiding van besluiten van die ochtend.".'

[Naam 4]:

(AFM): 'In hoeverre bent u bij de totstandkoming van de transacties (NB: tussen [datum] en [datum]) betrokken geweest?

[Naam 4] geeft aan: "[REDACTED] Ik ben hier niet bij betrokken.".'

(AFM): 'Hoe verhoudt zich dit tot de besluitvorming die in het GRC en het ALCO verloopt en wordt doorgegeven?

[Naam 4] geeft aan [REDACTED] Ik ben niet bij de besluitvorming en uitvoering betrokken.".'

(AFM): 'Heeft het ALCO deze transacties goedgekeurd?

[Naam 4] geeft [REDACTED] ,

(AFM): 'Zouden deze transacties binnen het ALCO besproken moeten zijn?

[Naam 4] geeft aan dit niet te weten [REDACTED]".'

(AFM): 'Passen de transacties binnen de lijn van het mandaat?

Datum 5 juni 2015

Ons kenmerk [REDACTED]

Pagina 28 van 109

[Naam 4] geeft aan dat wanneer er geen breach is het past binnen de lijn van het mandaat. '
(...)

[REDACTED]

[REDACTED]

(...)

(AFM): 'AFM en DNB merken op dat [REDACTED] eind [datum] heeft afgeweken van het bestaande beleid. Is dit nadien besproken?

[Naam 4] geeft aan dat dit niet inhoudelijk besproken is, wel is er gekeken wat ze anders hadden kunnen doen. Hij is niet betrokken geweest wat er in [datum] en daarna is gebeurd. Hij is alleen op de hoogte gebracht van het onderzoek. Wel heeft hij aan [naam 3] gevraagd of dit binnen het mandaat past. [Naam 3] gaf aan dat het past. De compliance officer heeft getoetst en er was geen sprake van breaches.'

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

(...)

(AFM): 'Bent u bekend met de Risk management en internal control policy?

[Naam 4] geeft aan hiermee bekend te zijn.'

[REDACTED]

[REDACTED]

[Naam 6]:

(AFM): *‘Welke gremia spelen een rol bij het tot stand komen van beleggingstransacties van DL Leven en wat is uw rol hierin?’*

[Naam 6] geeft aan dat dit ALCO Leven (waar 1 medewerker van zijn afdeling zitting in heeft) en GRC en GRC Light zijn, [REDACTED],

(AFM): *‘Wat zijn de rollen van het GRC (Group Risk Committee), GRC light en de ALCO (Asset & Liability Committee)?’*

[Naam 6] geeft aan dat het GRC alleen adviezen geeft. ALCO Leven adviseert de directie van DL Leven. Het GRC light heeft een mandaat vanuit de Raad van Bestuur. DL Leven moet instemmen met transacties binnen de portefeuille van DL Leven. Het GRC komt iedere 6 weken bijeen zegt [naam 6] en voor het GRC light is dit ad-hoc: iedere 1, 2 of 4 weken is mogelijk en is afhankelijk van de beweging in kapitaalmarkten.’

(AFM): *‘Zijn de transacties eind [datum], in de door DNB en AFM onderzochte periode, afwijkend geweest van gebruikelijke route van besluitvorming?’*

[Naam 6] geeft aan dat het een hectische tijd was en dat het moeilijk was om iedereen fysiek bij elkaar te krijgen. Er zijn wel voldoende afstemmingsmomenten geweest met iedereen die betrokken moest zijn. Een versnelde procedure is dan mogelijk.’

(AFM): *‘Vindt in zo’n situatie vastlegging op dezelfde wijze plaats?’*

[Naam 6] geeft aan dat dat een uitdaging is. Hij heeft begrepen dat er wel afstemming met de directie van DL Leven en van DLAM heeft plaatsgevonden, maar weet niet hoe dat is vastgelegd. [REDACTED]

(...)

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

© 2006 The Authors
Journal compilation © 2006 Blackwell Publishing Ltd

11/11/2016

11/11/2016

114

op de hoogte wordt

$$(\dots)$$

(AFM): 'Weet u waar deze keuzes besproken zijn?

Nee, antwoordt [naam 6]. Hij denkt in de ochtend in een call, maar was daar zelf niet bij. Later was hij wel betrokken.'

[naam 10]:

(AFM): Op [datum] stuurde u een mail aan [naam 3] en [naam 6] met cc aan [naam 9], [REDACTED], [REDACTED] en [REDACTED]: [weergave inhoud e-mail]

Een afschrift van deze mail wordt aan [naam 10] overhandigd en [naam 10] leest de mail door.

[REDACTED]

[REDACTED]

*(AFM): [REDACTED]
[REDACTED]*

[naam 10] [REDACTED] Op 13 juni maakten Scandinavische landen bekend dat zij haar pensioenfondsen en verzekeraars gingen beschermen. Verder woonde [naam 10] een presentatie bij van [REDACTED] op [REDACTED] over dit onderwerp. Hieraan heeft [naam 10] een eigen interpretatie gegeven.'

*(AFM): [REDACTED]
[REDACTED]. Is het gebruikelijk dat u op deze wijze om voorstellen vraagt op zeer korte termijn op basis van dergelijke informatie?*

[REDACTED]
Op het moment dat [naam 10] om dergelijke voorstellen vraagt is dit niet direct actueel en geen basis om tot uitvoering over te gaan. Het is niet zo dat [naam 10] met deze e-mail direct eigenhandig transactievoorstellen aan het doen is. Wel is het goed om na te denken over mogelijke opties en scenario's. Dat is ook de reden geweest om om voorstellen te vragen.'

(AFM): 'Feitelijk wilt u de gevraagde voorstellen de dag na het versturen van de e-mail al uitvoeren. Hoe zeker was u op dat moment van uw vermoeden?'

Het was een vermoeden, geen zekerheid. Het stond niet vast.'
(...)

Datum 5 juni 2015

Ons kenmerk [REDACTED]

Pagina 32 van 109

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

(...)

(AFM): 'De AFM en DNB vernemen graag van u of de wijze waarop deze transacties tot stand zijn gekomen afwijken van de normale gang van zaken. Zo ja, dan horen wij graag op welke punten en hoe de beslissing hiertoe tot stand is gekomen.

Door aanpassingen in het solvabiliteitskader (UFR) ontstond een andere berekeningswijze van de verplichtingen. Dit is als zodanig zelf geen transactie, maar biedt wel ruimte om voorbereidingen te treffen om transacties uit te voeren. Deze aanpassingen worden in de regel door het ALCO en GRC geïnitieerd, in deze situatie is dit grotendeels ook zo verlopen.

- *Alle betrokkenen zijn geraadpleegd*
- *Niet de normale wijze van bij elkaar komen als gevolg [REDACTED] maar wel is er overleg geweest tussen alle partijen.*
- *Vanuit Solvency II waren betrokken partijen goed op de hoogte van de laatste stand van zaken*
- *Omdat er sprake was van een nieuwe/andere benadering moest er een soort instructie komen vanuit de ALCO en de GRC. Dit is dan ook wat er gebeurd is.'*

[naam 9]:

Datum 5 juni 2015

Ons kenmerk

Pagina

33 van 109

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

De achtergrond van de e-mail laat zich als volgt samenvatten. Diezelfde ochtend hebben de heer [Redacted] en [naam 10] telefonisch contact met [naam 9] opgenomen, waarbij zij overlegd hebben over de veranderingen in de rentetermijnstructuur. Dat was op dat moment al uitgebreid publiekelijk bekend, omdat dit al met Verbond van Verzekeraars was besproken en ook de pers er al uitgebreid aandacht aan had besteed (mede omdat Denemarken en Zweden al een alternatieve RTS hadden ingevoerd).

[Redacted text block]

[Naam 10] en [Redacted] achtten het raadzaam [naam 9] op dat moment te informeren over de mogelijke aanpassing van de RTS. Op dat moment leek het verstandig de ontstane overhedge terug te draaien. [naam 9] heeft in dat telefoongesprek aangegeven dat het ook hem verstandig leek de overhedge terug te draaien. Daarbij maakte het feit dat niet alle leden van de GRC light op dezelfde plek waren het lastig om te overleggen, vandaar dat dit telefonisch is gegaan.¹⁷

[Redacted text block]

18 ,

¹⁷ Aanvulling DL: volgens DL luidt deze alinea als volgt: [Naam 10] en [Redacted] achtten het raadzaam met [naam 9] te overleggen over de mogelijke aanpassing van de RTS [Redacted]. Vervolgens heeft een GRC Light overleg plaatsgevonden. Door omstandigheden vond deze niet op één plek plaats, maar er werd kort telefonisch met de leden van het GRC Light besproken wat er gedaan kon worden aan de overhedge situatie. [Naam 10] en [Redacted] vroegen [naam 9] om contact te leggen met [Redacted].

[Redacted text block]

(...)

(AFM): 'De AFM en DNB krijgen graag meer inzicht in verhouding tussen DL N.V. (holding), DL Leven en DLAM.

DLL heeft een statutaire directie. De RvB van de groep is commissaris bij DLL. DLAM is de vermogensbeheerder van DLL. [REDACTED]

[REDACTED] Daarom speelt DLL een belangrijke rol in het risicomanagement van Delta Lloyd Groep en maakt DLL onderdeel uit van het GRC.

Er vindt maandelijks een GRC overlegplaats. De GRC light is een kleiner gremium [REDACTED]

DLAM beheert ook de assets van de holding en is verantwoordelijk voor het assetmanagement voor zover dit niet aan third parties is uitbesteed.

Met DLAM is door DLL een mandaat overeengekomen. [REDACTED]

[REDACTED] Binnen dat mandaat opereert Delta Lloyd Asset Management. DLAM voert transacties uit voor zover deze binnen het mandaat en de opgestelde GRAS vallen. De belangrijkste besluiten met betrekking tot het doen van transacties in het kader van het overall risicomanagement worden altijd binnen de GRC dan wel de GRC light besproken. Tevens is DLL altijd betrokken.

[REDACTED]. Er ontstond o.g.v. de UFR invoering ruimte voor DLL om transacties te doen die de overhedge zouden verminderen.'

(AFM): 'Heeft de RvB zelf ruimte om Delta Lloyd Asset Management opdrachten te geven?

Dit soort voorstellen wordt altijd in een multidisciplinair team beoordeeld. In dit team zit een aantal [REDACTED] het [REDACTED] en het [REDACTED] en de [REDACTED]. De heer [REDACTED] vraagt of dit wordt vastgelegd. [naam 9] antwoordt bevestigend, dit wordt vastgelegd in de verslagen van het GRC en het GRC Light. En hij denkt ook nog bij Delta Lloyd Asset Management, maar dat onttrekt zich aan het zicht van [naam 9].'

(...)

[REDACTED]

[REDACTED],

(AFM): *‘De AFM en DNB vernemen graag van u of de wijze waarop deze transacties tot stand zijn gekomen afwijken van de normale gang van zaken. Zo ja, dan horen wij graag op welke punten en hoe de beslissing hiertoe tot stand is gekomen.*

[naam 9] geeft aan dat voorgenomen transacties normaliter in de GRC light besproken worden. Maar omdat men op het moment dat deze transacties speelde niet bij elkaar was [REDACTED] had de vastlegging op zichzelf wellicht beter gekund. De besluiten zijn overigens volgens [naam 9] wel in documentatie/verslag vastgelegd, echter van het telefoongesprek is geen verslag gemaakt, terwijl dit normaliter wel gebeurt. Het documentatie proces had zodoende beter gekund.

Normaal gesproken zijn de [REDACTED] op de hoogte van de transacties die worden voorbereid. In dit geval is er enkel sprake van een schoonheidsfoutje met betrekking tot het documentatieproces. Iedereen die er toe doet, GRC light, is betrokken in het proces.¹⁹

De AFM constateert dat de feitelijke gang van zaken in de periode van [datum] tot en met [datum], een bevestiging vormt van het belang om te beschikken over een schriftelijke besluitvormingsprocedure omtrent overlaytransacties. De AFM licht dat hieronder toe.

In dat kader brengt de AFM het ook eerder geschetste belang van overlaytransacties onder de aandacht. In de zienswijze op de concept-rapportage geeft DLAM aan: *‘De ‘overlay’ is de portefeuille met instrumenten die worden ingezet om de financiële positie van de Delta Lloyd groep te managen binnen de risicokaders.*’²⁰ [Naam 3] verklaart over de overlaytransacties:

“(…) Dit zijn overlay transacties, die van invloed zijn op de risicolimieten van de gehele groep. (…)”

en

“(…) zouden wij het risico lopen dat wij buiten ons risicokader terecht zouden komen. Dit is verboden en onbespreekbaar.”

Zoals hiervoor is geconstateerd beschikten DLAM en DLG – ondanks het belang van overlaytransacties – niet over een schriftelijke dan wel een eenduidige informele besluitvormingsprocedure met betrekking tot de overlaytransacties.

¹⁹ Aanvulling DL: volgens DL luiden de beide vorige alinea’s ‘[Naam 9] geeft aan dat de besluitvorming over risicoposities normaliter in de GRC light besproken worden. Maar omdat men op het moment dat deze besluitvorming speelde niet bij elkaar was [REDACTED] had de vastlegging op zichzelf wellicht beter gekund. De uitvoering van de besluiten is overigens volgens [naam 9] wel in documentatie/verslag vastgelegd, echter van het telefoongesprek is geen verslag gemaakt, terwijl dit normaliter wel gebeurt. Het documentatie proces had zodoende beter gekund. Normaal gesproken zijn [REDACTED] betrokken bij de besluitvorming omtrent de overall risicopositie. In dit geval is er enkel sprake van een schoonheidsfoutje met betrekking tot het documentatieproces. Iedereen die er toe doet, GRC light [REDACTED], is betrokken in het proces.’

²⁰ Reactie op concept onderzoeksrapportage van 6 februari 2014, paragraaf 3.9.

De AFM vindt in de hiervoor weergegeven verklaringen bevestiging van hetgeen ook uit de e-mailcorrespondentie volgt, namelijk dat [REDACTED] [naam 9], [REDACTED] en [naam 10] in een conference call op [datum] hebben besloten om transacties te gaan verrichten waarmee het gevoerde renterisicobeleid werd verlaten. [Naam 3] verklaart:

“(...) Op de ochtend van [datum] is er een conference call geweest [REDACTED]. Hierin is het besluit genomen om de overhedge terug te draaien. (...)”

[naam 9] verklaart:

‘(...) Diezelfde ochtend hebben de heer [REDACTED] en [naam 10] telefonisch contact met [naam 9] opgenomen, waarbij zij overlegd hebben over de veranderingen in de rentetermijnstructuur. (...)’

Dit is in lijn met de informatie in het rapport van de Commissie [naam] waarin het volgende is opgenomen over het besluit, dat volgens het rapport [REDACTED] plaatsvond:

‘In dit gesprek is het besluit genomen om over te gaan tot correctie van de overhedge, die die dag zou moeten plaatsvinden door een deel van de in mei genomen derisking maatregelen op rente, terug te draaien.’²¹

Gezien het feit dat met het besluit het op dat moment gehanteerde renterisicobeleid wordt verlaten, acht de AFM het opmerkelijk dat er geen gespreksverslag is opgesteld van de conference call waarin het betreffende besluit is genomen. [REDACTED]

[REDACTED], is het des te opmerkelijker dat geen enkele vastlegging van het besluit heeft plaatsgevonden, niet direct na het nemen van het besluit en evenmin op een later moment.

De Commissie [naam] geeft aan dat het besluit strekte tot *“(...) correctie van de overhedge, (...) door een deel van de in [datum] genomen derisking maatregelen op rente, terug te draaien.”*. De vraag is of het besluit op [datum] om transacties te gaan verrichten waarmee het gevoerde renterisicobeleid werd verlaten, inderdaad alleen zag op het terugdraaien van (een deel van) de *“derisking”* maatregelen die in [datum] naar aanleiding van de brief van DNB van [datum] waren genomen. Ook DLAM schrijft in haar zienswijze dat in het telefoongesprek *‘De beslissing [is genomen] om de Derisking Maatregelen (deels) terug te draaien (...)’* Uit de e-mailcorrespondentie die hiervoor is weergegeven kan worden afgeleid dat de mogelijke aanpassing door DNB van de rentetermijnstructuur, waar informatie over was ontvangen, aanleiding vormde voor de transacties. Die mogelijke aanpassing door DNB van de rentetermijnstructuur heeft weliswaar aanleiding gevormd voor het terugdraaien van de *“derisking”* maatregelen die in [datum] naar aanleiding van de brief van DNB van [datum] waren genomen. Er

²¹ Rapport Commissie [naam], p. 16.

Datum 5 juni 2015

Ons kenmerk

Pagina

37 van 109

zijn echter meer transacties verricht dan nodig was om de “*derisking*” maatregelen terug te draaien. Dit wordt hieronder toegelicht.

[naam 10] stuurt op [datum] de volgende e-mail aan [naam 3] en [naam 6] met cc aan [naam 9] en [naam 10] (onderstreping toegevoegd):

[weergave inhoud e-mail]

Op [datum] stuurt [naam 10] de volgende e-mail aan [naam 3], [naam 6], [naam 9] en [naam 10] (onderstreping toegevoegd):

[weergave inhoud e-mail]

[naam 9] stuurt de volgende e-mail aan [naam 10], [naam 3], [naam 6], [naam 8] en [naam 9] (onderstreping toegevoegd):

[weergave inhoud e-mail]

[Naam 3] stelt op [datum] [naam 8] op de hoogte van de e-mail van [naam 10] van [datum] en verzoekt om transactievoorstellen (onderstreping toegevoegd):

[weergave inhoud e-mail]

[Naam 8] koppelt op [datum] per e-mail het volgende terug aan [naam 6], [naam 3], [naam 10], [naam 9], [naam 9] en [naam 8]:

[weergave inhoud e-mail]

[Naam 8] verwijst in zijn e-mail naar het neutraliseren van de “*actie van* [datum]”. Met de in zijn e-mail genoemde transacties waren de ‘*derisking*’ maatregelen die naar aanleiding van de brief van DNB waren genomen. Gezien de uitdrukkelijke verwijzing in de andere bovenstaande e-mails naar het anticiperen op de invoering van de UFR, ontstaat het beeld dat met de verrichte overlaytransacties maatregelen werden getroffen vooruitlopend op de mogelijke aanpassing van de rentetermijnstructuur. Het ongedaan maken van de ‘*derisking*’ maatregelen maakte daar deel van uit.

Omtrent de feitelijke gang van zaken concludeert de AFM dat de organisatie al geruime tijd in gesprek was met DNB over de risicohouding, en dat in een soort ad hoc – niet vastgelegde – besluitvorming wordt besloten om op basis van een “ ” dat de rentetermijnstructuur gaat wijzigen overlaytransacties te gaan verrichten die leiden tot een hoger risicoprofiel. Met die transacties werden onder meer de naar aanleiding van de brief van DNB genomen maatregelen teruggedraaid. Binnen de organisatie zijn in algemene zin instructies gegeven om aan de besluitvorming verder vorm te geven.

4.2.2.5 Tussenconclusie proces transacties

De AFM benadrukt dat het voor een beleggingsonderneming als DLAM van belang is om duidelijke afspraken te maken over de transacties die zij voor een klant mag uitvoeren. In dit geval voerde DLAM geen standaardtransacties uit maar overlaytransacties. Gezien het belang dat overlaytransacties vertegenwoordigen voor een verzekeraar, ligt het eens te meer voor de hand dat de beleggingsonderneming die de betreffende transacties uitvoert, weet onder welke voorwaarden zij tot transacties kan overgaan. DLAM dient te beschikken over een specifieke schriftelijke besluitvormingsprocedure die voor DLAM zonder enige twijfel aangeeft welke entiteiten en gremia op welke wijze bij de overlaytransacties zijn betrokken. Het is mogelijk dat die procedure van DLAM in samenwerking met andere entiteiten en gremia binnen DLG tot stand dient te komen. Het is echter de verantwoordelijkheid van DLAM zelf, als beleggingsonderneming, om er zorg voor te dragen dat haar procedures leiden tot een beheerste bedrijfsvoering binnen DLAM. Als er tussen DLAM en andere entiteiten binnen DLG geen duidelijkheid bestaat over vragen wie een transactie mag initiëren, welke adviesorganen bij een transactie betrokken moeten worden, wie bevoegd is het uiteindelijke transactiebesluit te nemen en in hoeverre vastlegging dient plaats te vinden, wordt DLAM deelgenoot van een onbeheerst proces. DLAM dient dit te voorkomen, door het zodanig inrichten van haar bedrijfsvoering dat deze een beheerste uitoefening van het bedrijf waarborgt.

Gezien het ontbreken (ook) binnen DLAM van een schriftelijke besluitvormingsprocedure heeft het bovenstaande risico zich gerealiseerd, en is DLAM deel gaan uitmaken van een onbeheerst proces binnen DLG. Opvallend in dat kader is dat [naam 3] niet nalaat te benadrukken dat besluitvorming bij overlaytransacties door de RvB (in het groepsbelang) plaatsvindt, en dat formele goedkeuring van de ALCO DLL vereist is, altijd. Volgens [naam 10] heeft de ALCO DLL niet meer dan een adviesrol, en wordt de uiteindelijke beslissing om een transactie uit te voeren door DLAM als asset manager binnen haar mandaat gemaakt. Juist in het voorkomen van dit soort ‘discussies achteraf’ ten aanzien van besluitvorming bij overlaytransacties - die zoals [naam 3] aangeeft van invloed zijn op de risicolimieten van de gehele groep - is het belang gelegen om te beschikken over een schriftelijke besluitvormingsprocedure.

4.2.2.6 Zienswijze DLAM

DLAM stelt in haar zienswijze dat de [REDACTED] op [datum] van [REDACTED] [REDACTED] is gedaan met als doel het deels terugdraaien van de “*derisking*” maatregelen die in [datum] naar aanleiding van de brief van [datum] van DNB waren genomen.²² Hierboven is voldoende toegelicht dat uit de e-mails van [REDACTED] [naam 10] en [naam 9] blijkt dat de transacties juist waren ingegeven door het vermoeden dat door DNB de rentetermijnstructuur zou worden aangepast. Gezien de informatie in de betreffende e-mails is de verwijzing door DLAM in haar zienswijze naar alleen het terugdraaien van de “*derisking*” maatregelen niet goed te volgen. Daarnaast wordt in de zienswijze gesteld dat [naam 8] de [REDACTED] op [datum] van de [REDACTED] ([REDACTED] [REDACTED] op eigen houtje zou hebben verricht. DLAM neemt stevig afstand van het handelen van [naam 8]. DLAM geeft aan dat sprake is van een mandaat aan [REDACTED] [naam 3] en [naam 8] [REDACTED] [REDACTED]. DLAM verwijst naar bovengenoemde [REDACTED], en geeft aan [REDACTED] had geen enkele aanleiding om te denken dat [naam 8] nog meer transacties zou willen verrichten en beschouwde het besluit als uitgevoerd.²³

²² Zienswijze DLAM, bijlage 1, paragraaf 3.3.

²³ Zienswijze DLAM, bijlage 1, paragrafen 3.4 en 15.20.

Datum 5 juni 2015

Ons kenmerk

Pagina 39 van 109

Over [naam 8] merkt DLAM op: '[naam 8] heeft deze beslissingen zelfstandig, en zonder verdere ruggespraak genomen.'²⁴ De AFM merkt op dat [naam 8] met de [naam 8] nog steeds binnen het 'mandaat' [naam 8] bleef [naam 8]

[naam 8] Dit soort situaties waarin onvoldoende heldere instructies worden gegeven – kennelijk leidde de instructie die werd gegeven tot een onderling misverstand – benadrukt eens te meer het belang van een eenduidige schriftelijke besluitvormingsprocedure omtrent overlaytransacties, en het gevaar dat DLAM – als zij geen zorg draagt voor dergelijke procedures – deelgenoot wordt van een onbeheerst proces. Dit geldt evenzeer voor de stelling dat – naar DLAM in de zienswijze aangeeft – [naam 8] überhaupt niet bekend zou zijn geweest met [naam 8] tot het moment dat het eerste informatieverzoek werd ontvangen van de AFM. De situatie waarin er een misverstand zou zijn ontstaan over de omvang van het 'mandaat' en dat gestelde misverstand ook achteraf blijft voortbestaan (totdat de AFM onderzoek gaat doen) benadrukt het belang om te beschikken over een eenduidige schriftelijke besluitvormingsprocedure.

Voorts is de afstand die DLAM – de werkgever van [naam 8] – zelf neemt van het handelen van [naam 8] opmerkelijk, tegen de achtergrond dat [naam 8] de [naam 8] keurig heeft gemeld aan DLAM, namelijk aan [naam 3]. Op [datum] [naam 8] stuurt [naam 8] de volgende e-mail aan [naam 3]:

[weergave inhoud e-mail]

Dat de ad-hoc instructies die op [datum] en [datum] [naam 8] zijn gegeven onvoldoende context boden voor een goed begrip van de nieuwe risicohouding, volgt ook uit een e-mail van [naam 8] die bijna [naam 8] na de transacties wordt verstuurd [naam 8]:

[weergave inhoud e-mail]

De volgende verklaringen van [naam 3], die ingaan op bovengenoemde e-mail van [naam 8], geven ook blijk van onduidelijkheid waartoe de ad-hoc instructies op [datum] en [datum] hebben geleid:

(AFM): 'Een afschrift van de e-mail [datum], van [naam 8] aan [naam 3] en [naam 6] [naam 8] wordt aan de heer [naam 3] overhandigd en [naam 3] leest deze door. Waarom heeft u deze vraag doorgestuurd aan [naam 6]?

[Naam 3] geeft aan dat [naam 6] hier zijn licht over moet laten schijnen, vandaar om zijn mening gevraagd. "Dit past in de governance dat [naam 6] hierop acteert. Er zijn heel veel mails na gekomen. [naam 6] Er is hier een discussie uit naar voren gekomen en hier is over gesproken.".'

²⁴ Zienswijze DLAM, bijlage 1, paragrafen 3.6 en 15.21.

[REDACTED]

[REDACTED]

(...)

[REDACTED]

[REDACTED]

Een nader voorbeeld van de onduidelijkheid waartoe de ad-hoc instructies hebben geleid, zijn de transacties in [REDACTED] In haar zienswijze verwijst DLAM naar [REDACTED] transacties in [REDACTED] die op [datum] zijn verricht als ‘de [naam] Transacties’²⁵. Over die transacties neemt DLAM in haar zienswijze het volgende op:

‘Op [datum] [REDACTED] heeft [naam 8] per e-mail aan [REDACTED] opdracht gegeven tot het uitvoeren van de [naam] Transacties. [Naam 8] gaf de opdracht voor de [naam] Transacties vanuit zijn reguliere portefeuille verantwoordelijkheid [REDACTED]

[REDACTED] heeft voor de [naam] Transacties geen instructie gegeven, en was daarvan ook niet op de hoogte.’²⁶

en

‘(...) Nergens blijkt uit dat deze transacties op enigerlei wijze verband houden met het besluit [REDACTED] van [datum] om de Derisking Maatregelen die waren aangegaan [REDACTED] terug te draaien. (...)’²⁷

en

[REDACTED]

en

²⁵ Zienswijze DLAM, bijlage 1, paragraaf 3.2.

²⁶ Zienswijze DLAM, bijlage 1, paragrafen 3.12 en 15.31-33.

²⁷ Zienswijze DLAM, bijlage 1, paragraaf 15.33.

Datum

5 juni 2015

Ons kenmerk

[REDACTED]

Pagina

41 van 109

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]
29

[REDACTED]

In haar zienswijze gaat DLAM voorts in op de beslissing om het [REDACTED] met [REDACTED] niet te hedgen. Nadat [naam 3] op [datum] [naam 8] op de hoogte heeft gebracht van de volgende e-mail van [naam 10] ([REDACTED], [REDACTED])

[weergave inhoud e-mail]

verzoekt [naam 3] aan [naam 8] om, uitgaande van aanpassing van de rentetermijnstructuur, transactievoorstellen uit te werken. [Naam 8] noemt de volgende ochtend ([REDACTED]) in zijn e-mail aan [naam 3] het [REDACTED]:

[weergave inhoud e-mail]

[Naam 10] heeft in het kader van de e-mailwisseling over de te verrichten transacties die ochtend ook expliciet akkoord gegeven op het niet hedgen van het [REDACTED] [REDACTED].

In een e-mail van [datum] [REDACTED] van [naam 3] aan [naam 10] (met cc aan [REDACTED] [naam 8], [naam 6], [REDACTED] en [naam 9]) schrijft [naam 3] het volgende: [REDACTED]

[Naam 3] heeft over het niet hedgen van het [REDACTED] [REDACTED] verklaard:

“Op basis van geldende risicobeleid zou dit [REDACTED] altijd gehedged zijn. Nu niet gebeurd naar aanleiding van besluiten van die ochtend.”

²⁸ Zienswijze DLAM, bijlage 1, paragrafen 3.12 en 15.31-33.

²⁹ Zienswijze DLAM, bijlage 1, paragraaf 15.33.

In het licht van het bovenstaande is de zienswijze van DLAM op dit punt onbegrijpelijk. DLAM stelt:

‘Het niet hedgen van [REDACTED] mitigeerde bovendien gedeeltelijk het effect van de Derisking maatregelen (...). Dat, en niet de opdracht van [REDACTED], was de reden om [REDACTED] met [REDACTED] vooralsnog niet te hedgen.’³⁰

Uit de hiervoor weergegeven e-mails volgt zonneklaar dat de mogelijkheid dat de rentetermijnstructuur zou worden aangepast, de aanleiding heeft gevormd voor het niet hedgen van [REDACTED]. Niet valt in te zien waarom DLAM dit ontkent, en het niet hedgen van [REDACTED] in het licht van de “derisking” maatregelen wenst te plaatsen. Dit valt temeer niet in te zien tegen de achtergrond van de hiervoor weergegeven e-mail van [naam 8] van [datum] [REDACTED] waarin die aangeeft dat met [REDACTED], de “derisking” maatregelen die naar aanleiding van de brief van [datum] van DNB waren genomen reeds vrijwel waren geneutraliseerd. De overige transacties, en het niet hedgen van [REDACTED], konden dat doel dus niet meer dienen.

De AFM constateert dat de zienswijze van DLAM op geen enkele wijze afdoet aan het eerdere oordeel van de AFM dat DLAM, door het ontbreken van een schriftelijke besluitvormingsprocedure omtrent overlaytransacties, heeft nagelaten om haar bedrijfsvoering zodanig in te richten dat deze een beheerste uitoefening van haar bedrijf waarborgt. Het belang van dergelijke procedures wordt ook onderstreept door de verschillende interne standpunten over de inhoud van de ad-hoc instructies die zijn gegeven. Zo zou [naam 8] volgens DLAM op eigen houtje transacties hebben lopen uitvoeren, terwijl de transacties prima passen binnen het gegeven ‘mandaat’ en [naam 8] de betreffende transacties keurig heeft gemeld aan [naam 3]. Voorts ontstond na het verlaten van het gehanteerde renterisicobeleid onduidelijkheid over de curve die nu werd gebruikt, en was kennelijk niet de bedoeling dat er transacties werden verricht op gereguleerde markten, terwijl dergelijke transacties wel zijn verricht.

4.2.2.5 Conclusie proces transacties

De AFM heeft vastgesteld dat binnen DLAM (en DLG) een schriftelijke besluitvormingsprocedure met betrekking tot overlaytransacties ontbreekt. Voorts is gebleken dat bij de betrokken personen onvoldoende duidelijk is welke rol zij, en de verschillende gremia waarin zij deelnemen, vervullen in het besluitvormingsproces met betrekking tot overlaytransacties. Het ontbreken van een schriftelijke besluitvormingsprocedure heeft er in de praktijk toe geleid dat in een soort ad hoc – niet vastgelegde – besluitvorming door [REDACTED] is besloten om transacties te gaan verrichten waarmee het gevoerde renterisicobeleid werd verlaten, waarbij vervolgens instructies binnen de organisatie zijn uitgezet die tot verdere onduidelijkheid hebben geleid. De AFM benadrukt dat het voor een beleggingsonderneming als DLAM van belang is om duidelijke afspraken te maken over de transacties die zij voor ‘een klant’ mag uitvoeren. Het is de verantwoordelijkheid van DLAM zelf, als beleggingsonderneming, om er zorg voor te dragen dat haar procedures leiden tot een beheerste bedrijfsvoering binnen DLAM. Als er tussen DLAM en andere entiteiten binnen DLG geen duidelijkheid bestaat over vragen wie een transactie mag initiëren, welke adviesorganen bij een transactie betrokken moeten worden, wie bevoegd is het uiteindelijke transactiebesluit te nemen en welke vastlegging dient plaats te vinden, wordt DLAM deelgenoot van een onbeheerst proces. DLAM dient dit te voorkomen, door het zodanig inrichten van haar bedrijfsvoering (waar

³⁰ Zienswijze DLAM, bijlage 1, paragrafen 3.11 en 15.30.

nodig in afstemming met andere entiteiten binnen de groep) dat deze een beheerste uitoefening van het bedrijf waarborgt. Naar het oordeel van de AFM heeft DLAM, door het ontbreken van een schriftelijke besluitvormingsprocedure omtrent overlaytransacties, nagelaten om haar bedrijfsvoering zodanig in te richten dat deze een beheerste uitoefening van haar bedrijf waarborgt. DLAM heeft zodoende artikel 4:14, lid 1, Wft overtreden. Omdat een dergelijke schriftelijke besluitvormingsprocedure ontbrak gedurende de gehele periode van het onderzoek – van 1 april 2012 tot 26 november 2014 – ziet de overtreding op die gehele periode.

4.3 Bevinding compliance

4.3.1 Feiten

Voor een weergave van de feiten die zien op de compliance rondom de transacties die DLAM heeft uitgevoerd, verwijst de AFM naar paragraaf 3 van bijlage 1.

Achtereenvolgens komen in die paragraaf aan de orde:

- Relevant beleid met betrekking tot compliance;
- Relevant beleid met betrekking tot integriteit;
- De betrokkenheid van Compliance rondom de transacties;
- Bevindingen van de Commissie [naam];
- Verklaringen in verband met de betrokkenheid van Compliance;
- Diverse rapportages met betrekking tot integriteit en compliance; en
- Het relevante e-mailverkeer.

4.3.2 Beoordeling AFM rol compliance

Hieronder geeft de AFM een beoordeling van de rol van compliance bij DLAM. In paragraaf 4.3.2.1 geeft de AFM het relevante beleid weer dat geldt voor DLAM op het gebied van compliance. In paragraaf 4.3.2.2 gaat de AFM in op de vraag of het voor betrokkenen duidelijk had moeten zijn dat sprake was van een compliancerisico. De vragen wanneer Compliance is betrokken, en in hoeverre de situatie voor zover die ziet op Compliance daarna serieus is genomen, komen aan de orde in paragraaf 4.3.2.3. Paragraaf 4.3.2.4 gaat in op de verklaringen die door [naam 3] en [naam 4] zijn gegeven die verband houden met de betrokkenheid van Compliance. De rol van [naam 10] en [naam 9] bij de invulling van de verantwoordelijkheid [REDACTED] voor de controle op de compliance-risico's binnen DLAM, wordt in paragraaf 4.3.2.5 behandeld. Een conclusie over de rol van DLAM Compliance is opgenomen in paragraaf 4.3.2.6. De zienswijze van DLAM komt waar relevant in de bovenstaande beoordeling aan de orde.

4.3.2.1 Relevant beleid met betrekking tot compliance

Hieronder geeft de AFM kort relevante compliance-bepalingen weer.

In het beleidsdocument '*Compliance & Risk Program Delta Lloyd Asset Management*' is het volgende opgenomen:

Datum 5 juni 2015

Ons kenmerk

Pagina

45 van 109

- *'Waar vanuit Delta Lloyd Asset Management toestemming wordt verleend voor het verrichten van activiteiten, transacties of de verkoop van producten waarbij integriteitaspecten of reputatierisico's een rol kunnen spelen, dient de afdeling Compliance & Risk geïnformeerd en om advies gevraagd te worden.'* (pagina 7)
- *'De directie van Delta Lloyd Asset Management draagt primair de verantwoordelijkheid voor de naleving door Delta Lloyd Asset Management van de toepasselijke wetten, regels, afspraken, overeenkomsten en normen en waarden. De directie heeft daarmee de verantwoordelijkheid voor de controle op de compliance-risico's binnen Delta Lloyd Asset Management (incl. Vastgoed). De directie bevestigt het compliancebeleid en ziet toe op de implementatie en naleving daarvan binnen Delta Lloyd Asset Management en stelt daarmee vast de mate waarin Delta Lloyd Asset Management haar compliance-risico effectief beheert.'* (pagina 8)
- *'Naast de directie is het management van de afdelingen verantwoordelijk voor het uitvoeren van het compliancebeleid, de procedures en voor het verstrekken van een redelijke garantie dat inbreuken op wettelijke of regelgevende normen en verplichtingen worden voorkomen. Daarnaast dient het management als geheel compliance uit te dragen. Vanwege de specifieke aard van de compliance taak heeft de directie ter ondersteuning de compliancefunctie ingericht. De compliancefunctie is slechts zorgdrager voor de compliance. Naleving is en blijft daarbij een verantwoordelijkheid van Delta Lloyd Asset Management als geheel en het management in het bijzonder. De compliancefunctie heeft in het kader van zijn activiteiten een ondersteunende taak ten behoeve van het lijnmanagement die het compliance-risico afdoende dient te reduceren.'* (pagina 9)
- *'Met het oog op het beheersen van het compliance-risico zullen directie en management: 1. Een hoog niveau van integriteit (Delta Lloyd Groep kernwaarden) bevorderen en afdwingen en daarbij zelf een voorbeeldrol vervullen; (...) 11. Contact opnemen met de compliance officer zodra een potentieel compliancevraagstuk wordt ontdekt of vermoed; (...) 13. Zorgdragen voor voldoende onderzoeks- of controlecapaciteit om compliance-risico's actief op te sporen en te monitoren.'* (pagina 9)
- *'De compliancefunctionaris kan niet functioneren zonder juiste en doelmatige informatie (uitwisseling) op het gebied van compliance. Op elk niveau in de organisatie moet de functionaris daarom kunnen beschikken over voldoende relevante informatie om het compliance-risico te beheersen. Informatieverzoeken over en weer mogen echter niet leiden tot ongecontroleerde of overbodige informatie-uitwisseling.'* (pagina 12)

In het beleidsdocument *'Compliance Charter Delta Lloyd Groep (d.d. 30 november 2006)'* is het volgende opgenomen:

- *'Het compliance-risico is het risico dat de integriteit en reputatie van Delta Lloyd Groep wordt aangetast door het niet naleven van externe en interne regels.'* (pagina 7)
- *'Integriteit, verantwoordelijkheid, betrokkenheid en open communicatie zijn bij niet-naleving rechtstreeks verbonden aan het compliance-risico.'* (pagina 7)

In het beleidsdocument *'Group Risk Appetite Statement (GRAS)'* van DLG van 22 februari 2012 is het volgende opgenomen:

- *'Regulatory risks*

Compliance

The Group has no appetite for compliance risk. ' (pagina 7)

- *'Business processes*
There is no appetite for business processes which:' (...)
'2. Are insufficiently able to meet the requirements and wishes stemming from the strategy and corporate objectives and core values of DLG;' (...)
'6. Fail to meet the risk management requirements and wishes and which have a material impact on DLG in terms of operational, financial or reputation damage' (pagina 8)

4.3.2.2 Had voor betrokkenen duidelijk moeten zijn dat sprake was van een compliancerisico?

Het had voor de betrokkenen bij de transacties zonder meer duidelijk moeten zijn dat bij de voorbereiding, besluitvorming en uitvoering van de transacties sprake was van een compliancerisico, ook voor DLAM die deelgenoot was van het proces. In een later stadium was ook het gegeven dat de AFM een onderzoek was gestart bij DL en een onderzoek is gestart bij DLAM, een kwestie die met Compliance had moeten worden opgenomen, mede gezien de rol die DLAM heeft gespeeld in het kader van de transacties waar de onderzoeken zich op richtten.

Toen bleek dat DNB verzocht om een overleg op zeer korte termijn met [REDACTED] het Verbond en de indruk ontstond dat DNB de rentetermijnstructuur zou gaan aanpassen, had bij de betrokken personen direct de vraag op moeten komen in hoeverre het vrij stond om die informatie op dat moment voor eigen doeleinden te gebruiken. Voor zover er ruimte werd gevoeld om de informatie voor eigen doeleinden te gebruiken, had direct intern met de relevante betrokkenen de discussie daarover moeten worden opgestart. Was het zo dat werd beschikt over informatie waarover andere marktpartijen niet beschikten, die in vertrouwen door DNB met het Verbond was gedeeld, zodat het niet voor de hand lag om die informatie op dat moment te gebruiken? Kon [REDACTED] met deze informatie, vooruitlopend op de *mogelijk* binnenkort volgende aankondiging door DNB van de aanpassing van de rentetermijnstructuur, transacties gaan verrichten waarmee het gevoerde renterisicobeleid werd verlaten [REDACTED] [REDACTED] kon in dat geval de resultaten nog meenemen in haar halfjaarcijfers, terwijl dat – uitgaande van een aankondiging door DNB ná [datum] – voor andere verzekeraars niet gold? Hoe zit het met het gegeven dat juist kort tevoren, na een lange periode van discussie, [REDACTED] maatregelen had genomen naar aanleiding van de brief van DNB van [datum] om juist een minder risicovolle koers te varen? Afgezien van de antwoorden op deze vragen, waren dit vragen waarvan het zonder meer voor de hand lag dat die waren betrokken in een overleg met Compliance.

Dergelijke vragen werden door de betrokkenen bij de transacties niet gesteld. Er werd zonder meer besloten om transacties te gaan verrichten waarmee het gevoerde renterisicobeleid werd verlaten, en zonder terughoudendheid ingezet op het verkrijgen van meer informatie over [REDACTED] Vóór het moment dat werd besloten tot de transacties stuurt [naam 10] op [datum] [REDACTED] de volgende e-mail naar [REDACTED] [naam 3] en [naam 6] met een cc aan [REDACTED], [REDACTED], [naam 9] en [REDACTED] (Onderwerp: [REDACTED] [REDACTED] (onderstreping toegevoegd):

[weergave inhoud e-mail]

Nadat de volgende ochtend [REDACTED] in een conference call was besloten om de transacties uit te voeren, werden onder meer de volgende e-mails gestuurd (onderstreping toegevoegd):

[weergave inhoud e-mails]

Het ‘officiële’ bericht aan [REDACTED] van het Verbond [REDACTED] is het volgende (onderstreping toegevoegd):

[weergave inhoud e-mail]

Daarna volgen onder meer de volgende e-mails (onderstreping toegevoegd):

[weergave inhoud e-mails]

Om [REDACTED] die dag stuurt [naam 5] van het Verbond aan [naam 10] de tekst van een e-mail die hij daarna aan het bestuur van het Verbond [REDACTED] wil sturen (onderstreping toegevoegd):

[weergave inhoud e-mails]

Door de Commissie [naam] wordt op het punt van de vraag of Compliance had moeten worden ingeschakeld onder meer het volgende opgemerkt:

‘Door vervolgens op [datum] navraag te doen of hun duiding van de in eerste instantie verkregen informatie juist was, verkreeg [REDACTED] meer gedetailleerde informatie, die als vertrouwelijk kan worden gekwalificeerd. Het vertrouwelijke karakter van deze informatie heeft niet geleid tot een herziening van het besluitvormingsproces. Bovendien is ten onrechte nagelaten om de directeur Group Integrity om advies te vragen alvorens op basis van die informatie te acteren.’³¹

Als verklaring voor het handelen merkt de Commissie [naam] het volgende op:

“De Commissie [naam] komt tot de conclusie dat dit alles voornamelijk valt te verklaren doordat de mindset van alle betrokkenen was gericht op het ongedaan maken van de door DNB opgelegde deriskingmaatregelen waarvan de Commissie [naam] duidelijk acht dat deze op dat moment tot overhedge gezien de balans van Delta Lloyd en een daaruit voortvloeiend substantieel verlies voor Delta Lloyd hadden geleid en zouden blijven leiden, en die bovendien als klemmend en onterecht werden ervaren. De Commissie [naam] komt tot de conclusie dat dit de beoordeling van de nader verkregen informatie en het vertrouwelijke karakter daarvan, heeft gekleurd en dat daarover zonder die kleuring mogelijk een andere inschatting van zou zijn gemaakt. [REDACTED]

³¹ Rapport Commissie [naam], p. 30.

[REDACTED]

Als hiervoor in paragraaf 4.2.2.4 reeds uitgebreid is toegelicht, volgt uit de hiervoor weergegeven e-mails van de [naam 10] en [naam 9] dat de transacties waren ingegeven door het vermoeden dat DNB de rentetermijnstructuur zou aanpassen. De transacties gingen juist beduidend verder dan het terugdraaien van de eerder genomen risicobeperkende maatregelen waarnaar de Commissie [naam] verwijst. De AFM brengt in herinnering dat in [datum] binnen DLG naar aanleiding van de brief van [datum] van DNB risicobeperkende maatregelen werden doorgevoerd, en dat [naam 8] een [REDACTED] later ([REDACTED]) naar aanleiding van het door hem [REDACTED] [REDACTED] aan [REDACTED] [naam 6], [naam 3], [naam 10], [REDACTED], [naam 9], [REDACTED] en [REDACTED] bericht:

[REDACTED] In haar zienswijze geeft DLAM zelf aan dat er sprake was van een breder mandaat dan het voornoemde bedrag van [REDACTED]. Er was sprake van een mandaat aan [REDACTED] [naam 3] en [naam 8] “(...) [REDACTED] [REDACTED] Het mandaat was dus breder dan nodig was om de in [datum] naar aanleiding van de brief van [datum] van DNB genomen risicobeperkende maatregelen terug te draaien. Dit, nog afgezien van het vroegtijdig genomen besluit om het [REDACTED] juist niet te hedgen. [Naam 8] noemt in de ochtend van [datum] [REDACTED] in zijn e-mail aan [naam 3] het [REDACTED]:

[weergave inhoud e-mail]

Dat met de transacties (en het niet hedgen van [REDACTED]) niet meer bedoeld zou zijn dan het terugdraaien van de eerder genomen risicobeperkende maatregelen is dus kenbaar onjuist. Er is met transacties juist actief geanticipeerd op de mogelijke aanpassing door DNB van de rentetermijnstructuur.

Over het niet inschakelen van Compliance merkt DLAM in haar reactie op het concept-onderzoeksrapport van de AFM op:

‘Het niet naleven van de compliance voorschriften betekent hooguit dat er op dat moment sprake is geweest van een onbeheerst moment in de bedrijfsvoering. Echter, gezien het incidentele karakter, rechtvaardigt dit niet de conclusie dat DLAM’s bedrijfsvoering onvoldoende zou zijn ingericht om een beheerste bedrijfsvoering te waarborgen.’³³

De AFM meent dat er geenszins sprake is geweest van alleen een onbeheerst moment in de bedrijfsvoering, voor zover dat gezien de geschetste omstandigheden al niet ernstig genoeg zou zijn geweest. De heren [naam 10] en [naam 9] hebben [REDACTED] het compliancevraagstuk niet gesignaleerd voorafgaand aan de transacties, noch daags daarna noch in de periode na de transacties, of op die momenten genegeerd. In paragraaf 4.3.2.5 wordt nader ingegaan op de rol van [naam 9] en [naam 10]. [Naam 3] heeft intern [REDACTED] een vraag opgeworpen, en het daarbij gelaten:

[weergave inhoud e-mail]

³² Rapport Commissie [naam], p. 30.

³³ Reactie op concept onderzoeksrapportage van 6 februari 2014, paragraaf 4.5.

Datum 5 juni 2015

Ons kenmerk [REDACTED]

Pagina 49 van 109

4.3.2.3 Wanneer is Compliance wel betrokken? In hoeverre is de situatie daarna serieus genomen?

Niet alleen is Compliance van DLAM niet voorafgaand aan de transacties betrokken, evenmin is Compliance direct na afloop (hoewel dat evident te laat zou zijn geweest) van de transacties op de hoogte gesteld. Het blijft de vraag wanneer Compliance precies wel is betrokken bij het gegeven dat de transacties zijn verricht, en bij het gegeven dat de AFM een onderzoek naar DLAM was gestart.

Op niveau van [REDACTED] is in het [REDACTED] geen melding gemaakt van (het proces rondom) de transacties. Over het volgende [REDACTED] is wederom geen melding gemaakt van (het proces rondom) de transacties. Ook het onderzoek dat de AFM inmiddels was opgestart is niet vermeld, hoewel DL en DLAM op dat moment wel al bekend zijn met het op dat moment lopende AFM onderzoek naar mogelijke overtreding van hoofdstuk 5.4 Wft (regels ter voorkoming van marktmisbruik en voor het optreden op markten in financiële instrumenten). In de volgende [REDACTED] zijn evenmin vermeldingen opgenomen over de transacties of het onderzoek door de toezichthouders.

In het [REDACTED] is onder '2. Compliance' het volgende opgenomen:

[REDACTED]

en

[REDACTED]

In [REDACTED] is geen vermelding opgenomen van het onderzoek van de AFM dat ten aanzien van DL op 17 augustus 2012 begon met een informatieverzoek.

Datum 5 juni 2015

Ons kenmerk [REDACTED]

Pagina 50 van 109

De AFM heeft bij brief van 2 oktober 2013 haar onderzoek bij DLAM aangekondigd. Op 17 oktober 2013 wordt bij de directie van DLAM [REDACTED] ingediend (goedgekeurd op dezelfde datum). In [REDACTED] is, ondanks het gestarte onderzoek, het volgende opgenomen:

[REDACTED]

Uit [REDACTED] blijkt niet dat Compliance van DLAM binnen afzienbare tijd na de transacties daarover is ingelicht, blijkt niet of en zo ja wanneer dat uiteindelijk is gebeurd en blijkt niet wanneer Compliance is ingelicht over het onderzoek van de AFM bij DLAM.

In haar reactie op het concept-onderzoeksrapport van de AFM heeft DLAM het volgende verklaard over het ontbreken [REDACTED] van informatie over de transacties en de onderzoeken van de AFM:

“(…) Gezien het feit dat het onderzoek van de AFM en DNB zag op de transacties die verricht waren die samenhangen met de [REDACTED] brief van DNB, welke niet in bredere groep bekend was, is er in eerste instantie geen melding gemaakt van de onderzoeken [REDACTED] Later is wel naar [REDACTED] verwezen in het [REDACTED] Reden voor de summiere verwijzing naar [REDACTED] is dat dit [REDACTED] door een brede groep kan worden ingezien. Het past daarbij dus niet om in detail op het onderzoek van DNB/AFM en het onderzoek van de Commissie [naam] in te gaan.”³⁴

Als DLAM er voor kiest om informatie intern binnen beperkte kring beschikbaar te stellen, en zij daarom in [REDACTED] die breder worden verspreid geen melding maakt van bepaalde gegevens, dan ligt het voor de hand om op een andere wijze vast te leggen wat de stand van zaken is, en wie daarbij wordt betrokken. Het niet vastleggen van dergelijke informatie, is niet een aanvaardbaar alternatief.

Over het moment waarop binnen DLG de afdeling Compliance/Group Integrity is betrokken, vermeldt DLAM het volgende in haar reactie op het concept-onderzoeksrapport van de AFM:

“Toen DLG signalen van een marktbreed onderzoek door de AFM naar [REDACTED] bereikten, heeft DLG de afdeling Compliance/Group Integrity hiervan op de hoogte gesteld. Naderhand heeft DLG Compliance/Group Integrity gevraagd om het gebeurde te beoordelen, en aanbevelingen te doen om zaken die niet goed waren gegaan, in de toekomst te voorkomen. De toenmalige directeur van de afdeling Group Integrity [REDACTED], heeft aanbevelingen gedaan die met name betrekking hadden op [REDACTED] van DLAM. Deze [REDACTED] is inmiddels herzien. Verder is er een implementatieplan opgesteld, om ‘awareness’ voor deze zaken te creëren in de organisatie, in welk kader inmiddels awareness trainingen zijn afgerond.”³⁵

Hoewel niet goed is af te leiden wanneer Compliance/Group Integrity van DLG is ingeschakeld, wordt verwezen naar een rapportage door de toenmalige directeur van de afdeling Group Integrity, [REDACTED]. Aan [REDACTED]

³⁴ Reactie op concept onderzoeksrapportage van 6 februari 2014, paragraaf 4.7.

³⁵ Reactie op concept onderzoeksrapportage van 6 februari 2014, paragraaf 4.8.

Datum 5 juni 2015

Ons kenmerk [REDACTED]

Pagina 51 van 109

[REDACTED] is in oktober 2012 gevraagd een memo op te stellen [REDACTED], derhalve nadat de AFM een onderzoek was gestart naar de naleving van hoofdstuk 5.4 Wft en de AFM in dat kader op 17 augustus 2012 een eerste informatieverzoek had toegezonden. Kort daarna, op 26 oktober 2012 heeft [REDACTED] het memo opgesteld. In het memo worden concrete handvatten worden geboden voor verbetering, waaronder de volgende:

[REDACTED] *Het voorstel van GI is daarom om de Compliance Officer van DLAM dit te laten beschrijven.*”

De aanbevelingen van [REDACTED] hebben in de 10 maanden na 26 oktober 2012 geen opvolging gekregen. [REDACTED]. Het onderzoek van de Commissie [naam] van 6 december 2013, dat door de RvC van DL op die datum is bekrachtigd, vermeldt over het memo van [REDACTED]:

“[REDACTED]
[Naam 9] heeft in oktober 2012 aan de directeur Group Integrity [REDACTED] gevraagd om naar aanleiding van de UFR een rapport [REDACTED] op te stellen om vervolgens maatregelen te kunnen treffen. [REDACTED] heeft dit rapport ook opgesteld (Bijlage 49). De RvB heeft opdracht gegeven aan Delta Lloyd AM opvolging te geven aan de aanbevolen maatregelen naar aanleiding van [REDACTED]. De implementatie van de maatregelen is vertraagd, onder meer doordat [REDACTED].”³⁶

en

“[REDACTED]
[REDACTED]. Het heeft lang geduurd voordat binnen Delta Lloyd op het punt van dit [REDACTED] aspect concreet opvolging is gegeven terwijl er aanleiding was om dit wel te doen (vanwege het vorig jaar al gestarte onderzoek van AFM). [REDACTED] heeft ook nog een rol gespeeld in de vertraging. De verduidelijking is echter een punt dat nu hoge prioriteit dient te hebben.”³⁷

In haar reactie op het concept-onderzoeksrapport van de AFM geeft DLAM aan³⁸:

“Naar aanleiding van de bevindingen van de Commissie [naam] zijn er aanbevelingen aan de [REDACTED] gedaan, waaronder op het gebied van compliance, die er op zijn gericht dat een dergelijke gebeurtenis niet nog een keer zal plaatsvinden. De [REDACTED] heeft deze aanbevelingen aangenomen en op basis daarvan onder andere de [REDACTED]

³⁶ Rapport Commissie [naam], p. 29.

³⁷ Rapport Commissie [naam], p. 24.

³⁸ In haar zienswijze heeft DLAM in bijlage 1, paragraaf 16.28 een soortgelijke tekst opgenomen.

geïnstreerd: [REDACTED]

39

en

“De [REDACTED] heeft de [REDACTED] voorts verzocht om er op toe te zien dat soortgelijke maatregelen ook worden gevoerd bij DLAM (en de rol van de compliance officer van DLAM daarin eminent te maken). De instructies van de [REDACTED] ten aanzien van compliance zijn door DL en DLAM inmiddels doorgevoerd.”⁴⁰.

De hiervoor weergegeven reactie op het concept-onderzoeksrapport van de AFM strookt niet met de [REDACTED] Delta Lloyd [REDACTED]. Die geeft een ander beeld. Eén van de bevindingen van [REDACTED] (p. 5/30): “

“

Paragraaf 4.3.2.4 Verklaringen [REDACTED] [naam 3] en [naam 4] die verband houden met de betrokkenheid van Compliance

In het gesprek dat de AFM op 5 december 2013 met [naam 3] heeft gevoerd, heeft hij het volgende verklaard dat verband houdt met de betrokkenheid van Compliance:

(AFM): ‘Op welke manier wordt binnen Delta Lloyd Asset Management (DLAM) omgegaan met aankondigingen van onderzoeken van de toezichthouders?’

[Naam 3] geeft aan dat de communicatie is binnengekomen bij de [REDACTED] en via de advocaat. Hij is op de hoogte gesteld door één van voorgaande partijen.’
(...)

(AFM): ‘Als een dergelijk verzoek bij DLAM binnen komt, hoe handelt u hier op?’

[Naam 3] geeft aan dat bij dit onderzoek de eerste vragen bij de [REDACTED] binnen zijn gekomen. De portefeuillehouder [REDACTED] heeft mij hiervan telefonisch op de hoogte gesteld. [REDACTED] is later geïnformeerd.’

(AFM): ‘Worden ook andere afdelingen ingelicht?’

³⁹ Reactie op concept onderzoeksrapportage van 6 februari 2014, paragraaf 4.2.

⁴⁰ Reactie op concept onderzoeksrapportage van 6 februari 2014, paragraaf 4.3. In de zinswijze is de laatste zin van het citaat aangepast in ‘De instructies van de [REDACTED] van [REDACTED] ten aanzien van compliance zijn door DL en DLAM inmiddels grotendeels doorgevoerd.’

Datum 5 juni 2015

Ons kenmerk [REDACTED]

Pagina 53 van 109

[Naam 3] geeft aan dat de [REDACTED] Compliance hiervan op de hoogte heeft gebracht. Later is ook de compliance officer van DLAM op de hoogte gebracht. Dit was rond het najaar 2012. Bedoeling was om in eerste instantie de groep mbt deze kennis klein te houden. Het inlichten van de [REDACTED] ligt bij de RvB. '
(...)

(AFM): In welke mate is [naam 4] hierbij [AFM: bij de transacties] betrokken?

[Naam 3] geeft aan dat [naam 4] in het geweer komt als er een mandaat overschrijding is, niet bij GRC besluiten. Ook niet over de brief van DNB. '

(AFM): 'Kunt u iets meer vertellen over de verhouding tussen u en [naam 4]?

[Naam 3] geeft aan dat [REDACTED]
[REDACTED]
[Naam 4] was niet bij deze brief (DNB) betrokken. [Naam 4] is in het begin bij start van het onderzoek niet betrokken (wilden het klein houden) toen DLAM echt in beeld kwam is [naam 4] wel op de hoogte gesteld. Brieven van toezicht die binnenkomen bij DLAM komen bij de directie binnen. ''.

In het gesprek dat de AFM op 5 december 2013 met [naam 4] heeft gevoerd, heeft hij het volgende verklaard dat verband houdt met de betrokkenheid van Compliance:

(AFM): 'Het onderzoek is aangekondigd per brief. Hoe worden brieven van de toezichthouder intern gecommuniceerd binnen Delta Lloyd Asset Management (DLAM)?

[Naam 4] geeft aan dat brieven worden gedeeld met [REDACTED] en de compliance officer. Het is afhankelijk van het onderwerp wie er binnen DL bij worden betrokken [REDACTED],
[REDACTED]

(AFM): 'Informeert u bij brieven cq verzoeken van de toezichthouders andere entiteiten binnen Delta Lloyd Groep (DLG)?

[Naam 4] geeft aan dat als het om een uitvraag gaat, die betrekking heeft op het groepsniveau, [REDACTED] wordt ingeschakeld. 'Zij kijken hoe hiermee omgegaan moet worden. Maar de eigen omgeving is op de hoogte, compliance officer binnen DLAM za1 denk ik ook contact opnemen met [REDACTED]. ' De compliance officer van DLAM heeft een functionele lijn met de [REDACTED].
(...)

(AFM): 'Zijn van het onderzoek waar wij mee bezig zijn bepaalde mensen op de hoogte gesteld binnen DLAM? Komt dit onderzoek terug in een compliance rapportage?

[Naam 4]

(AFM): 'Wie maakt de keuze of het bekend wordt gemaakt aan de compliance officer

[Naam 4] geeft aan dat de directie van DLAM die keuze maakt, dit staat los van de DLG.’
(...)

(AFM): 'In hoeverre bent u bij de totstandkoming van de transacties (NB: tussen [datum] en [datum]) betrokken geweest?

[Naam 4] geeft aan: 'Ik ben hier niet bij betrokken.'
(...)

(AFM): 'Wanneer bent u op de hoogte gesteld van dit specifieke onderzoek?

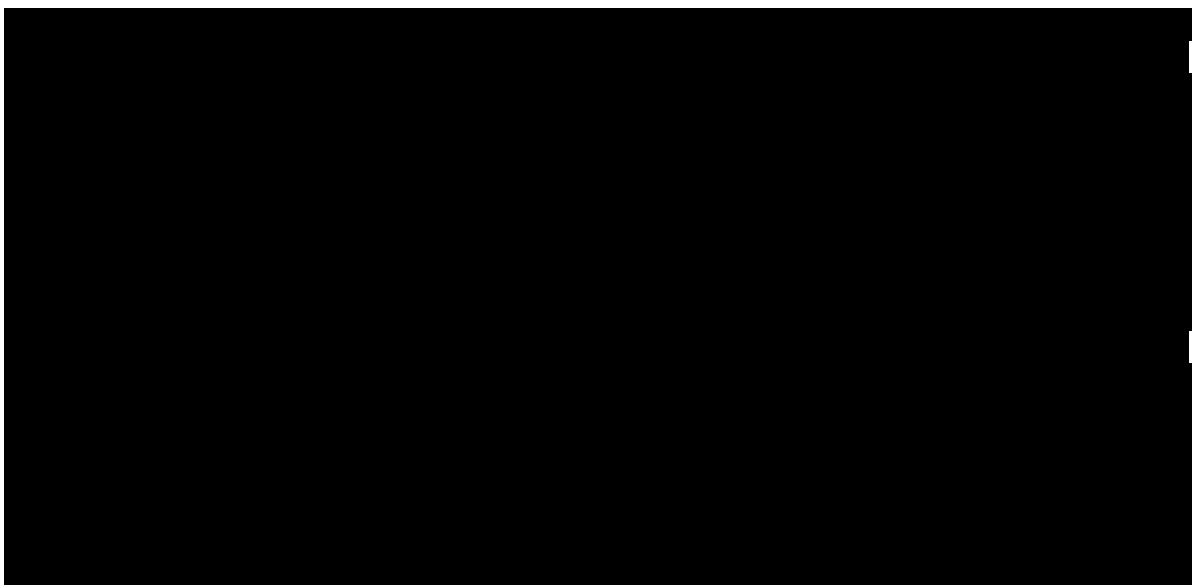
[Naam 4] geeft aan in oktober 2013? op de hoogte te zijn gebracht dat men onderzoek ging doen naar transacties binnen deze periode. DLAM moest op de hoogte zijn. Hij is mondeling op de hoogte gesteld door de compliance officer van DLG en de dag daarvoor door hun eigen compliance officer [REDACTED]

$$(\dots)$$

Datum 5 juni 2015

Ons kenmerk [redacted]

Pagina 55 van 109

Bovenstaande verklaringen geven een opmerkelijk beeld. [redacted]

[Naam 3] geeft aan dat de compliance officer van DLAM rond het najaar 2012 op de hoogte is gebracht van het onderzoek bij DLAM. Omdat het onderzoek bij DLAM pas in najaar van 2013 is gestart, bedoelt [naam 3] naar moet worden aangenomen het najaar van 2013. Over de vraag wanneer [redacted] [naam 4], is ingelicht over het onderzoek dat in 2012 is gestart bij DL, verklaart [naam 3]: '[Naam 4] is in het begin bij start van het onderzoek niet betrokken (wilden het klein houden) toen DLAM echt in beeld kwam is [naam 4] wel op de hoogte gesteld.' Toen DLAM – met de woorden van [naam 3] – 'in beeld kwam' is [naam 4] blijkens zijn eigen verklaring niet door [naam 3] op de hoogte gesteld, maar in het najaar van 2013 door de eigen compliance officer ingelicht over het feit dat de AFM onderzoek ging doen naar de transacties in [datum] en [datum]: 'Hij is mondeling op de hoogte gesteld door de compliance officer van DLG en de dag daarvoor door hun eigen compliance officer.' [redacted]

De AFM concludeert uit de verklaringen dat de compliance officer van DLAM pas 'in het najaar van 2013' op de hoogte is gebracht van de transacties en van de in 2012 en 2013 gestarte onderzoeken van de toezichthouders. [Naam 3] heeft [redacted] [naam 4], niet direct ingelicht: [redacted] [Naam 4] geeft aan dat de keuze of een door de toezichthouder aangekondigd onderzoek bekend wordt gemaakt aan de compliance officer, door de directie van DLAM wordt gemaakt. Het is echter de compliance officer van DLAM zelf geweest die [naam 4] uiteindelijk heeft ingelicht. [redacted]

Datum 5 juni 2015

Ons kenmerk [redacted]

Pagina 56 van 109

Paragraaf 4.3.2.5 Rol [redacted] [naam 9] en [naam 10]

Uit de hiervoor weergegeven passage op pagina 8 van het beleidsdocument *'Compliance & Risk Program Delta Lloyd Asset Management'* volgt duidelijk dat de verantwoordelijkheid voor de compliancecultuur binnen DLAM bij de directie ligt. Naar het oordeel van de AFM hebben [redacted] [naam 10] en [naam 9] [redacted] als zodanig mede vorm gegeven aan de compliancecultuur.

[redacted] Voor het vaststellen van de rol die [redacted] [naam 10] en [naam 9] feitelijk binnen DLAM hebben aangenomen, is ten eerste van belang dat de beslissing om transacties te gaan verrichten waarmee het gevoerde renterisicobeleid werd verlaten, direct invloed heeft gehad op de bedrijfsvoering van DLAM. [naam 10] stuurt op [datum] [redacted] een e-mail aan de heren [naam 3] en [naam 6] met een verzoek: [weergave inhoud e-mail]. Als eerder weergegeven hebben [redacted] de volgende ochtend in een conference call [redacted] besloten om transacties te gaan verrichten waarmee het gevoerde renterisicobeleid werd verlaten. Een en ander leidt tot de volgende instructie die dag [redacted] van [naam 9]: [weergave inhoud e-mail]. Mogelijk heeft afstemming plaatsgevonden met [redacted] [naam 3], [naam 8] en andere betrokken personen over de modaliteiten van de uit te voeren transacties, maar de beslissing om transacties te gaan verrichten waarmee het gevoerde renterisicobeleid werd verlaten, was genomen. Daarnaast is van belang dat [redacted] [naam 10] en [naam 9] zélf de relevante informatie hebben verzameld, en vervolgens de kring van betrokkenen klein hebben gehouden. Binnen DLAM zijn de heren [naam 3] en [naam 8] betrokken. Over het niet betrekken bij de gang van zaken van [redacted] [naam 4], zegt [naam 3]: "[Naam 4] is in het begin bij start van het onderzoek niet betrokken (wilden het klein houden) (...)" Ook andere personen werden 'uit de loop' gehouden:

[weergave inhoud e-mail]

Zonder betrokkenheid van [redacted] [naam 4] en [naam 3] was al besloten om transacties te gaan verrichten waarmee het gevoerde renterisicobeleid werd verlaten. Het station van overleg of Compliance diende te worden betrokken voorafgaand aan het besluit om de transacties te gaan verrichten, was daarmee voor DLAM al gepasseerd. Ook het besluit op het punt *'wilden het klein houden'* heeft impact op de bedrijfsvoering van DLAM. Zoals hiervoor is toegelicht zijn de compliance officer van DLAM en [redacted] [naam 4], pas in een zeer laat stadium geïnformeerd. Het besluit om de groep klein te houden ziet niet alleen op het moment direct na de uitvoering van de transacties. Ook omtrent het onderzoek door de AFM bij DLAM in 2013 verklaart [naam 3]: "(...) *Bedoeling was om in eerste instantie de groep mbt deze kennis klein te houden. (...)*" Een besluit om transacties te gaan uitvoeren waarmee het gevoerde renterisicobeleid wordt verlaten, en het besluit om het "klein te houden" zijn niet zonder impact. [redacted] [naam 10] en [naam 9], [redacted]

[redacted] grijpen rechtstreeks in in de bedrijfsvoering van betrokken ondernemingen binnen de groep.

[REDACTED]

Anderzijds kan de verantwoordelijkheid van [naam 3] op dit punt niet onder stoelen of banken geschoven worden. Het is [REDACTED]

[REDACTED] geen optie om tegen een medewerker van DLAM te zeggen: [REDACTED]

[REDACTED] Ook voor [naam 3] had de vraag of Compliance moest worden ingeschakeld zeer duidelijk moeten spelen. De e-mails die [naam 3] van [REDACTED] [naam 9] en [naam 10] ontving lieten daar geen twijfel over bestaan.

Daarbij is voorts van belang dat binnen de structuur van DLG er niet is gekozen voor de optie om DLL zelf de overlaytransacties te laten verrichten, in welk geval geen gebruik wordt gemaakt van een onafhankelijke vermogensbeheerder. DLL verricht niet zelf de overlaytransacties, maar binnen DLG fungeert een aparte entiteit, een onafhankelijke vermogensbeheerder, die ook een eigen interne verantwoordelijkheid heeft op het gebied van compliance. [REDACTED]

Paragraaf 4.3.2.6 Conclusie over de rol van Compliance

In haar zienswijze van 9 maart 2015 stelt DLAM: “De directeur Group Integrity heeft een geïnstitutionaliseerde plek binnen de bedrijfsvoering van Delta Lloyd.” Ook eerder, in de reactie op het concept-onderzoeksrapport van de AFM, stelt DLAM: “De afdeling Compliance heeft een geïnstitutionaliseerde plek binnen de bedrijfsvoering van DLAM.”⁴¹ De AFM constateert dat de rol van Compliance in de periode van de overtreding het beeld van [REDACTED] oproept.

[REDACTED]

Gezien de vragen die de ontvangen informatie en het gebruik daarvan voor eigen doeleinden had moeten oproepen, had het voor de betrokkenen bij de transacties zonder meer duidelijk moeten zijn dat bij de

⁴¹ Reactie op concept onderzoeksrapportage van 6 februari 2014, paragraaf 4.5.

Datum 5 juni 2015

Ons kenmerk [REDACTED]

Pagina 58 van 109

voorbereiding, besluitvorming en uitvoering van de transacties sprake was van een compliancerisico, ook voor DLAM die deelgenoot was van het proces. In een later stadium was ook het gegeven dat de AFM een onderzoek was gestart bij DL en een onderzoek is gestart bij DLAM, een kwestie die met Compliance had moeten worden opgenomen, mede gezien de rol die DLAM heeft gespeeld in het kader van de transacties waar de onderzoeken zich op richtten. Het beleidsdocument *'Compliance & Risk Program Delta Lloyd Asset Management'* vermeldt: *"Waar vanuit Delta Lloyd Asset Management toestemming wordt verleend voor het verrichten van activiteiten, transacties of de verkoop van producten waarbij integriteitaspecten of reputatierisico's een rol kunnen spelen, dient de afdeling Compliance & Risk geïnformeerd en om advies gevraagd te worden."* en *"Met het oog op het beheersen van het compliance-risico zullen directie en management: 1. Een hoog niveau van integriteit (Delta Lloyd Groep kernwaarden) bevorderen en afdwingen en daarbij zelf een voorbeeldrol vervullen; (...)"* en *"De compliancefunctionaris kan niet functioneren zonder juiste en doelmatige informatie (uitwisseling) op het gebied van compliance. Op elk niveau in de organisatie moet de functionaris daarom kunnen beschikken over voldoende relevante informatie om het compliance-risico te beheersen. (...)."*

De in paragraaf 4.3.2.2 weergegeven vragen betreffen vragen waarvan het zonder meer voor de hand lag dat die – nog afgezien van de antwoorden op deze vragen – waren betrokken in een overleg met Compliance. Er was echter geen sprake van overleg met Compliance. Er werd zonder meer besloten om transacties te gaan verrichten waarmee het gevoerde renterisicobeleid werd verlaten, en zonder terughoudendheid ingezet op het verkrijgen van meer informatie over hetgeen DNB met het Verbond deelde. [Naam 3], en [REDACTED] [naam 10] en [naam 9] [REDACTED] hebben het compliancevraagstuk niet gesignaleerd, of genegeerd. Met [REDACTED] [naam 4], is de informatie over de transacties niet eens gedeeld. Afgaande op de afgegeven verklaringen is de compliance officer van DLAM pas in het najaar van 2013 geïnformeerd. [REDACTED]

[Naam 4] wordt uiteindelijk door de eigen compliance officer ingelicht: [REDACTED]

Ook overigens is de situatie na de transacties niet serieus genomen. Het memo dat [REDACTED] op [REDACTED] heeft opgesteld, is zeer lang blijven liggen. Ondanks het gegeven dat de Commissie [naam] in het rapport van 6 december 2013 en DLAM in haar reactie op het concept-onderzoeksrapport van de AFM de indruk wekken dat de bedrijfsvoering, onder meer voor zover die ziet op compliance, serieus wordt genomen, bevat de [REDACTED] de volgende passage: [REDACTED]

De AFM concludeert dat het systeem van de maatregelen en procedures, gezien het feit dat Compliance buiten beeld is gehouden, de kwaliteit van de output niet heeft gewaarborgd. DLAM had haar bedrijfsvoering op het punt

van compliance niet zodanig ingericht dat deze een beheerste uitoefening van haar bedrijf waarborgde. Omdat uit [REDACTED] van 25 juli 2014 blijkt dat de door de AFM geconstateerde situatie op dat moment nog niet daadwerkelijk was verholpen, loopt de overtreding naar het oordeel van de AFM in ieder geval tot die datum door. De AFM hanteert derhalve voor deze bevinding als periode van overtreding 1 april 2012 tot en met 25 juli 2014.

4.4 Bevinding gebruik van vertrouwelijke informatie

4.4.1 Feiten

Voor een weergave van de feiten die zien op het gebruik van vertrouwelijke informatie rondom de transacties die DLAM heeft uitgevoerd, verwijst de AFM naar paragraaf 4 van bijlage 1.

Achtereenvolgens komen in die paragraaf aan de orde:

- Relevant beleid;
- Relevante e-mailwisseling;
- Verklaringen van de betrokkenen; en
- De bevindingen van de Commissie [naam].

4.4.2 Beoordeling AFM gebruik van vertrouwelijke informatie

In haar zienswijze stelt DLAM dat de uitnodiging van DNB aan het Verbond om op gesprek te komen niet vertrouwelijk was. DLAM vermeldt: *‘Het ging immers enkel om een uitnodiging om op gesprek te komen. Uit niets blijkt dat de vermeende vertrouwelijke aard van de Uitnodiging aan [naam 9] en [naam 10] is gemeld.’*⁴² Volgens DLAM is er pas tijdens het gesprek tussen DNB en het Verbond op [datum] vertrouwelijke informatie uitgewisseld.⁴³ DLAM stelt dat zij de vertrouwelijkheid van de op [datum] verkregen informatie heeft onderkend en deze verder ook niet breder heeft gedeeld of gebruikt om financiële transacties te doen.

De AFM concludeert in dit besluit dat het effect van interne beleidsdocumenten die van toepassing zijn op onder meer DLAM zo beperkt is – zo niet afwezig in het kader van de transacties – dat er bij DLAM zelfs geen interne discussie heeft plaatsgevonden over de vraag in hoeverre het passend was om transacties aan te gaan op basis van informatie die niet marktbreed werd gedeeld maar alleen binnen [REDACTED] het Verbond, laat staan om transacties aan te gaan op basis van informatie van het Verbond die op dat moment *niet* officieel met [REDACTED] werd gedeeld. Overigens was er geen enkele twijfel mogelijk over het gegeven dat de verkregen informatie vanaf het prille begin volstrekt vertrouwelijk was.

De AFM gaat hieronder in paragraaf 4.4.2.1.1 eerst in op de betrokkenheid van [REDACTED] het Verbond bij de besluitvorming door DNB over de aanpassing van de rentetermijnstructuur. De aanvullende informatie die door het Verbond aan [REDACTED] [naam 9] en [naam 10] is verstrekt komt aan de orde in paragraaf 4.4.2.1.2. In paragraaf 4.4.2.2 gaat de AFM na in hoeverre bij DLAM een beoordeling heeft plaatsgevonden van de vertrouwelijkheid van de informatie. Het in dit kader toepasselijke beleid komt aan de orde in paragraaf 4.4.2.3. Een tussenconclusie

⁴² Zienswijze DLAM, bijlage 1, paragrafen 12.7.

⁴³ Zienswijze DLAM, bijlage 1, paragrafen 12.8.

Datum 5 juni 2015

Ons kenmerk

Pagina

60 van 109

is opgenomen in paragraaf 4.4.2.4, waarna de AFM in paragraaf 4.4.2.5 nagaat welk licht de verklaringen van betrokken personen op deze tussenconclusie werpen. In paragraaf 4.4.2.6 is een tweede tussenconclusie opgenomen. Op de rol van [naam 9] en [naam 10] wordt ingegaan in paragraaf 4.4.2.7, waarna de zienswijze van DLAM wordt behandeld in paragraaf 4.4.2.8. In paragraaf 4.4.2.9 is een eindconclusie opgenomen.

4.4.2.1 Twee informatiestromen Verbond

De AFM constateert dat voorafgaand aan de publicatie door DNB van haar persbericht op 2 juli 2012, vanuit het Verbond sprake was van twee informatiestromen, een officiële informatiestroom en een aanvullende informatiestroom. Dit wordt als volgt toegelicht.

4.4.2.1.1 Officiële informatiestroom

Uit de e-mails die de AFM in het kader van haar onderzoek heeft ontvangen, blijkt dat [naam 5] namens [naam 5] van het Verbond, na het bezoek aan DNB op [datum] het volgende aan [naam 5] het Verbond bericht

[naam 5]. Meer details worden er in de e-mail niet gegeven. Wel wordt in de e-mail aangekondigd dat [naam 5] op [datum] nader worden ingelicht, en dat er tot dat moment radiostilte zal gelden. Op maandagochtend vindt er telefonisch overleg plaats tussen [naam 5] waarna er door het Verbond met DNB nader wordt ‘geschakeld’ onder meer over het door DNB uit te brengen persbericht. DLAM vermeldt over de activiteiten van [naam 5] die dag in haar zienswijze het volgende:

[Redacted content]

Diezelfde dag, in het begin van de avond zet [naam 5] de gebeurtenissen van die dag op een rij in een e-mail aan [naam 5] en aan het bestuur van het Verbond. Daarbij merkt hij op: [naam 5]

[Redacted content]

[weergave inhoud e-mails]

Datum 5 juni 2015

Ons kenmerk

Pagina

61 van 109

4.4.2.1.2 Aanvullende informatiestroom

Naast de officiële informatiestroom vond ook de volgende informatiestroom plaats in de richting van [naam 10] en [naam 9]. Over de hoedanigheid waarin zij die informatie ontvingen bestaat verschil van inzicht tussen de [naam 9] en [naam 10] en de betrokkenen van het Verbond. [naam 5] en [naam 9] van het Verbond geven in hun hieronder weergegeven verklaringen aan dat [naam 9] [naam 10] was

[Naam 7], [naam 10], laat op [naam 10] Blijkens de e-mail van [naam 10] waarin die binnen [naam 10] verslag doet van het gesprek en verzoekt om transactievoorstellen uit te werken, zijn er in het gesprek geen verdere details gegeven. Wel schrijft [naam 10]: “ [naam 10] “ In de onderwerpregel van de e-mail geeft [naam 10] mee dat het urgent en vertrouwelijk is.

[weergave inhoud e-mail]

Nadere details over de aanpassing van de rentetermijnstructuur verkrijgt [naam 9] donderdagochtend van de heer [naam 10] van het Verbond.

[weergave inhoud e-mails]

Naast het contact van [naam 9] met [naam 10] van het Verbond, sprak [naam 10] die donderdag met [naam 5] waarbij [naam 10] [naam 5] vraagt om bepaalde informatie goed na te gaan in het gesprek met DNB:

[weergave inhoud e-mail]

[naam 10] de bovengenoemde e-mail waarin hij zijn informatieverstrekking beperkt tot het gegeven dat sprake is van [naam 10]

[REDACTED]. In die e-mail verzoekt [naam 5] [REDACTED] om radiostilte tot in de ochtend van 2 juli, waarin de conference call tussen [REDACTED] is gepland.

Blijkens een e-mail van [naam 10] aan [naam 9] heeft de dezelfde dag een telefoongesprek plaatsgevonden tussen [naam 5] en [naam 10]: [REDACTED] waarbij de nodige details zijn gedeeld over het gesprek met DNB.

[weergave inhoud e-mail]

Nadat op 2 juli 2012 's ochtends de hiervoor genoemde conference call tussen [REDACTED] heeft plaatsgevonden, blijft [naam 10] een 'hotline' houden met [naam 5] om op de hoogte te blijven van de laatste stand van zaken.

[weergave inhoud e-mails]

Aan het begin van de avond van [datum] zet [naam 5] de gebeurtenissen van die dag op een rij in een e-mail aan [REDACTED] en aan het bestuur van het Verbond. In die e-mail aan [REDACTED] merkt hij op: [REDACTED]. De tekst van het bericht wordt voorafgaand aan [naam 10] gestuurd.

[weergave inhoud e-mails]

4.4.2.2 Geen beoordeling vertrouwelijkheid informatie door DLAM

Vastgesteld kan worden de informatie die [naam 5] op [datum] per e-mail verstrekt aan [REDACTED] niet binnen de markt bekend was. Dit betreft de informatie dat er [REDACTED] en dat [REDACTED] op [datum] nader worden ingelicht. Het gegeven dat deze informatie niet algemeen beschikbaar was volgt ook uit de toevoeging van [naam 5] [REDACTED] en de opmerking dat er tot dat moment (die maandagochtend) radiostilte zal gelden.

Ook uit de e-mail de maandag daarop van [naam 5] aan [REDACTED] en aan het bestuur van het Verbond, waarin hij de gebeurtenissen van die dag op een rij zet en opmerkt [REDACTED] volgt dat de informatie niet algemeen beschikbaar was.

DLAM en DLG hebben door middel van de aanvullende informatiestroom veel eerder en veel meer informatie verkregen over de mogelijke aanpassing van de rentetermijnstructuur. De waarde van die informatie bleek al uit de eerste mail die [naam 10] intern verstuurt op [datum], nadat hij die avond een telefoongesprek heeft gevoerd met [naam 7]: "[REDACTED]

" Die waarde volgt ook uit de e-mail die [naam 9] de volgende dag intern verstuurt, nadat hij op dat

Datum 5 juni 2015

Ons kenmerk [REDACTED]

Pagina 63 van 109

moment meer gedetailleerde informatie van het Verbond heeft gekregen: [REDACTED]

[weergave inhoud e-mails]

Over het tijdstip van de aankondiging door DNB schrijft [naam 3] op [datum] aan [naam 10] (onderstreping AFM):

[weergave inhoud e-mail]

Niet alleen de inhoud van de informatie maar ook het moment waarop de informatie werd verkregen droeg gezien de verwijzing naar de halfjaarsafsluiting bij aan de waarde van de informatie.

De AFM meent dat het gegeven dat [REDACTED] [naam 9] en [naam 10] informatie verkregen [REDACTED] op dat moment had moeten leiden tot overleg in hoeverre de informatie voor eigen doeleinden binnen DLG gebruikt kon worden (voor zover de wens tot dat gebruik bestond). [REDACTED] [naam 9] en [naam 10] [REDACTED], en [naam 3] [REDACTED], hadden bij DLAM als eerst aangewezenen die vraag aan de orde moeten stellen. Ten overvloede merkt de AFM op dat er geen twijfel over kon bestaan dat de verkregen informatie vanaf het prille begin vertrouwelijk was. [Naam 10] verklaart zelf dat hij de informatie van [naam 7] in heeft ontvangen in de hoedanigheid van [REDACTED],: '[naam 10] [REDACTED]'. Gezien het niet openbare karakter van de informatie en de hiervoor geduide waarde die de informatie vertegenwoordigde, was al de eerste informatie die [naam 10] ontving zonder meer als vertrouwelijk aan te merken. Ten overvloede wijst de AFM nog op de kwalificaties "URGENT" en "vertrouwelijk" die [naam 10] meegeeft aan zijn e-mail waarin hij de informatie die hij verkreeg van [naam 7], intern bij DLG deelt. Ook de zin in die e-mail: [REDACTED] spreekt in dit perspectief boekdelen.

4.4.2.3 Relevant beleid

Hieronder worden relevante onderdelen toepasselijk beleid weergegeven.

De Gedragscode Integriteit Delta Lloyd Groep vermeldt:

- "Integriteit is allereerst een persoonlijke eigenschap. Het betekent dat je:
 - besef hebt van normen en waarden die algemeen geaccepteerd zijn in de maatschappij;
 - oog en respect hebt voor belangen van anderen;
 - onkreukbaar bent:
 - dat je je eigen en onze waarden niet zomaar opgeeft als dat je toevallig goed uitkomt;

- dat je doet wat je zegt en zegt wat je doet.

Met andere woorden: een integer mens is een betrouwbaar mens.” (pagina 8)
(...)

- *“De reputatie van Delta Lloyd Groep als integere organisatie is afhankelijk van de integriteit van al haar afzonderlijke medewerkers. Leidinggevend en hebben daarin een voorbeeldfunctie. Dit noemen we de ‘tone at the top’.” (...)* (pagina 10)
- *“Omgaan met gevoelige informatie - Integriteit betekent ook dat Delta Lloyd Groep op een correcte manier omgaat met gevoelige informatie. Onder gevoelige informatie verstaan we geheime informatie, zoals bedrijfsresultaten of wachtwoorden, en vertrouwelijke informatie, zoals klantgegevens. Samen moeten we ervoor zorgen dat gevoelige bedrijfsinformatie niet in de verkeerde handen valt.” (...)* (pagina 41)
- *“Geen transacties - Als je beschikt over informatie waarvan je weet - of redelijkerwijs geacht wordt te weten - dat dit beschouwd kan worden als voorwetenschap, mag je geen transacties in financiële instrumenten (zoals aandelen, opties en obligaties) verrichten. Je mag ook niet iemand daartoe aanzetten of de informatie doorgeven, tenzij dit vanwege je functie geoorloofd is” (...)* (pagina 48)

Het beleidsdocument Group Risk Appetite Statement (GRAS) van DLG vermeldt:

- *“Regulatory risks
Compliance
The Group has no appetite for compliance risk.”* (pagina 7)

*“Operational risks (...)
Fraud and Crime prevention
1. Zero tolerance policy with respect to dishonest behaviour of DLG staff or external parties.”*
(pagina 7)

*“Integrity
DLG considers integrity as a core value and therefore has very limited tolerance for integrity risks.”*
(pagina 8)

*“Business processes
There is no appetite for business processes which: (...)
2. Are insufficiently able to meet the requirements and wishes stemming from the strategy and corporate objectives and core values of DLG;(...)
6. Fail to meet the risk management requirements and wishes and which have a material impact on DLG in terms of operational, financial or reputation damage”* (pagina 8)

Het beleidsdocument Integrity Policy vermeldt:

- *“The Integrity Policy intends to limit the consequences of dishonest behavior, such as reputational damage and/or harm to the financial interests of DLG. In addition, DLG intends this policy to contribute to raising the awareness regarding integrity.” (...) (pagina 3)*
 - *“‘Risk appetite’: DLG operates a zero tolerance policy with respect to dishonest behavior of DLG staff or external parties. This means that all dishonest behaviour will be investigated and measures will be taken to stop the dishonest acts.” (...) (pagina 5)*
- “3) Monitoring the internal organisation*
For the DLG organisation it is very important to have an integer culture including the right tone at the top. GI/F&CB is continuously working on improvement of fraud awareness and integer behaviour.
- *Management is invited to promote this policy where possible and where needed and to show personal integer behaviour, in line with this policy (“walk the talk”).” (pagina 7)*
- “6. Culture and ethics*
Staff of DLG is made aware of the Corporate Values/Code of Conduct within DLG. We refer to the Corporate Values and the Code of Conduct⁴⁴. The boards of the respective BU’s are responsible for the communication of these Corporate Values/Code of Conduct within their areas of responsibility. GI/F&CB supports boards by giving presentations and organising training and workshops. Executive Board and BU Boards are responsible for the right “tone at the top”.” (pagina 9).
- “Repressive activities:*
Activities are also undertaken to limit losses caused by fraud (and/or criminal/dishonest behaviour) as far as possible, and to raise alerts to such behaviour. The following repressive measures are included here:
- 1. Taking measures*
DLG applies a zero tolerance policy with respect to all forms of dishonest behaviour. Depending on the outcome of the investigation of an incident, DLG may decide to take measures (aimed at compensation and restoration).” (pagina 11)

4.4.2.4 Tussenconclusie I

In bovenstaande interne beleidsdocumenten wordt onder meer aangegeven *“dat je je eigen en onze waarden niet zomaar opgeeft als dat je toevallig goed uitkomt;”* (Gedragscode Integriteit Delta Lloyd Groep), dat *“There is no appetite for business processes which: (...) 2. Are insufficiently able to meet the requirements and wishes*

⁴⁴ Met Code of Conduct wordt bedoeld de Gedragscode Integriteit Delta Lloyd Groep.

Datum 5 juni 2015

Ons kenmerk

Pagina

66 van 109

stemming from the strategy and corporate objectives and core values⁴⁵ of DLG; (...) 6. Fail to meet the risk management requirements and wishes and which have a material impact on DLG in terms of operational, financial or reputation damage” (Beleidsdocument Group Risk Appetite Statement), en dat *“The Integrity Policy intends to limit the consequences of dishonest behavior, such as reputational damage and/or harm to the financial interests of DLG.”* en *“(3) Monitoring the internal organization (...) For the DLG organisation it is very important to have an integer culture including the right tone at the top.”* (Beleidsdocument Integrity Policy). Deze beleidsdocumenten zijn van toepassing op onder meer DLAM. De AFM concludeert dat het effect dat deze interne beleidsdocumenten in de praktijk hebben zo beperkt is – zo niet afwezig in het kader van de transacties – dat er bij DLAM zelfs geen interne discussie heeft plaatsgevonden over de vraag in hoeverre het passend was om transacties aan te gaan op basis van informatie die niet marktbreed werd gedeeld maar in principe alleen binnen [REDACTED], laat staan om transacties aan te gaan op basis van informatie van het Verbond die op dat moment *niet* officieel [REDACTED] werd gedeeld. Gezien het gebrek aan twijfel bij DLAM of de betreffende informatie voor de eigen transacties kon worden gebruikt, kan de AFM niet tot een andere conclusie komen dan dat het systeem van de maatregelen en procedures de kwaliteit van de output niet heeft gewaarborgd. DLAM had haar bedrijfsvoering niet zodanig ingericht dat deze een beheerste uitoefening van haar bedrijf waarborgde op het punt van het gebruik van mogelijk vertrouwelijke informatie. Dat die interne discussie niet heeft plaatsgevonden is des te meer opmerkelijk, nu – als hiervoor aangegeven – er geen twijfel over kon bestaan dat de verkregen informatie vanaf het prilleste begin vertrouwelijk was.

4.4.2.5 Relevante verklaringen

Hieronder gaat de AFM na welk licht de relevante verklaringen op deze tussenconclusie werpen.

4.4.2.5.1 [naam 7]

[REDACTED]

[REDACTED]

⁴⁵ Deze ‘Kernwaarden’ zijn eerlijk (ons gedrag en product is oprecht en transparant), toegankelijk (wij zoeken actief de dialoog op met onze klanten, stakeholders en collega's en stemmen onze werkwijze af op hun behoeften) en samenwerken (wij werken nauw samen met onze klanten voor een optimale dienstverlening). ‘De kernwaarden maken duidelijk waar we voor staan. Ze vormen de rode draad in alles wat we doen, geven richting aan het beleid en zijn bepalend voor onze bedrijfscultuur en identiteit.’

Datum

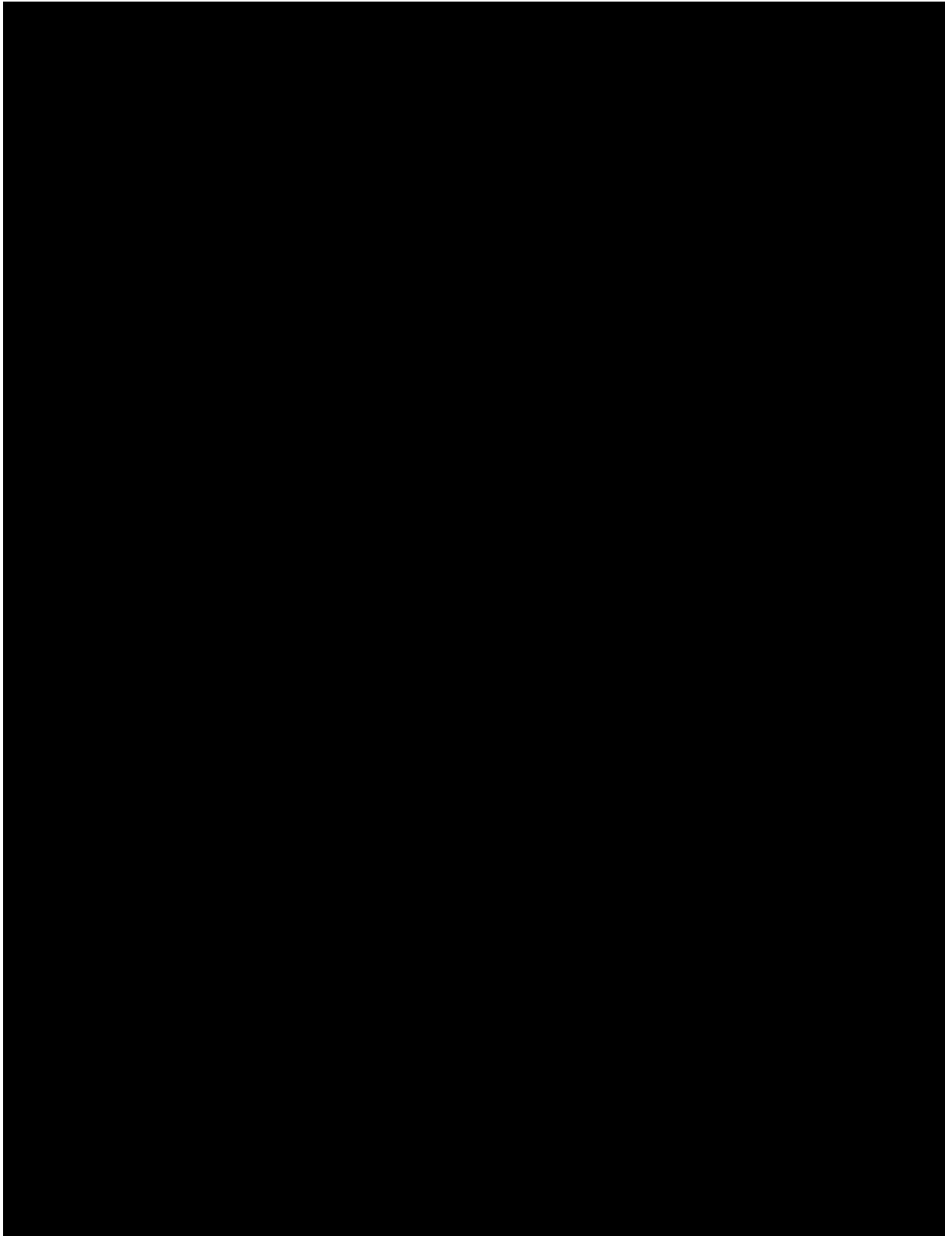
5 juni 2015

Ons kenmerk

Pagina

67 van 109

Datum

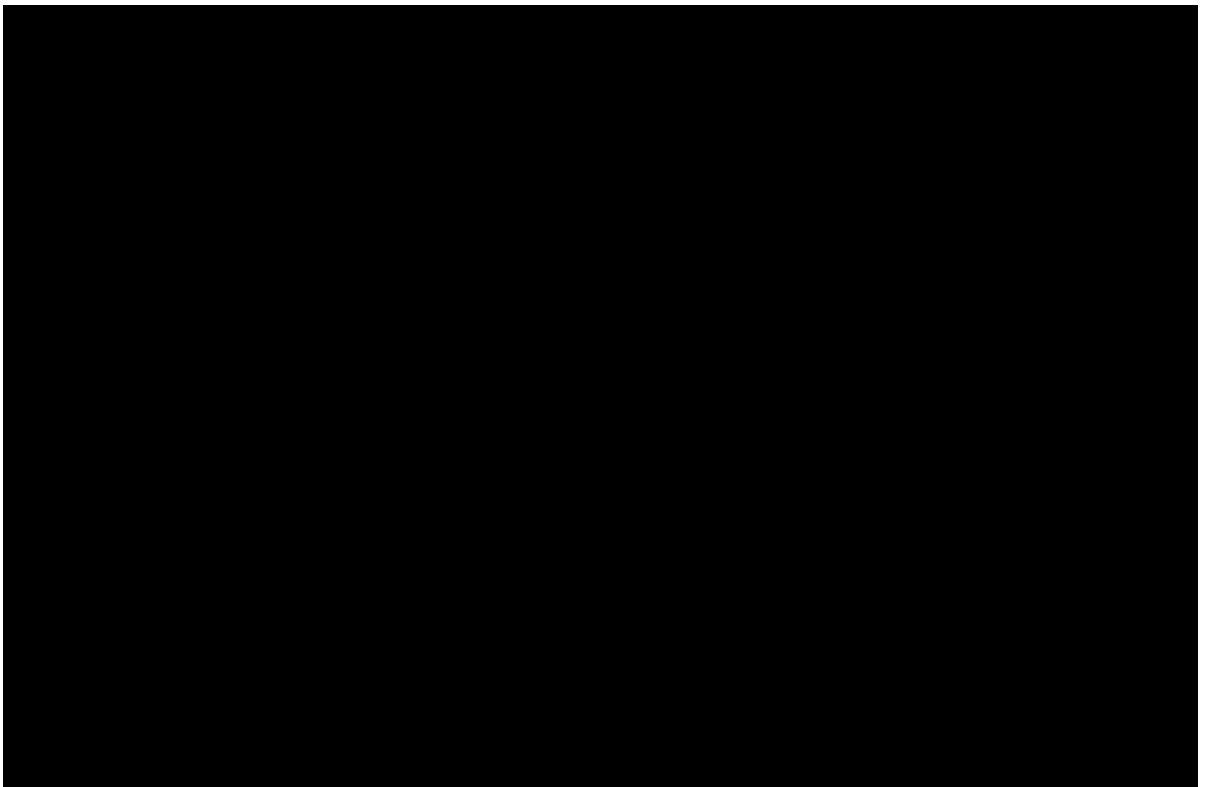
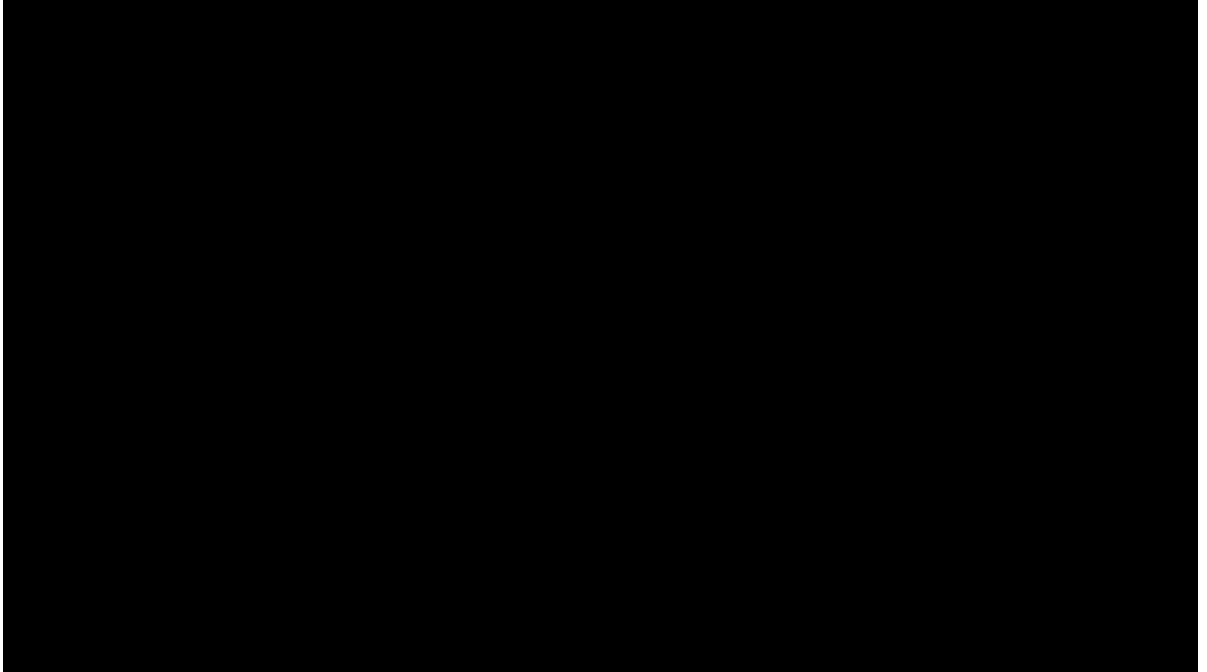
5 juni 2015

Ons kenmerk

[REDACTED]

Pagina

68 van 109

Datum

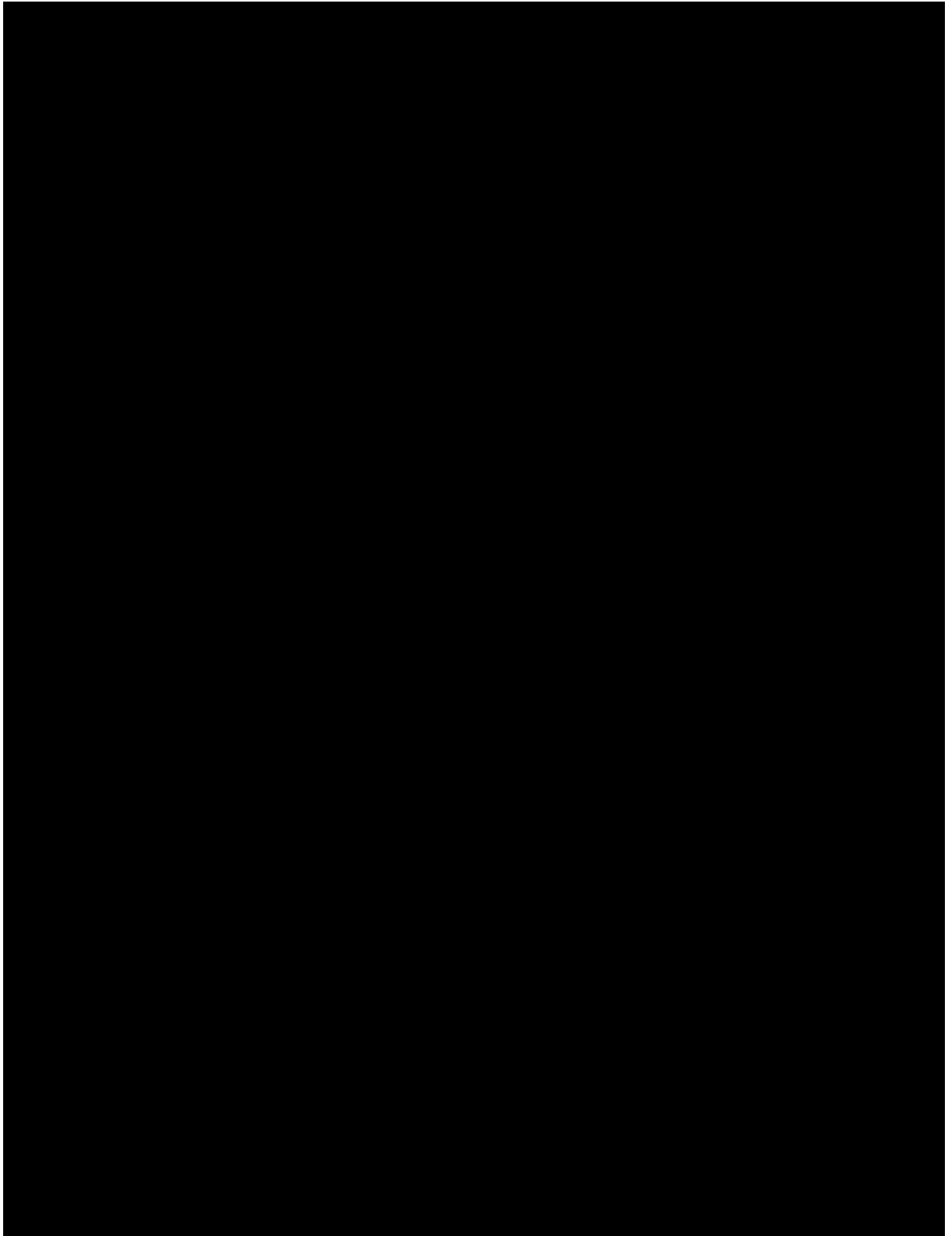
5 juni 2015

Ons kenmerk

Pagina

69 van 109

Datum 5 juni 2015

Ons kenmerk

Pagina

70 van 109

Uit bovenstaande verklaring leidt de AFM af dat er bij [naam 7] geen enkele twijfel over bestond dat al in een (zeer) vroeg stadium duidelijk was dat sprake was van vertrouwelijke informatie, en dat na het overleg met DNB [naam 7] een klankbord mochten zoeken binnen hun eigen organisatie tot een beperkt aantal personen in het kader van de standpuntvorming binnen [naam 7].

4.4.2.5.2 [naam 5]

In een brief van 14 december 2012 heeft [naam 5] van het Verbond gereageerd op een informatieverzoek van de AFM, en daarbij het volgende verklaard dat verband houdt met de vertrouwelijkheid van informatie over de aanpassing van de rentetermijnstructuur.

Datum 5 juni 2015

Ons kenmerk

Pagina

71 van 109

Op 20 januari 2014 heeft [naam 5] van het Verbond het volgende verklaard dat verband houdt met de vertrouwelijkheid van informatie over de aanpassing van de rentetermijnstructuur.

Datum

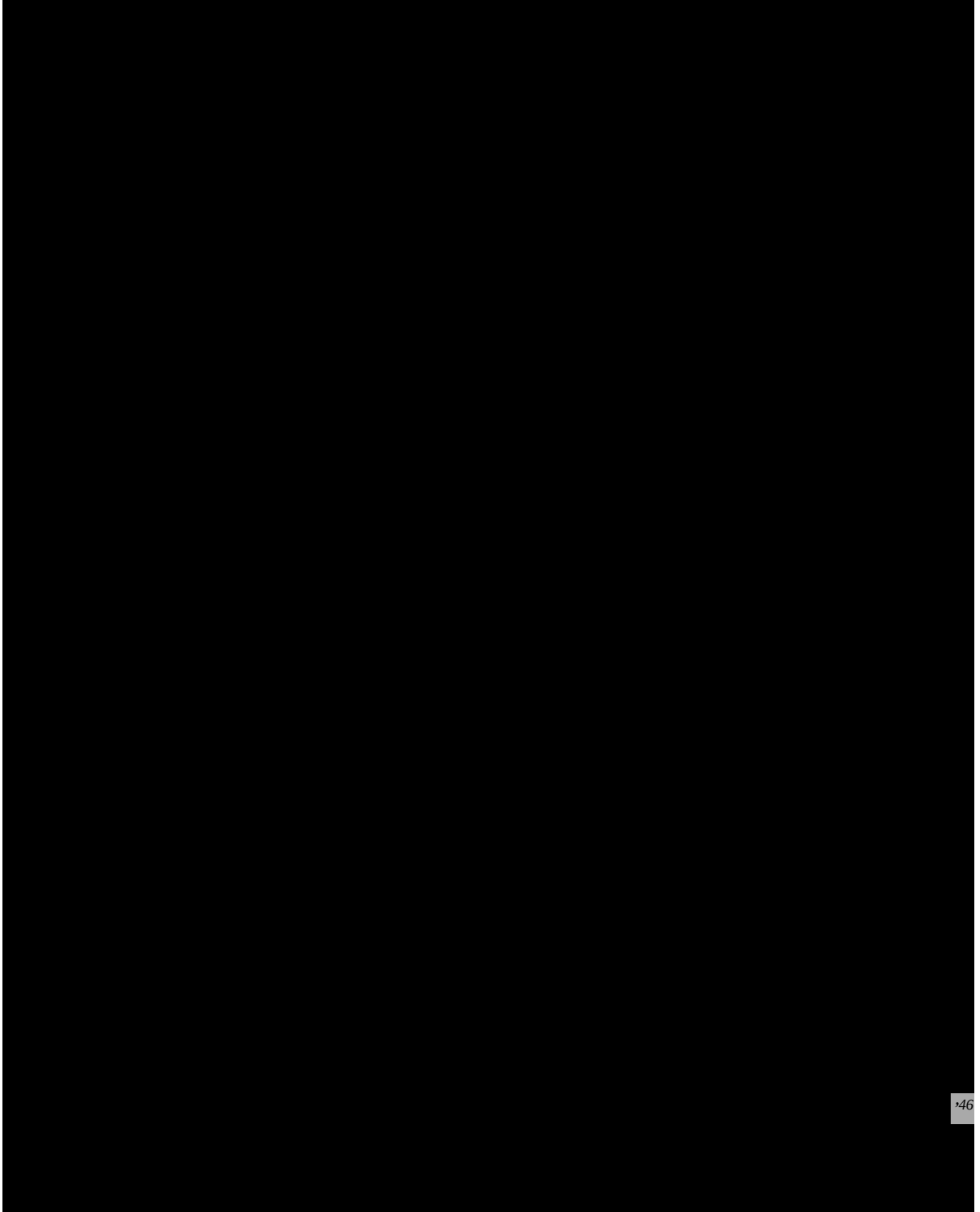
5 juni 2015

Ons kenmerk

[REDACTED]

Pagina

72 van 109

46

Datum

5 juni 2015

Ons kenmerk

[REDACTED]

Pagina

73 van 109

[REDACTED]

[REDACTED]

Datum

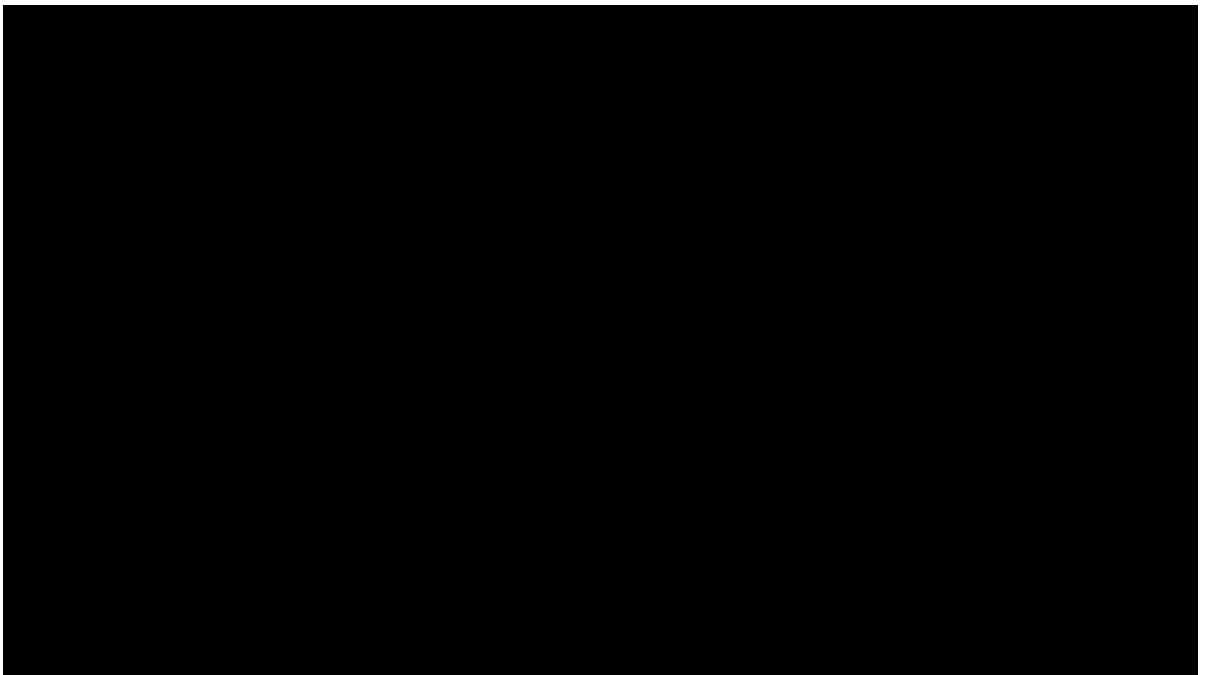
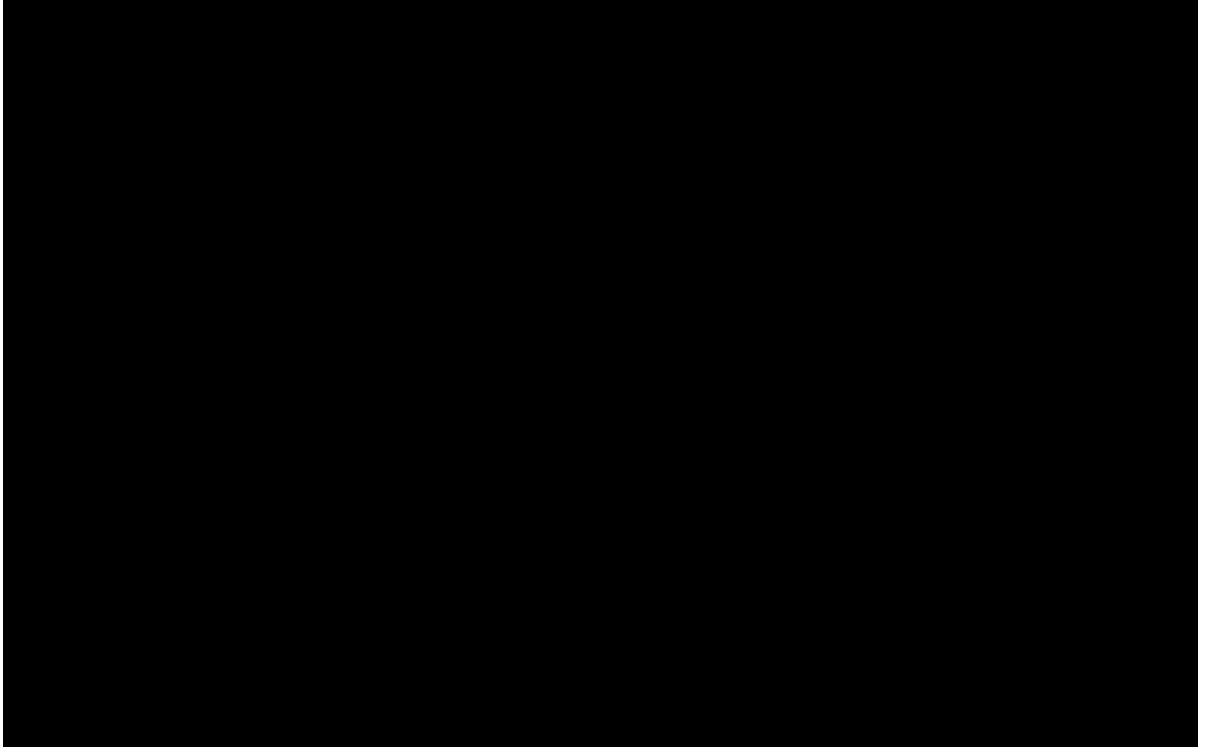
5 juni 2015

Ons kenmerk

[REDACTED]

Pagina

74 van 109

Datum 5 juni 2015

Ons kenmerk [REDACTED]

Pagina 75 van 109

[REDACTED]

[REDACTED]

De AFM concludeert op basis van de verklaringen van [naam 5] dat hij in een (zeer) vroeg stadium door DNB is verzocht om prudent met de verstrekte informatie om te gaan. De informatie die door hemzelf en [REDACTED] van het Verbond aan de heren [naam 9] en [naam 10] is verstrekt, is volgens [naam 5] verstrekt in het kader van [REDACTED] waarbij is verzocht om strikte geheimhouding te betrachten.

4.4.2.5.3 [REDACTED]

Op 20 januari 2014 heeft [REDACTED] van het Verbond het volgende verklaard dat verband houdt met de vertrouwelijkheid van informatie over de aanpassing van de rentetermijnstructuur.

[REDACTED]

Datum

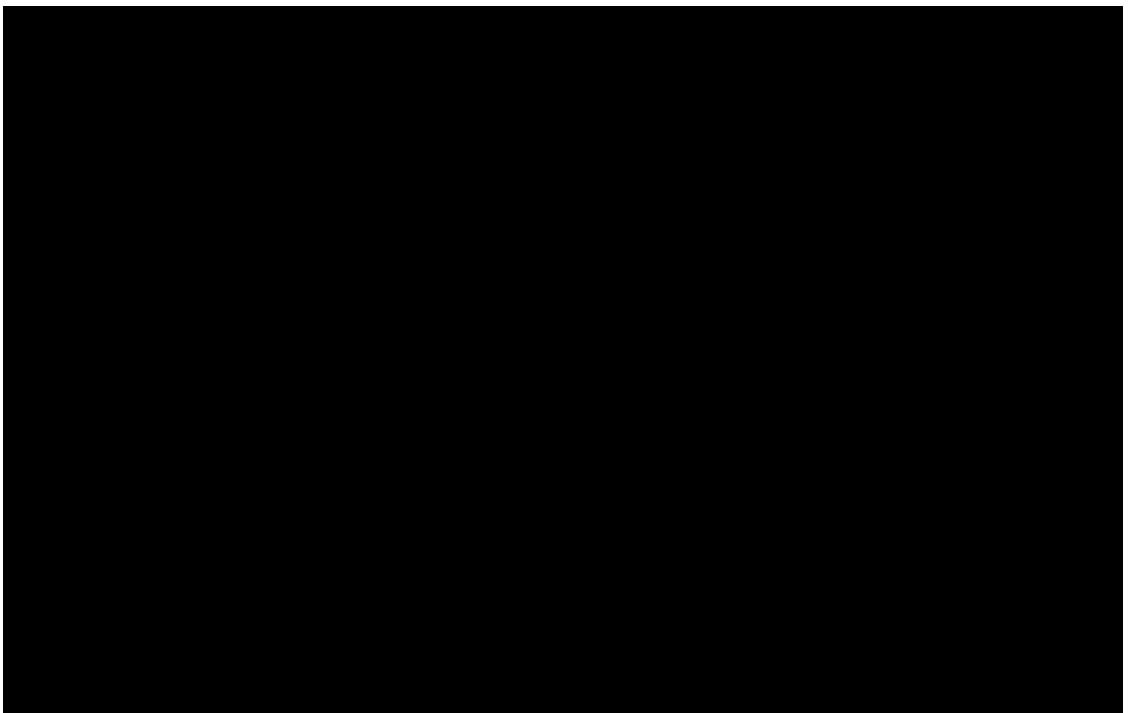
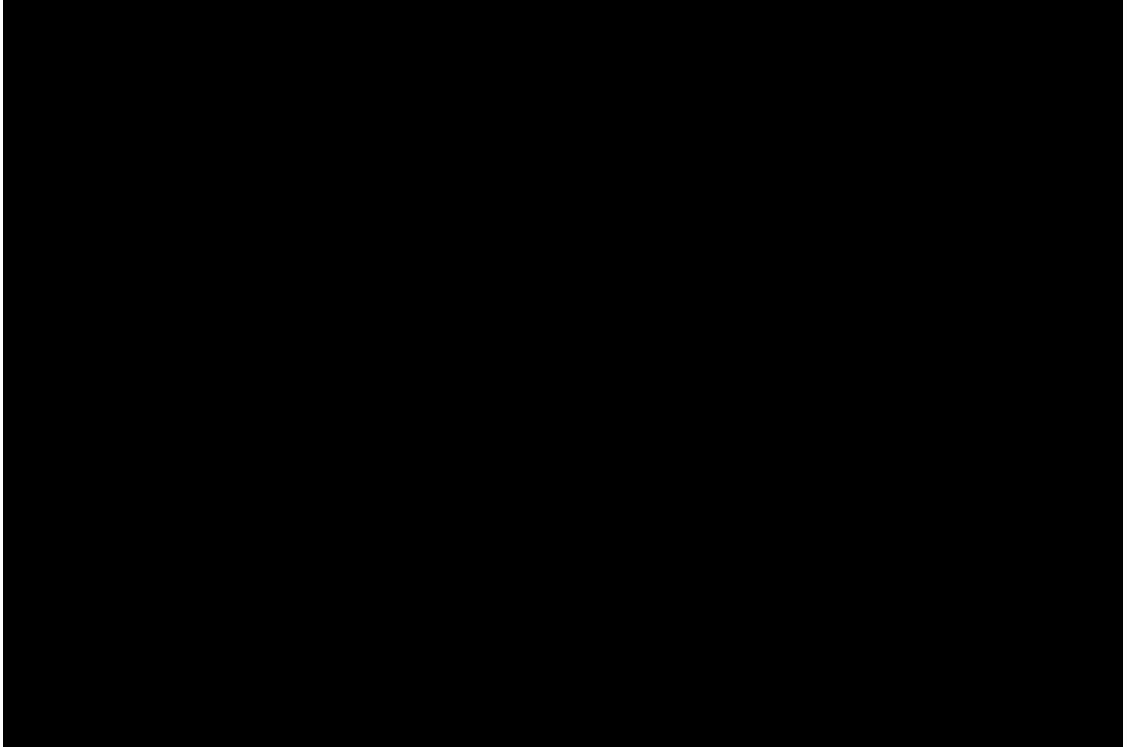
5 juni 2015

Ons kenmerk

[REDACTED]

Pagina

76 van 109

Datum

5 juni 2015

Ons kenmerk

[REDACTED]

Pagina

77 van 109

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

Datum 5 juni 2015

Ons kenmerk [REDACTED]

Pagina 78 van 109

4.4.2.5.4 [REDACTED]

In oktober 2013 heeft [REDACTED] van DNB de volgende verklaring afgelegd over het telefoongesprek dat hij op [REDACTED] met [naam 5] voerde:

De AFM concludeert op basis van de verklaring van [REDACTED], dat DNB in het telefoongesprek met [naam 5] op [datum], waarin het Verbond door DNB is uitgenodigd voor het gesprek op [datum], heeft aangegeven dat het gesprek over de rentetermijnstructuur zou gaan, en dat het een vertrouwelijk gesprek betrof.

4.4.2.5.5 [naam 6]

Op 5 december 2013 heeft [naam 6] het volgende verklaard dat verband houdt met de vertrouwelijkheid van informatie over de aanpassing van de rentetermijnstructuur.

(...)

[REDACTED]

[REDACTED]

(AFM): 'Zou u het nu anders doen of past dit binnen 'netjes zaken doen'?

[Naam 6] geeft aan dat Delta Lloyd misschien zaken niet duidelijk genoeg heeft gemaakt. De les is misschien zaken meer op papier te zetten.'

(...)

(AFM): 'We gaan even terug naar de door DNB en AFM onderzochte periode van de transacties. Was de introductie van de UFR onverwacht?

Nee, antwoordt [naam 6]. Sinds 2010 was de UFR binnen Europa al common sense, Solvency II.'

(AFM): 'Was het meer de vraag wanneer de UFR kwam of of de UFR sowieso kwam?'

Door geluiden in de markt en Solvency II meer de vraag wanneer. Zelf is hij al lang bezig met Solvency II en in heel Europa is het common sense dat het ging gebeuren. Ook werd de UFR Begin juni al geïntroduceerd in Scandinavië.'
(...)

(AFM): 'Hoe bent u omgegaan met het feit dat hier kennelijk sprake was van vertrouwelijke informatie?'

Zoals altijd, antwoordt [naam 6] en licht toe dat dit betekent dat deze informatie alleen mag worden gedeeld met degenen die in de cc staan en niet met anderen.'

(AFM): 'Vertrouwelijk behandelen is iets anders dan vertrouwelijke informatie, hoe ziet u dat?'

[Naam 6] geeft aan dat sinds begin 2010 we met de UFR bezig zijn zoals gezegd. De introductie in Zweden en Denemarken gaf aan dat het er aan zat te komen, dus geen nieuw inzicht. Voor ons was de enorme stijging van de rentes in deze [REDACTED] erg belangrijk.'

(AFM): 'De informatie van het Verbond heeft hierin geen rol gespeeld?'

Het was voor ons geen verrassing. Je zag beweging. Is eerder ook op gehint. We zitten in de buurt van de halfjaar cijfers [REDACTED]. Het is niet raar dat we transacties doen van te voren.'

Op basis van de verklaringen van [naam 6] stelt de AFM vast dat in lijn met de tussenconclusie van de AFM [naam 6] op het punt van het 'netjes zaken doen' aangeeft dat *'Delta Lloyd misschien zaken niet duidelijk genoeg heeft gemaakt.'* Omdat hier kennelijk sprake was van vertrouwelijke informatie, geeft [naam 6] aan dat de informatie alleen in beperkte kring (tussen degenen die al bekend zijn met de informatie) gedeeld mag worden. Opmerkelijk is dat [naam 6] verwijst naar *'geluiden in de markt'*, stelt *'Het was voor ons geen verrassing.'* en zich op geen enkele wijze de vraag stelt of de toch beduidend meer gedetailleerde informatie die van het Verbond werd verkregen wel mocht worden gebruikt voor de transacties. [Naam 6] was een van de ontvangers van de gedetailleerde informatie die [REDACTED] [naam 10] en [naam 9] van het Verbond verkregen, en die [naam 9] met de volgende tussenzin aan onder meer [naam 6] verstrekke: [REDACTED]. Ook uit de verklaringen van [naam 6] komt de waarde van de verkregen informatie naar voren, namelijk het belang dat de transacties worden verricht voor het einde van het halfjaar. Hij geeft aan *'We zitten in de buurt van de halfjaar cijfers van [REDACTED].'* en over die halfjaarcijfers [REDACTED]. Tegen die achtergrond merkt [naam 6] op *'Het is niet raar dat we transacties doen van te voren.'*

4.4.2.5.6 [naam 10]

Op 3 december 2013 heeft [naam 10] het volgende verklaard dat verband houdt met de vertrouwelijkheid van informatie over de aanpassing van de rentetermijnstructuur.

[REDACTED]

Deze e-mail is [naam 10] niet bekend. Zijn reactie is dan ook verbaasd. [naam 10] geeft aan vragen over de e-mail niet te kunnen beantwoorden vanwege zijn onbekendheid hiermee.

*Wel wil [naam 10] het volgende aangeven.
(...)*

Overigens had [naam 7] die met deze informatie kwam deze niet gekwalificeerd als vertrouwelijk. Binnen het Verbond waren overigens geheel geen afspraken over het kwalificeren van informatie. (...).

(AFM): 'Wat verstaat u onder integere bedrijfsvoering?

Fatsoenlijk zaken doen ten opzichte van al je stakeholders.'

(AFM): 'Wat is een belangrijk document(en) voor de medewerkers in deze, dat hierover richting geeft?

Er is veel intern beleid en procedures. Ook heeft DL een gedragscode integriteit. Dit is voor DL als beursgenoteerde onderneming van belang, zeker op het moment dat er informatie gepubliceerd moet worden. Dit is ook een van de punten om deze gedragscode te raadplegen.'

[REDACTED]

[REDACTED]

(AFM): 'Hoe zat dat in 2012 ten tijde van de transacties die wij nu onderzoeken?

[naam 10] geeft aan toendertijd geen aanleiding te zien de gedragscode te raadplegen.'

Datum 5 juni 2015

Ons kenmerk [redacted]

Pagina 81 van 109

(AFM): 'Welke bepalingen zijn er volgens u relevant in deze code mbt de transacties tussen [datum] t/m [datum]?'
[redacted]

[naam 10] geeft aan dat de gedragscode in zijn geheel relevant is, anders had DL deze niet opgesteld.'
(...)

[redacted]

[redacted]

(AFM): [redacted]. Op basis waarvan spreekt u dit vermoeden uit en namens wie spreekt u dit vermoeden uit?

[naam 10] geeft aan [redacted]. Op 13 juni maakten Scandinavische landen bekend dat zij haar pensioenfondsen en verzekeraars gingen beschermen. Verder woonde [naam 10] een presentatie bij van [redacted] over dit onderwerp. Hieraan heeft [naam 10] een eigen interpretatie gegeven.'

(AFM): 'U vraagt [redacted]. Is het gebruikelijk dat u op deze wijze om voorstellen vraagt op zeer korte termijn op basis van dergelijke informatie?'
[redacted]

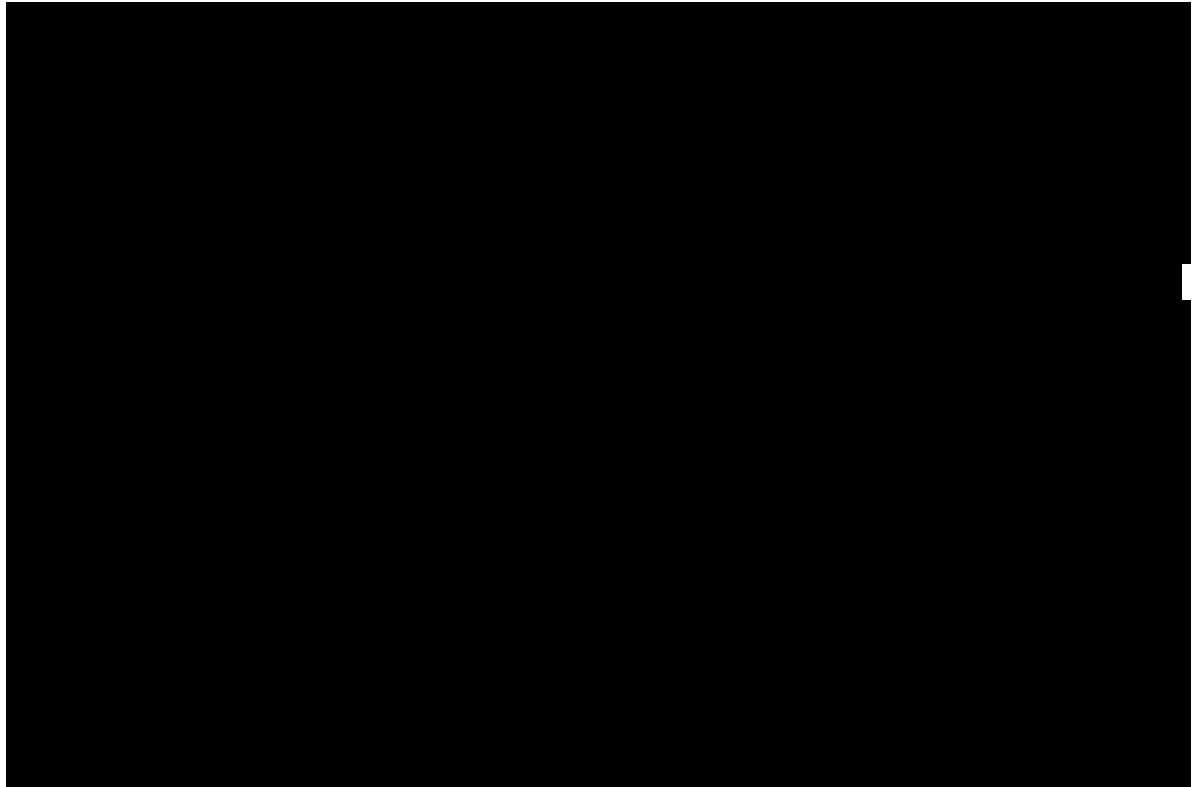
[redacted] Op het moment dat [naam 10] om dergelijke voorstellen vraagt is dit niet direct actueel en geen basis om tot uitvoering over te gaan. Het is niet zo dat [naam 10] met deze e-mail direct eigenhandig transactievoorstellen aan het doen is. Wel is het goed om na te denken over mogelijke opties en scenario's. Dat is ook de reden geweest om om voorstellen te vragen.'
(...)

[redacted]

Datum 5 juni 2015

Ons kenmerk [REDACTED]

Pagina 82 van 109

Er wordt in de hele markt sterk gekeken naar Solvency II. Ook binnen de GRC worden deze actualiteiten goed gevolgd.'

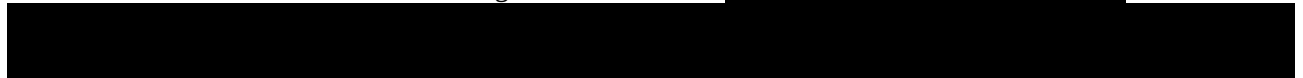
De verklaringen van [naam 10] vormen een bevestiging van de tussenconclusie van de AFM dat het effect dat de eerder genoemde interne beleidsdocumenten hebben zo beperkt is – zo niet afwezig in het kader van de transacties – dat er bij DLAM zelfs geen interne discussie heeft plaatsgevonden over de vraag in hoeverre het passend was om de transacties te verrichten. Op de vraag [REDACTED]

[REDACTED] wordt er geen blijk gegeven van terughoudendheid, maar antwoordt [naam 10]: [REDACTED]

Niet

eenduidig is het gegeven dat [naam 10] over informatie die hij van het Verbond ontvangt enerzijds zegt: 'Deze informatie kon [naam 10] zeker delen met [REDACTED] en de GRC light.', hetgeen een zekere beperking van de informatieverspreiding impliceert, maar anderzijds ook zegt 'De informatie met betrekking tot de UFR was naar mening van [naam 10] niet gekwalificeerd. Daarbij is deze informatie ook publiek bekend en leeft er al langere tijd een debat over de invoering hiervan.'

[REDACTED] 'Dat DLG informatie verkreeg die niet marktbreed bekend was, en waar men dan ook zeer actief naar op zoek ging, blijkt wel uit het onderwerp en de teksten van de verschillende e-mails die gewisseld werden: "[REDACTED]"

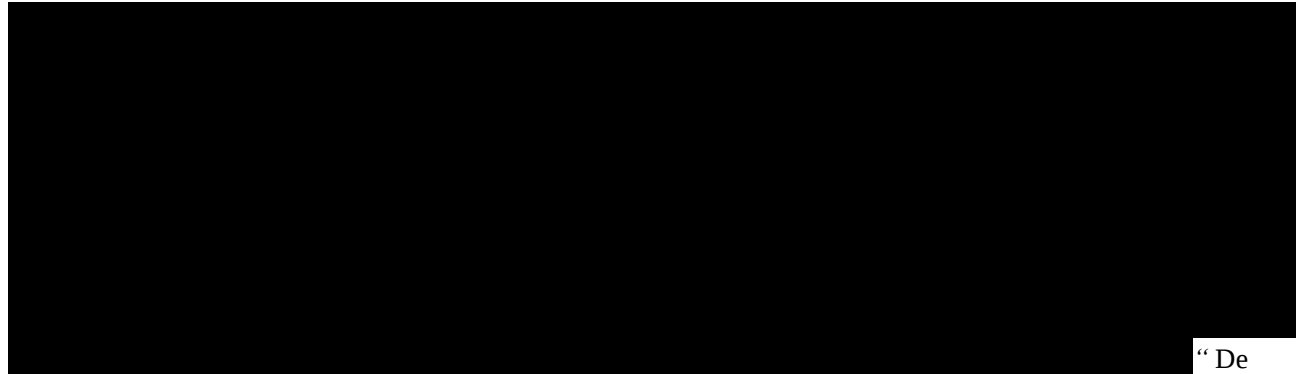

Datum 5 juni 2015

Ons kenmerk

Pagina

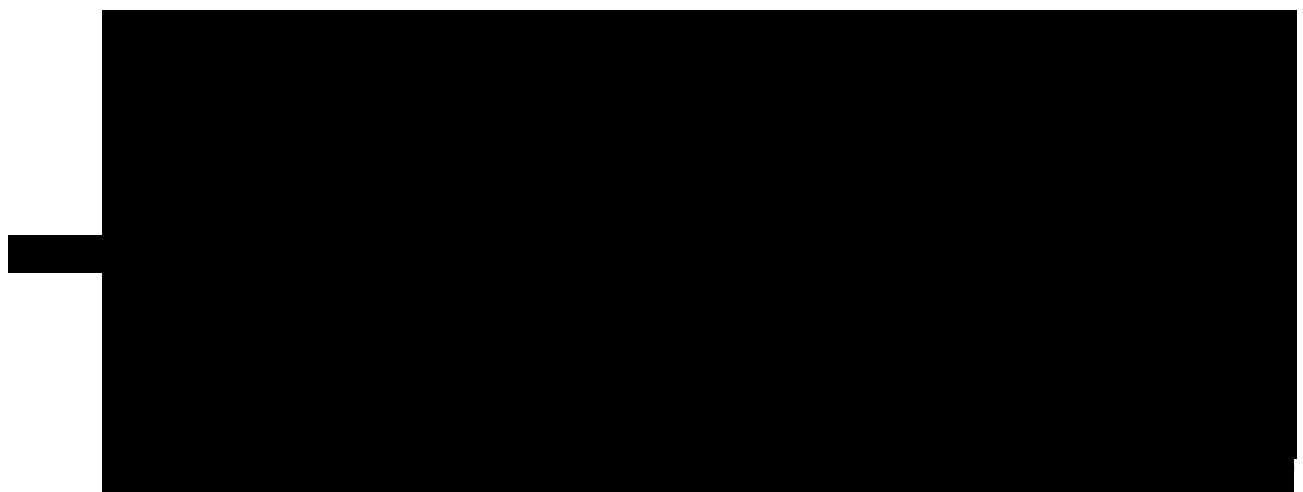
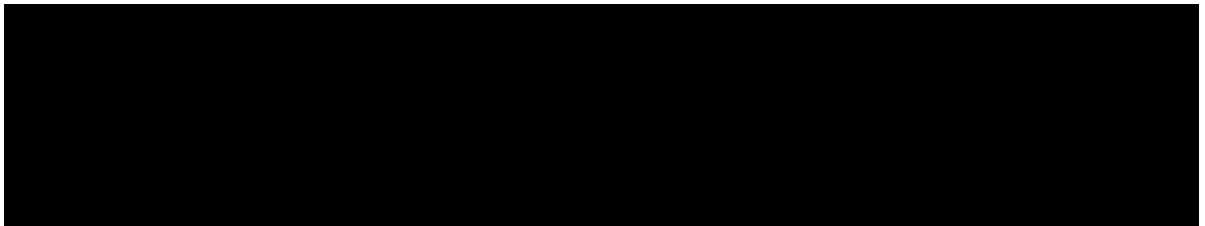
83 van 109

“ De verwijzing door [naam 10] naar informatie die *‘publiek bekend’* is en *‘niet gekwalificeerd’* is tegen de achtergrond van bovenstaande passages onbegrijpelijk.

4.4.2.5.7 [naam 9]

Op 3 december 2013 heeft [naam 9] het volgende verklaard dat verband houdt met de vertrouwelijkheid van informatie over de aanpassing van de rentetermijnstructuur.

⁴⁸ DL heeft deze zin uit het verslag verwijderd. DL heeft niet bij de AFM aangegeven hoe dit onderdeel van het gesprek volgens DL wel heeft plaatsgevonden.

[REDACTED]

(AFM): In deze mail zegt u onder andere, over wat u gehoord heeft: namelijk dat Verbond van Verzekeraars is uitgenodigd bij DNB om geïnformeerd te worden over de [REDACTED]
[REDACTED] Wat betekende dit gegeven voor u?

Het was al zo publiekelijk bekend dat er iets ging gebeuren met de UFR, dit kan een gegeven worden genoemd. Tevens is het al zeer lang onderwerp van debat. Het is een weergave van de situatie. [REDACTED]
[REDACTED]

(...)

[Naam 9] geeft aan dat het in algemene zin van belang is om de context te zien en ook te bekijken wat er is gebeurd in de tijdsgeest. De rol van DNB zelf is hierin ook van belang. Ook de wijze waarop DNB informatie deelt, ook in de markt. [REDACTED]
[REDACTED]

[REDACTED]

Het gegeven dat [naam 9] hier anders tegenaan kijkt, wekt bij de AFM de indruk dat hij geen helder onderscheid aanbrengt tussen de informatie die hij in de ene of de andere hoedanigheid ontvangt. Net als [naam 10] is [naam 9] niet eenduidig over de vraag in hoeverre informatie gedeeld kon worden. Enerzijds zegt hij over de informatie die hij ontving: [REDACTED]
[REDACTED]

De AFM verwijst naar de hiervoor in het kader van de verklaringen van [naam 10] weergegeven passages uit het onderwerp en de teksten van de verschillende e-mails die gewisseld werden, en stelt vast dat de verwijzing door

Datum 5 juni 2015

Ons kenmerk [REDACTED]

Pagina 85 van 109

[naam 9] naar informatie die ‘*publiekelijk bekend*’ was, tegen de achtergrond van die passages evenzeer onbegrijpelijk is.

4.4.2.5.8 [naam 3]

Op 5 december 2013 heeft [naam 3] het volgende verklaard dat verband houdt met de vertrouwelijkheid van informatie over de aanpassing van de rentetermijnstructuur.

(...)

(AFM): ‘Wat verstaat u onder integere bedrijfsvoering?’

[Naam 3] geeft aan dat ze ‘*netjes zaken willen doen*’. Gaat om waarden en normen, cultuur en transparantie. “*Afspraken moeten worden nagekomen en goed vastleggen. Maar vooral netjes zaken doen. Dat is een cultuur die wij binnen en met DL willen uitstralen.*”.

(AFM): ‘Zijn er bepaalde beleidsdocumenten binnen DL die hier op zien?’

[Naam 3] geeft aan dat er een boekje integriteitscode is. [REDACTED]

[REDACTED] Vanuit compliance wordt hier ook actief op geacteerd.

[REDACTED]

[REDACTED]

(AFM): ‘Zijn er compliance zaken die DL hoog in het vaandel heeft staan?’

[Naam 3] geeft aan dat ze gewoon netjes zaken willen doen. “*Dit stralen we ook uit. Wordt ook vanuit de RvB actief op geacteerd*” [REDACTED]

[REDACTED]

De AFM constateert dat [naam 3] enerzijds stelt ‘(...) gewoon netjes zaken willen doen. “*Dit stralen we ook uit. Wordt ook vanuit de RvB actief op geacteerd.*”(...)’ en anderzijds daadwerkelijk geen enkel tegenwicht biedt aan zijn medebeleidsbepalers als die transacties willen aangaan op basis van informatie die wordt geclassificeerd als “*vertrouwelijk*” en waarover wordt geschreven: [REDACTED]

[REDACTED]

4.4.2.6 Tussenconclusie II

De AFM concludeert in paragraaf 4.4.2.4 dat het effect dat de in paragraaf 4.4.2.3 genoemde interne beleidsdocumenten hebben zo beperkt is – zo niet afwezig in het kader van de transacties – dat er bij DLAM zelfs geen interne discussie heeft plaatsgevonden over de vraag in hoeverre het passend was om transacties aan te gaan op basis van informatie die niet marktbreed werd gedeeld maar in principe alleen binnen [REDACTED], laat staan om transacties aan te gaan op basis van informatie van het Verbond die op dat moment *niet* officieel [REDACTED] werd gedeeld.

De AFM constateert dat de in de vorige paragraaf besproken verklaringen bijdragen aan deze conclusie.

Voor [naam 7] was er geen twijfel over de vertrouwelijkheid van de informatie. [REDACTED]

[REDACTED] [naam 5] en [REDACTED] geven aan dat zij in een (zeer) vroeg stadium door DNB zijn verzocht om prudent met de verstrekte informatie om te gaan. [REDACTED]

[REDACTED] [naam 6], [naam 10] en [naam 9] stellen alle drie enerzijds dat de informatie over de aanpassing van de rentetermijnstructuur publiekelijk bekend was, maar geven alle drie ook een zekere beperking aan van de mogelijkheden tot verspreiding van de informatie. Volgens [naam 6] kon de informatie alleen besproken worden door degenen die al bekend zijn met de informatie. Volgens [naam 10] kon hij de informatie ‘*zeker delen met de + en de GRC light*’. [naam 9] merkt op [REDACTED]

[REDACTED] Noch [naam 6], noch [naam 9], noch [naam 10] hebben vraagtekens gesteld bij het gebruik van de informatie van het Verbond voor eigen transacties. Dit geldt ook voor [naam 3], die geen enkel tegenwicht heeft geboden [REDACTED] als die transacties willen aangaan op basis van informatie die wordt geclassificeerd als “*vertrouwelijk*” en waarover wordt geschreven: [REDACTED]

[REDACTED] In het gesprek met de AFM verklaart [naam 10] onder meer [REDACTED] Duidelijk is dat er geen sprake is geweest van overleg binnen DLAM of je informatie die in een bepaalde hoedanigheid is ontvangen en (nog) niet met de markt wordt gedeeld, al wel kan inzetten voor eigen doeleinden.

In paragraaf 4.4.2.1 en 4.4.2.2 heeft de AFM de relevante e-mailcorrespondentie beoordeeld. In paragraaf 4.4.2.3 is het interne beleid van DLAM weergegeven. Gezien het gebrek aan twijfel bij DLAM of de ontvangen informatie voor de eigen transacties kon worden gebruikt, kon de AFM in paragraaf 4.4.2.4 niet tot een andere conclusie komen dan dat het systeem van de maatregelen en procedures de kwaliteit van de output niet heeft gewaarborgd. DLAM had haar bedrijfsvoering niet zodanig ingericht dat deze een beheerste uitoefening van haar bedrijf waarborgde op het punt van het gebruik van mogelijk vertrouwelijke informatie. De AFM constateert dat de gegeven verklaringen geenszins afdoen aan die conclusie, en daarentegen een bevestiging daarvan vormen. In de verklaringen wordt evenzeer bevestiging gevonden van de eerdere conclusie dat vanaf het moment dat DNB contact opnam met het Verbond voor het maken van een afspraak, er geen twijfel over kon bestaan dat de door DNB aan het Verbond verstrekte informatie vertrouwelijk was.

4.4.2.7 Rol [naam 9] en [naam 10]

[naam 1]

Een zelfde conclusie kan worden getrokken met betrekking tot het gegeven dat er geen interne discussie heeft plaatsgevonden over de vraag in hoeverre het passend was om transacties aan te gaan op basis van informatie die [naam 1] [naam 9] en [naam 10] van het Verbond hebben verkregen. [naam 1] [naam 10] en [naam 9] hebben zélf de relevante informatie verzameld, en vervolgens zonder betrokkenheid van [naam 1] [naam 4] en [naam 3] besloten om transacties te gaan verrichten waarmee het gevoerde renterisicobeleid werd verlaten. Het station van overleg of het passend was om transacties aan te gaan op basis van de verkregen informatie, was daarmee voor DLAM al gepasseerd. Mogelijk heeft afstemming plaatsgevonden met [naam 1] [naam 3], [naam 8] en andere betrokken personen over de modaliteiten van de uit te voeren transacties, maar de beslissing om transacties te gaan verrichten waarmee het gevoerde renterisicobeleid werd verlaten, was genomen. Het effect binnen DLAM van de in paragraaf 4.4.2.3 genoemde interne beleidsdocumenten is mede door toedoen van [naam 1] [naam 9] en [naam 10] zo beperkt – zo niet afwezig in het kader van de transacties – dat er bij DLAM zelfs geen interne discussie heeft plaatsgevonden over de vraag in hoeverre het passend was om transacties aan te gaan op basis van de van het Verbond verkregen informatie. [naam 1]

[naam 1]

4.4.2.8 Zienswijze DLAM

In haar zienswijze brengt DLAM in het kader van de vertrouwelijkheid van de ontvangen informatie onder meer het volgende naar voren:

“Naar aanleiding van deze e-mail van [naam 5] heeft [naam 10] contact opgenomen met [naam 5]. Dit gesprek vond plaats tussen [naam 1] en [naam 5]. [naam 10] heeft aan [naam 9] per e-mail verslag gedaan van zijn gesprek met [naam 5] (zie bijlage 34 bij Rapport Commissie [naam]). [naam 10] heeft verklaard dat hij zich na het gesprek met [naam 5] heeft gerealiseerd dat het ging om sensitieve informatie vanwege het nieuwe element dat de

invoering van de UFR zou plaatsvinden [redacted]

[redacted] in het begin van de middag op [datum] besloten om strikte radiostilte te hanteren, en dus de front office van DLAM niet nader te informeren.⁴⁹

Volgens DLAM zijn dus noch [redacted] noch [redacted] [naam 9] of [naam 10] betrokken geweest bij het verrichten van financiële transacties vanaf het moment dat [naam 5] onderstaande e-mail aan [redacted] stuurde, met daarin het verzoek om radiostilte:

[weergave inhoud e-mail]

In lijn hiermee merkt DLAM op in haar zienswijze:

‘Sterker nog, zij hebben zich juist gehouden aan het vanaf dat moment vanuit het Verbond geldende consigne dat ‘radiostilte’ diende te worden betracht.’⁵⁰

Bij deze zienswijze zijn verschillende opmerkingen te plaatsen. Allereerst heeft van het gestelde besluit van [redacted] [naam 9], [naam 10], [redacted], [naam 3] en [naam 6] tot radiostilte kennelijk (wederom) geen vastlegging plaatsgevonden, voor zover daadwerkelijk sprake is geweest van een besluit met die strekking. Een e-mail over het betreffende besluit of een andere vastlegging, is door DLAM in het kader van haar informatieverstrekking aan de AFM niet overgelegd. De betreffende gestelde gebeurtenis is noch door [naam 9] noch door [naam 10] noch door [naam 3] en noch door [naam 6] in de gesprekken met de AFM naar voren gebracht. Daarnaast geldt dat DLAM in haar zienswijze zelf naar voren brengt dat [redacted] [naam 3] en [naam 8] een mandaat hebben gekregen [redacted] [redacted]. De radiostilte die intern in acht zou zijn genomen heeft dan niet meer effect dan dat de eerder gegeven instructies worden uitgevoerd. Dit is ook gebeurd, [naam 8] heeft op [datum] nadere transacties verricht en die keurig aan [naam 3] gemeld. Ook kan worden opgemerkt dat het gegeven van de radiostilte – uitgaande van de lezing in de zienswijze – kennelijk wel nadrukkelijk is besproken, maar niet heeft geleid tot een melding aan de compliance officer dat een transactie was verricht op basis van informatie die na het verrichten daarvan ‘sensitief’ bleek, en evenmin tot een melding aan de compliance officer heeft geleid dat zelfs na ontvangst van de ‘sensitieve’ informatie door DLAM nog nadere transacties zijn verricht. De vorenstaande opmerkingen worden geplaatst vanuit de veronderstelling dat daadwerkelijk een afspraak tot radiostilte zou zijn gemaakt. DLAM heeft dit op geen enkele wijze aannemelijk gemaakt.

⁴⁹ Zienswijze DLAM, bijlage 1, paragraaf 12.2.

⁵⁰ Zienswijze DLAM, bijlage 1, paragraaf 12.5.

Dat – naar DLAM in de zienswijze stelt – de op [datum] verrichte transacties zijn uitgevoerd door [naam 8] zonder dat hij daarover contact heeft gehad met [REDACTED] dat [REDACTED] [naam 9] en [naam 10] de informatie die met [REDACTED] is gedeeld zelf niet met [naam 8] zouden hebben gedeeld, en dat deze informatie evenmin op andere wijze bij [naam 8] terecht is gekomen, is kenbaar onjuist.⁵¹ [Naam 8] is gezien de onderstaande e-mail van [naam 9] aan onder meer de heren [naam 10], [naam 3] en [naam 8], uitgebreid deelgenoot gemaakt van de achtergrond bij de transacties:

[weergave inhoud e-mail]

[Naam 8] stuurt [REDACTED]

[weergave inhoud e-mail]

Ten slotte stelt DLAM in haar zienswijze dat zij de transacties op basis van de verkregen informatie moest verrichten, omdat de halfjaarcijfers anders geen getrouw beeld zouden geven. De AFM kan DLAM daarin niet volgen. De halfjaarcijfers dienen ertoe om de financiële situatie per einde half jaar weer te geven. In dat gegeven kan geen *motief* zijn gelegen om bepaalde transacties nog voor afsluiting van het half jaar te verrichten. Wel kan de vraag worden gesteld of informatie die niet marktbreed bekend was, maar in vertrouwen binnen het Verbond met een aantal personen werd gedeeld, en door DNB na afsluiting van het halfjaar bekend zou worden gemaakt, kon worden gebruikt om vóór de afsluiting van het halfjaar nog transacties te gaan verrichten.

4.4.2.9 Conclusie gebruik vertrouwelijke informatie

De AFM concludeert dat de door DLAM gegeven zienswijze niet afdoet aan haar eerdere conclusie. Het effect binnen DLAM van de in paragraaf 4.4.2.3 genoemde interne beleidsdocumenten is zo beperkt – zo niet afwezig in het kader van de transacties – dat er bij DLAM zelfs geen interne discussie heeft plaatsgevonden over de vraag in hoeverre het passend was om transacties aan te gaan op basis van informatie die niet marktbreed werd gedeeld maar in principe alleen binnen [REDACTED], laat staan om transacties aan te gaan op basis van informatie van het Verbond die op dat moment *niet* officieel [REDACTED] werd gedeeld. Gezien het gebrek aan twijfel bij DLAM of de betreffende informatie voor de eigen transacties kon worden gebruikt, kan de AFM niet tot een andere conclusie komen dan dat het systeem van de maatregelen en procedures de kwaliteit van de output niet heeft gewaarborgd. DLAM had haar bedrijfsvoering niet zodanig ingericht dat deze een beheerste uitoefening van haar bedrijf waarborgde op het punt van het gebruik van mogelijk vertrouwelijke informatie. Over de vraag of de verkregen informatie ook vertrouwelijk was kan geen twijfel bestaan. Als onder meer toegelicht in paragraaf 4.4.2.2 kon er vanaf het moment dat DNB contact opnam met het Verbond voor het maken van een afspraak, geen twijfel over bestaan dat de door DNB aan het Verbond verstrekte informatie vertrouwelijk was. Dat de interne discussie niet heeft plaatsgevonden is tegen die achtergrond des te meer opmerkelijk.

4.5 Bevinding met betrekking tot de rol van [naam 4] binnen DLAM

Hieronder geeft de AFM in paragraaf 4.5.1 de feiten weer die verband houden met de rol van [naam 4] binnen DLAM. In paragraaf 4.5.2 worden die feiten beoordeeld. In paragraaf 4.5.3 komt de AFM tot een conclusie.

⁵¹ Zienswijze DLAM, bijlage 1, paragraaf 12.6.

4.5.1 Feiten

Hieronder heeft de AFM feiten weergegeven die verband houden met de rol van [naam 4] binnen DLAM. Dit betreffen verklaringen van betrokken personen.

4.5.1.1 [naam 3]

Op 5 december 2013 heeft [naam 3] het volgende verklaard dat verband houdt met rol van [naam 4] binnen DLAM.

(AFM): 'Hoe kijkt u tegen het onderzoek naar de bedrijfsvoering door de AFM en DNB aan?'

[Naam 3] geeft aan het vervelend te vinden dat dit onderzoek moet plaatsvinden.'

(AFM): 'Als een dergelijk verzoek bij DLAM binnen komt, hoe handelt u hier op?'

[Naam 3] geeft aan dat bij dit onderzoek de eerste vragen bij de RvB binnen zijn gekomen. [REDACTED]

[REDACTED] [Naam 4] is later geïnformeerd.'

(AFM): 'In welke mate is [naam 4] hierbij [AFM: bij de brief van DNB van [datum] en de daarop genomen actie] betrokken?'

[Naam 3] geeft aan dat [naam 4] in het geweer komt als er een mandaat overschrijding is, niet bij GRC besluiten. Ook niet over de brief van DNB.'

[REDACTED]

[REDACTED]

[Naam 4] was niet bij deze brief (DNB) betrokken. [Naam 4] is in het begin bij start van het onderzoek niet betrokken (wilden het klein houden) toen DLAM echt in beeld kwam is [Naam 4] wel op de hoogte gesteld [REDACTED]

[REDACTED]

4.5.1.2 [naam 4]

Op 5 december 2013 heeft [naam 4] het volgende verklaard dat verband houdt met zijn rol binnen DLAM.

Verklaringen met betrekking tot de functie van [naam 4]:

(AFM): 'Bent u betrokken bij het renterisicobudget cq renterisicolimiet?'

Datum 5 juni 2015

Ons kenmerk

Pagina

91 van 109

[Naam 4] geeft aan hier geen rol in te spelen.'

Verklaringen met betrekking tot de rol van [naam 4] in verschillende gremia:

(AFM): 'Is DLAM betrokken bij afspraken die in het kader van het mandaat worden gemaakt?

[Naam 4] geeft aan dat eens per zes weken het ALCO Leven is.

(AFM): 'Wat is uw rol in het GRC en het GRC light?

[Naam 4] geeft aan geen lid te zijn van beide commissies [REDACTED]
[REDACTED]

(AFM): 'Hoe gaat de feitelijke routing van transacties? Wij begrepen dat meeste transacties binnen het mandaat plaatsvinden, maar dat transacties gelieerd aan de overlay portefeuille via het GRC in het ALCO komen?

[Naam 4] geeft aan niet binnen de GRC en de RvB besluitvorming te vallen. "Ik weet dat in het ALCO wordt vastgelegd hoe het moet gaan gebeuren, de goedkeuring van het instrument, dus wat ingezet gaat worden. Ik ken de GRC omgeving en de [REDACTED] besluitvorming niet. [REDACTED]
[REDACTED]

(AFM): 'Staan besluiten over transacties bij het ALCO op de agenda?

[Naam 4] denkt dat dat zo "zal moeten zijn".'

(AFM): 'Het ALCO is ook het beslisorgaan in deze?

[Naam 4] antwoordt hier bevestigend op.'

[REDACTED]
[REDACTED]

[REDACTED]
[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]
[REDACTED]

(...)

(AFM): 'Op [datum] is er een brief gestuurd vanuit DNB, aan de RvB en de RvC van DLG die betrekking heeft op de risicohouding. Ik neem aan dat uw collega [naam 3] u hiervan op de hoogte heeft gesteld.

[Naam 4] geeft aan niet bekend te zijn met deze brief.'

(AFM): 'Er zou sprake zijn van een overhedge door de instructie van DNB. Zou [REDACTED]
[REDACTED] verklaarbaar zijn dat u deze brief niet hebt gezien?

⁵² Aanvulling DL: DL heeft deze zin verwijderd en de volgende zin aangepast in [REDACTED]
[REDACTED]

[Naam 4] geeft aan: *“Ja ik sta niet in de brief, ik word hier ook niet over geïnformeerd.”.*

(AFM): *‘Wel over de besluiten die op grond hiervan worden genomen?’*

[Naam 4] geeft aan hier niet van op de hoogte te zijn.’

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

Verklaring met betrekking tot de rol van ALCO bij de transacties:

(AFM): *‘In hoeverre bent u bij de totstandkoming van de transacties (NB: tussen [datum] en [datum]) betrokken geweest?’*

[Naam 4] geeft aan: *“[REDACTED] Ik ben hier niet bij betrokken”.*

(AFM): *‘Hoe verhoudt zich dit tot de besluitvorming die in het GRC en het ALCO verloopt en wordt doorgegeven?’*

[REDACTED]

(AFM): *‘Heeft het ALCO deze transacties goedgekeurd?’*

[Naam 4] geeft aan dit niet te weten.

[REDACTED]

(AFM): *‘Zouden deze transacties binnen het ALCO besproken moeten zijn?’*

[Naam 4] geeft aan dit niet te weten en *“als het binnen het mandaat past niet direct.”.*
(...)

[REDACTED]

[REDACTED]

(...)

(AFM): *‘Bent u bekend met de Risk management en internal control policy?’*

[Naam 4] *geeft aan hiermee bekend te zijn.’*

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

Verklaringen met betrekking tot het onderzoek van de AFM en DNB naar aanleiding van de transacties:

(AFM): *‘Hoe kijkt u tegen het onderzoek naar de bedrijfsvoering door de AFM en DNB aan?’*

⁵³ Aanvulling DL: DL heeft deze zin verwijderd uit het verslag. DL heeft niet bij de AFM aangegeven hoe dit onderdeel van het gesprek volgens DL wel heeft plaatsgevonden.

Datum 5 juni 2015

Ons kenmerk

Pagina

95 van 109

[Naam 4] denkt dat het goed is. *“Integriteit is iets vanzelfsprekends. Als het onderzoek moet leiden tot een integriteitskwestie is dat alleen maar goed.”*

[Redacted text block]

[Redacted text block]

(...)

[Redacted text block]

[Redacted text block]

(AFM): *‘Wie maakt de keuze of het bekend wordt gemaakt aan de compliance officer?’*

[Redacted text block]

[Naam 4] geeft aan dat de directie van DLAM die keuze maakt, dit staat los van de DLG.’

(...)

[Redacted text block]

[Redacted text block]

(AFM): *‘Wanneer bent u op de hoogte gesteld van dit specifieke onderzoek?’*

[Naam 4] geeft aan in oktober 2013 op de hoogte te zijn gebracht dat men onderzoek ging doen naar transacties binnen deze periode. DLAM moest op de hoogte zijn. Hij is mondeling op de hoogte gesteld door de compliance officer van DLG en de dag daarvoor door hun eigen compliance officer.

[Redacted text block]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

4.5.2 Beoordeling van de rol van [naam 4] binnen DLAM

[REDACTED]

De AFM heeft geconstateerd dat [naam 4] binnen DLAM feitelijk buiten spel is gehouden, [REDACTED]
[REDACTED]. Dat is een ernstige constatering [REDACTED]
[REDACTED]. In dat geval is er voor wat betreft de aansturing van de
bedrijfsonderdelen [REDACTED], geen sprake van een inrichting van de bedrijfsvoering die een
beheerste uitoefening van het bedrijf waarborgt. [REDACTED]
[REDACTED]

[REDACTED] De AFM licht dit als volgt toe.

In het beleidsdocument *'Compliance & Risk Program Delta Lloyd Asset Management'* is onder meer het volgende opgenomen:

"De directie van Delta Lloyd Asset Management draagt primair de verantwoordelijkheid voor de naleving door Delta Lloyd Asset Management van de toepasselijke wetten, regels, afspraken, overeenkomsten en normen en waarden. De directie heeft daarmee de verantwoordelijkheid voor de controle op de compliance-risico's binnen Delta Lloyd Asset Management (incl. Vastgoed). De directie bevestigt het compliancebeleid en ziet toe op de implementatie en naleving daarvan binnen Delta Lloyd Asset Management en stelt daarmee vast de mate waarin Delta Lloyd Asset Management haar compliance-risico effectief beheert." (pagina 8), en

"Met het oog op het beheersen van het compliance-risico zullen directie en management: 1. Een hoog niveau van integriteit (Delta Lloyd Groep kernwaarden) bevorderen en afdwingen en daarbij zelf een voorbeeldrol vervullen; (...) 11. Contact opnemen met de compliance officer zodra een potentieel compliancevraagstuk wordt ontdekt of vermoed; (...) 13. Zorgdragen voor voldoende onderzoeks- of controlecapaciteit om compliance-risico's actief op te sporen en te monitoren." (pagina 9), en

"De compliancefunctionaris kan niet functioneren zonder juiste en doelmatige informatie (uitwisseling) op het gebied van compliance. Op elk niveau in de organisatie moet de functionaris daarom kunnen beschikken over voldoende relevante informatie om het compliance-risico te beheersen. Informatieverzoeken over en weer mogen echter niet leiden tot ongecontroleerde of overbodige informatie-uitwisseling." (pagina 12).

De AFM meent dat [naam 4] op basis van zijn feitelijke positie binnen DLAM niet heeft kunnen functioneren in lijn met de hiervoor omschreven criteria.

[Naam 4] is binnen DLAM noch ten tijde van de transacties betrokken noch direct daarna (anders dan [naam 8], [REDACTED] die direct is betrokken). Zelfs nadat de AFM een onderzoek was gestart is het de vraag of [naam 4] daadwerkelijk is betrokken. [Naam 3] verklaart daarover: *'(...) [Naam 4] is in het begin bij start van het onderzoek niet betrokken (wilden het klein houden) toen DLAM echt in beeld kwam is [naam 4] wel op de hoogte gesteld* [REDACTED] [Naam 3] geeft in deze verklaring aan dat [naam 4] *'op de hoogte [is] gesteld'*. Ook verklaart [naam 3]: *'(...) [Naam 4] is later geïnformeerd.'* Dit wijst er niet op dat [naam 4] in een later stadium alsnog actief is betrokken bij het gegeven dat de transacties hebben plaatsgevonden, de achtergronden, het onderzoek van de AFM en de implicaties daarvan. Ook de reactie van [naam 4] wijst niet in de richting van een dergelijke betrokkenheid. [Naam 4] geeft aan door zijn eigen compliance officer op de hoogte te zijn gesteld: *'Hij is mondeling op de hoogte gesteld door de compliance officer van DLG en de dag daarvoor door hun eigen compliance officer.'* [REDACTED]

Datum 5 juni 2015

Ons kenmerk

Pagina

98 van 109

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

Als de AFM een concrete vraag stelt over de routing van overlaytransacties kan [naam 4] daar geen duidelijk antwoord op geven. De vraag van de AFM is: *‘Hoe gaat de feitelijke routing van transacties? Wij begrepen dat meeste transacties binnen het mandaat plaatsvinden, maar dat transacties gelieerd aan de overlay portefeuille via het GRC in het ALCO komen?’. De reactie hierop van [naam 4] is: ‘[Naam 4] geeft aan niet binnen de GRC en de RvB besluitvorming te vallen. “Ik weet dat in het ALCO wordt vastgelegd hoe het moet gaan gebeuren, de goedkeuring van het instrument, dus wat ingezet gaat worden. Ik ken de GRC omgeving en de RvB*

Hoewel [naam 4] verscheidene keren verwijst naar de vraag of transacties binnen het mandaat passen, en [naam 3] aangeeft dat [naam 4] in het geweer komt bij een mandaatoverschrijding, geeft [naam 4] tijdens het gesprek met de AFM eveneens tegenstrijdige antwoorden op het punt of de transacties binnen het mandaat pasten. [naam 3]

(AFM): *'Bent u bekend met de Risk management en internal control policy?*

[Naam 4] *geeft aan hiermee bekend te zijn.'*

[REDACTED]

[REDACTED]

Mochten de transacties volgens [naam 4] daadwerkelijk binnen het mandaat hebben plaatsgevonden, dan had het voor de hand gelegen dat [naam 4] (wederom) ook dat antwoord had gegeven. [REDACTED]

4.5.3 Conclusie rol van [naam 4] binnen DLAM

In paragraaf 4.3.2.5 is geconcludeerd dat binnen DLAM is nagelaten om Compliance te betrekken voorafgaand aan de overlaytransacties. In een later stadium is ook nagelaten om het gegeven dat de AFM een onderzoek was gestart bij DL en een onderzoek is gestart bij DLAM, direct met Compliance op te nemen. In het *'Compliance & Risk Program Delta Lloyd Asset Management'* wordt het belang onderstreept van informatieverstrekking aan de compliance officer: *'(...) Op elk niveau in de organisatie moet de functionaris daarom kunnen beschikken over voldoende relevante informatie om het compliance-risico te beheersen. (...)*

[REDACTED] is in dit geval zelf feitelijk buiten spel gehouden. Op zijn beurt heeft hij die rol op geen enkele wijze opgeëist. [REDACTED]

[REDACTED] Niet valt in te zien hoe [naam 4] in dat geval – conform het *'Compliance & Risk Program Delta Lloyd Asset Management'* – [REDACTED] verantwoordelijk kan zijn voor de naleving van de toepasselijke wetten, regels, afspraken, overeenkomsten en normen en waarden. Het *'Compliance & Risk Program Delta Lloyd Asset Management'* vermeldt dat de directie toeziet op de implementatie en naleving van het Compliancebeleid binnen DLAM. De directie *'stelt daarmee vast de mate waarin Delta Lloyd Asset Management haar compliance-risico effectief beheert.'* Door [naam 4] feitelijk buiten spel te houden, heeft de directie van DLAM zichzelf niet in staat gesteld om haar compliance-risico effectief te beheren.

De beperkte rol van [naam 4] is opvallend in relatie tot de transacties en de onderzoeken van de AFM. [Naam 4] is in eerste instantie niet geïnformeerd. Waarom heeft hij ook achteraf – nadat hij was geïnformeerd – daar geen punt van gemaakt en heeft hij geen nader onderzoek gedaan, bijvoorbeeld naar de vraag of het ALCO DLL een rol had moeten spelen? Op de vraag of het ALCO DLL de transacties heeft goedgekeurd, antwoordt hij: [Naam 4] *geeft aan dit niet te weten.* [REDACTED] Ook overigens leiden de verklaringen van [naam 3] en [naam 4] tot sterke vraagtekens op het punt van de rol van [naam 4]. [REDACTED]

[REDACTED]

Compliance is (zeer lange tijd) buiten spel gehouden. Het gegeven dat [REDACTED] evenmin wordt betrokken, en niet in staat blijkt om zijn positie op te eisen, past volledig in dit beeld. [REDACTED]

[REDACTED], dat het systeem van maatregelen en procedures, [REDACTED], de kwaliteit van de output niet waarborgt. [REDACTED]

“De directie van Delta Lloyd Asset Management draagt primair de verantwoordelijkheid voor de naleving door Delta Lloyd Asset Management van de toepasselijke wetten, regels, afspraken, overeenkomsten en normen en waarden. De directie heeft daarmee de verantwoordelijkheid voor de controle op de compliance-risico's binnen Delta Lloyd Asset Management (incl. Vastgoed). De directie bevestigt het compliancebeleid en ziet toe op de implementatie en naleving daarvan binnen Delta Lloyd Asset Management en stelt daarmee vast de mate waarin Delta Lloyd Asset Management haar compliance-risico effectief beheert.”

Omdat het systeem van maatregelen en procedures, waar [REDACTED] compliance, risk-management en finance deel van uitmaakt, de kwaliteit van de output niet waarborgt, kan niet gezegd worden dat sprake is van een inrichting van de bedrijfsvoering die een beheerste uitoefening van het bedrijf waarborgt. [REDACTED]

4.6 Overige onderdelen van de zienswijze van DLAM

Hieronder geeft de AFM voor zover relevant in verkorte vorm de zienswijze weer als opgenomen in de brief van DLAM van 9 maart 2015, en per onderdeel een reactie. Het deel van de zienswijze dat ziet op het voornemen van de AFM tot vroegtijdige publicatie van een op te leggen boete, wordt behandeld in paragraaf 5.2.2.

4.6.1 Verstrekking volledig dossier

In een brief van DL aan de Rechtbank Rotterdam van 21 januari 2015 is een lijst van stukken opgenomen waar DL DNB om heeft gevraagd. DLAM geeft aan dat hoewel de AFM deze stukken niet expliciet noemt in het

boetevoornemen, het mede gelet op de discussie met DNB hierover, evident is dat deze stukken ook van belang zijn voor de onderhavige procedure. DLAM vraagt zich af (i) of de AFM kennis heeft genomen van deze stukken en (ii) in hoeverre het boetevoornemen op deze stukken is gebaseerd. Indien de AFM kennis heeft genomen van deze stukken, verzoekt DLAM om inzage in en verstrekking van een integraal afschrift van deze stukken.

In het boetevoornemen wordt voorts gerefereerd aan een [REDACTED]. Deze melding is DLAM niet bekend. Aangezien deze melding betrekking heeft op één van de transacties waarop het boetevoornemen is gebaseerd, verzoekt DLAM om verstrekking van een afschrift van en inzage in deze melding.

Ten slotte vraagt DLAM zich af of naast het gesprek met [naam 5] op 20 januari 2014 en het gesprek met [naam 7] op 21 januari 2014, de AFM nog andere gesprekken heeft gevoerd met deze of andere personen. Zo ja, dan verzoekt DLAM om verstrekking van een afschrift van en inzage in de integrale gespreksverslagen van deze gesprekken.

Reactie AFM

De AFM merkt op dat zij het boetebesluit niet heeft gebaseerd op de door DLAM in haar brief van 21 januari 2015 genoemde stukken. In haar zienswijze gaat DLAM niet in op de voorliggende vraag waarom de betreffende stukken ook relevant zijn voor de door de AFM opgelegde boete. Naar het oordeel van de AFM valt niet in te zien in welk opzicht de genoemde stukken relevant zijn voor de door de AFM opgelegde boete. Het onderzoek bij DLAM zag op de vraag of de bedrijfsvoering van DLAM een beheerste en integere uitoefening van haar bedrijf waarborgt. De bevindingen in het boetebesluit zien op (het ontbreken van) interne procedures bij DLAM. De bevindingen zijn gebaseerd op gespreksverslagen, e-mails en interne beleidsdocumenten die van toepassing zijn op DLAM. Niet valt in te zien in welk opzicht de door DLAM genoemde stukken – waaronder [REDACTED] – relevant kunnen zijn voor de bevindingen als opgenomen in dit boetebesluit.

De AFM heeft in het kader van het onderzoek geen andere gesprekken met [REDACTED] [naam 5] en [naam 7] gevoerd, en geen andere gesprekken gevoerd, dan de in dit boetebesluit aangehaalde gesprekken.

4.6.2 De AFM kan een eventueel boetebesluit niet baseren op feiten en omstandigheden waarover een rechterlijk oordeel is gevraagd

DLAM geeft aan dat DNB op 17 december een boete heeft opgelegd aan DLL, die ziet op hetzelfde feitencomplex. Tegen dit besluit heeft DLL bezwaar ingesteld. Het is naar DLAM aangeeft zeer waarschijnlijk dat de door DNB te nemen beslissing op bezwaar leidt tot een beroep bij de rechtbank.

DLAM meent dat het prematuur is als de AFM ook een boetebesluit zou nemen dat is gebaseerd op dezelfde feiten voordat de rechter heeft kunnen oordelen over de vraag of en, zo ja, in hoeverre DL daarbij onrechtmatig en dusdanig verwijtbaar heeft gehandeld dat aan haar ter zake sanctiebesluiten mogen worden opgelegd.

Het is disproportioneel en onevenredig bezwarend voor DL om nu opnieuw te worden geconfronteerd met een boetebesluit over hetzelfde feitencomplex. Dat geldt temeer aangezien er zijdens de AFM geen reden is op grond waarvan niet van haar kan worden verwacht dat zij het oordeel van de rechter afwacht. De relevante feiten en

omstandigheden hebben zich al een geruime tijd geleden voorgedaan en er is niet plotseling een reden voor de AFM om met spoed vooruitlopend op het rechterlijke oordeel over de door DNB opgelegde boete, over te gaan tot het nemen van een boetebesluit. Daarnaast dient het totaal van de opgelegde sancties ten aanzien van hetzelfde feitencomplex, te voldoen aan de eisen van het evenredigheidsbeginsel. Die toets aan het evenredigheidsbeginsel kan in dit geval pas plaatsvinden indien vaststaat of en, zo ja, welke boete de DNB aan DLL mag opleggen.

Reactie AFM

DLG bestaat uit een aantal zelfstandige entiteiten, waaronder onder meer DLAM en DLL. Zowel DLAM als DLL beschikken over een eigen vergunning. Deze vergunning brengt voor hen bepaalde rechten, maar ook verplichtingen met zich die door de vergunninghouder zelfstandig nageleefd dienen te worden.

Een boete voor DLAM is dan ook een eigen boete voor overtreding van eigen verplichtingen die op de vermogensbeheerder rusten. Niet valt in te zien dat van die boete zou moeten worden afgezien (of dat die boete moet worden gematigd) op de grond dat DLAM onderdeel uitmaakt van DLG. Als eerder aangegeven zijn er verschillende structuren denkbaar voor DLG op het punt van vermogensbeheer. DLL had zelf de vermogensbeheeractiviteiten ‘in house’ kunnen verrichten, of de keuze kan worden gemaakt voor een externe vermogensbeheerder, binnen de groep of daarbuiten. Op het moment dat de keuze wordt gemaakt voor een externe vermogensbeheerder (in dit geval binnen de groep), dan beschikt die entiteit over een eigen vergunning, en rusten op die entiteit, de onafhankelijke vermogensbeheerder, ook eigen verantwoordelijkheden. Naast het beheer van het vermogen van de verzekeringsmaatschappijen van DLG, beheert DLAM ook vermogen van andere marktpartijen, institutionele klanten en op particulieren gerichte beleggingsfondsen. Dit benadrukt de eigen verantwoordelijkheid van DLAM om de bedrijfsvoering zodanig in te richten dat die een beheerste uitoefening van het bedrijf waarborgt. Niet valt in te zien dat het gegeven dat DNB handhavend heeft opgetreden jegens de verzekeraar DLL binnen DLG, iets aan die eigen positie van DLAM kan afdoen.

Ook het gegeven dat DLL gebruik had kunnen maken van een externe (niet binnen DLG gelegen) vermogensbeheerder, benadrukt dit punt. Het gegeven dat DLL de diensten van een vermogensbeheerder ‘intern’ betreft, mag niet tot een voordeel strekken in de zin dat de evenredigheid van aan groepsentiteiten opgelegde maatregelen – in afwijking van entiteiten die niet tot een groep behoren – ineens groepsbreed wordt beoordeeld.

5. Besluit

Op grond van het voorgaande heeft de AFM besloten om aan DLAM een bestuurlijke boete op te leggen omdat zij in de periode van 1 april 2012 tot 26 november 2014 haar bedrijfsvoering niet zodanig had ingericht dat deze een beheerste uitoefening van haar bedrijf waarborgde.⁵⁴ Dit is een overtreding van artikel 4:14, eerste lid, Wft.

5.1 Hoogte van de boete

Voor overtreding van artikel 4:14, eerste lid, Wft gold in de periode van de overtreding op grond van artikel 1:81, eerste en tweede lid, Wft en artikel 10 van het Besluit bestuurlijke boetes financiële sector een basisbedrag van € 500.000.

⁵⁴ De AFM heeft de bevoegdheid om een boete op te leggen op grond van artikel 1:80, eerste lid Wft.

De AFM kan het basisbedrag verlagen of verhogen met ten hoogste 50% indien de ernst en/of de duur van de overtreding een dergelijke verlaging of verhoging rechtvaardigt. De AFM kan daarnaast het basisbedrag verlagen of verhogen met ten hoogste 50% indien de verwijtbaarheid van de overtreder een dergelijke verlaging of verhoging rechtvaardigt. De AFM houdt bij het vaststellen van de bestuurlijke boete voorts rekening met de draagkracht van de overtreder.

5.1.1 Ernst van de overtreding

De AFM kan het basisbedrag verlagen of verhogen met ten hoogste 50% indien de ernst en/of de duur van de overtreding een dergelijke verlaging of verhoging rechtvaardigt.

De AFM ziet aanleiding om het basisbedrag met 25% te verhogen gelet op de ernst van de overtreding.

DLAM is verplicht om haar bedrijfsvoering zodanig in te richten dat deze een beheerste uitoefening van haar bedrijf waarborgt. De AFM acht de mate waarin DLAM deze norm heeft geschonden redengevend voor verhoging van het basisboetebedrag met 25%. Meer dan gemiddeld ernstig is de situatie waarin processen binnen DLAM plaats hebben kunnen vinden die intern tot duidelijke vraagtekens hadden moeten leiden, maar hebben geleid tot welgeteld één e-mail waarin een vraag naar voren komt of het verstandig is om transacties te gaan verrichten. De aarzeling die uit de e-mail naar voren komt, wordt niet beantwoord. Het gegeven dat Compliance niet wordt ingeschakeld wordt kennelijk vanzelfsprekend geacht. [REDACTED]

[REDACTED] wordt niet ter discussie gesteld. Het gegeven dat er intern verschillen van inzicht zijn over de processen bij overlaytransacties wordt niet opgebracht. Een (sterk) kader op de bovengenoemde punten creëert voor betrokkenen ruimte om een daarvan afwijkende handelwijze ter discussie te stellen. De vergaande mate waarin een dergelijk kader ontbrak heeft bijgedragen aan twijfelloosheid enerzijds waarmee de nu gevolgde route is ingezet en anderzijds tot het gegeven dat intern door overige betrokkenen geen enkel tegenwicht aan die route werd geboden. Dit maakt dat er naar het oordeel van de AFM zonder meer sprake is van een verhoogde ernst van de overtreding.

De AFM verhoogt gelet op het voorgaande het basisbedrag met 25%. Het boetebedrag komt hiermee op € 625.000.

5.1.2 Verwijtbaarheid van de overtreder

De AFM kan het basisbedrag verlagen of verhogen met ten hoogste 50% indien de verwijtbaarheid van de overtreder een dergelijke verlaging of verhoging rechtvaardigt.

De AFM ziet aanleiding om het basisbedrag met 25% te verhogen gelet op de verwijtbaarheid van de overtreder.

Voor de betrokkenen had een signaal moeten uitgaan van enerzijds de evidente kenbaarheid dat vertrouwelijke informatie werd ontvangen van het Verbond en anderzijds dat daarover intern niet eens discussie plaatsvond. Voor de betrokkenen had een signaal moeten uitgaan van enerzijds de evidente kenbaarheid dat Compliance moest worden ingeschakeld en anderzijds de situatie dat Compliance feitelijk buiten spel werd gezet. [REDACTED]

[REDACTED] anderzijds de impact die dat gebrek aan aansturing heeft op het systeem van maatregelen en procedures dat de kwaliteit van de output moet waarborgen. Ook de verschillen van inzicht, onduidelijkheden en misverstanden waartoe het ontbreken van een eenduidige schriftelijke besluitvormingsprocedure omtrent overlaytransacties heeft geleid, vormen zonder meer signalen. De signalen die werden verkregen zijn er teveel om te kunnen ontgaan, teveel om de situatie als omschreven in de bevindingen te laten voortduren. Het gegeven dat deze signalen destijds feitelijk zijn genegeerd en ook na lange tijd nog niet of niet volledig zijn opgepakt, maakt de overtreding naar het oordeel van de AFM zonder meer verhoogd verwijtbaar.

De AFM verhoogt gelet op het voorgaande het basisbedrag met 25%. Het boetebedrag komt hiermee op € 750.000.

5.1.3 Omvang van de onderneming / draagkracht

In het voornemen tot boete-oplegging van 20 januari 2015 heeft de AFM aan DLAM verzocht, ter vaststelling van de boetehoogte, om informatie over het eigen vermogen van DLAM op basis van de meest recente jaarcijfers, alsmede de benodigde onderbouwing van die informatie. DLAM heeft die informatie niet verstrekt. Evenmin heeft DLAM een beroep gedaan op beperkte draagkracht.

5.1.4 Vaststelling boetehoogte

De AFM acht een boete van € 750.000 passend en geboden.

De boete voor overtreding van artikel 4:11, tweede lid, Wft bedraagt op grond hiervan € 750.000.

DLAM moet het bedrag binnen zes weken overmaken op bankrekening [REDACTED] ten name van AFM te Amsterdam, onder vermelding van factuurnummer [REDACTED]. DLAM ontvangt geen afzonderlijke factuur voor dit bedrag.

De boete moet worden betaald binnen zes weken na de datum van dit besluit.⁵⁵ Als DLAM bezwaar maakt tegen dit besluit wordt de verplichting om de boete te betalen geschorst totdat op het bezwaar is beslist. Die verplichting wordt ook geschorst als DLAM na de bezwaarprocedure in beroep gaat, totdat op het beroep is beslist.⁵⁶ Over de periode dat de verplichting om de boete te betalen is geschorst, moet DLAM wel wettelijke rente betalen.⁵⁷

⁵⁵ Dit volgt uit artikel 4:87, eerste lid en de artikelen 3:40 en 3:41 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb).

⁵⁶ Dit volgt uit artikel 1:85, eerste lid, Wft.

⁵⁷ Dit volgt uit artikel 1:85, tweede lid, Wft.

5.2 Openbaarmaking van de boete

Omdat de AFM aan DLAM een boete oplegt voor de overtreding van artikel 4:14, eerste lid, Wft, moet de AFM het boetebesluit openbaar maken vijf werkdagen nadat dit aan DLAM is toegestuurd.⁵⁸ Ook moet de AFM, indien van toepassing, zo spoedig mogelijk de indiening van een bezwaar en de instelling van een beroep door DLAM tegen de bestuurlijke boete bekend maken, alsmede de uitkomst van dat bezwaar of beroep.⁵⁹

5.2.1 Mogelijk anonieme publicatie

De wetgever heeft het openbaarmaken van bestuurlijke boetes verplicht om deelnemers op de financiële markten te informeren en te waarschuwen. Dit is in het belang van de ordelijke en transparante financiële marktprocessen, zuivere verhoudingen tussen marktpartijen en de zorgvuldige behandeling van cliënten.⁶⁰ Met de publicatieverplichtingen als opgenomen in art. 1:97 Wft wordt zo spoedig mogelijk inzicht verschaft in de actuele stand van de boeteprocedure. Onder bepaalde omstandigheden dient de openbaarmaking op grond van artikel 1:97, vierde lid, Wft anoniem plaats te vinden. Dit is het geval indien voorafgaand aan de openbaarmaking door de AFM kan worden vastgesteld dat bij volledige openbaarmaking:

- voor zover de boete wordt opgelegd aan een natuurlijk persoon, bekendmaking van persoonlijke gegevens onevenredig zou zijn;
- betrokken partijen in onevenredige mate schade zou worden berokkend;
- een lopend strafrechtelijk onderzoek zou worden ondermijnd; of
- de stabiliteit van het financiële stelsel in gevaar zou worden gebracht.

De AFM ziet geen reden om de openbaarmaking in anonieme vorm plaats te laten vinden. Er is geen sprake van één van de bovengenoemde omstandigheden die aan volledige openbaarmaking in de weg staat. Van volledige openbaarmaking kan daarom niet worden afgezien. Dit wordt als volgt toegelicht.

Het besluit om over te gaan tot volledige openbaarmaking van het boetebesluit en, voor zover van toepassing, van het feit dat bezwaar is ingesteld, is getoetst aan de feiten en omstandigheden die bij de AFM bekend zijn, waaronder de feiten en omstandigheden die door DLAM in haar zienswijze zijn kenbaar gemaakt. Op basis van deze feiten en omstandigheden kan de AFM niet vaststellen dat DLAM of eventuele andere betrokken partijen door niet-anonieme openbaarmaking in onevenredige mate schade zou worden berokkend. Voor zover sprake is van schade door de openbaarmaking van de aan DLAM opgelegde boete, valt deze schade veeleer toe te schrijven aan de overtreding van de norm door DLAM, dan aan het geven van bekendheid aan de voor de overtreding opgelegde sanctie. Van disproportionele schade is temeer geen sprake, gezien het maatschappelijk belang om de markt te informeren of te waarschuwen.

Evenmin heeft de AFM kunnen vaststellen dat bij niet-anonieme openbaarmaking een lopend strafrechtelijk onderzoek zou worden ondermijnd of de stabiliteit van het financiële stelsel in gevaar zou worden gebracht.

⁵⁸ Dit volgt uit artikel 1:97, eerste lid, Wft.

⁵⁹ Dit volgt uit artikel 1:97, vijfde lid, Wft.

⁶⁰ Vergelijk PG 29708, nr. 19, p. 301-303, p. 420-421, nr. 20, p. 30 en nr. 39, p. 8-10.

5.2.2 Zienswijze DLAM over vroegtijdige publicatie

Naar aanleiding van het voornemen van de AFM tot vroegtijdige publicatie van een op te leggen boete op grond van artikel 1:97, eerste lid, Wft, verwijst DLAM naar het vonnis van de voorzieningenrechter van de Rechtbank Rotterdam van 29 januari 2015. In die uitspraak is een besluit van DNB tot vroegtijdige publicatie van een door DNB aan DLL opgelegde boete geschorst. Uit de uitspraak volgt dat de toepassing van het publicatieregime van artikel 1:97 Wft moet worden gebaseerd op de ten tijde van de overtreding geldende boetecategorie. Dit betekent volgens DLAM dat een eventueel boetebesluit van de AFM evenmin vroegtijdig mag worden gepubliceerd.

Reactie AFM

Met de Implementatiewet richtlijn en verordening kapitaalvereisten zijn onder meer de artikelen 1:97 en 1:98 van de Wft gewijzigd.⁶¹ De Implementatiewet is per 1 augustus 2014 in werking getreden. De Implementatiewet voorziet niet in overgangsrecht. De wetswijziging heeft dus onmiddellijke werking.

Op dezelfde datum is met het Implementatiebesluit richtlijn en verordening kapitaalvereisten het Bbbfs gewijzigd. Met de wijziging van het Bbbfs is de boetecategorie voor overtreding van artikel 4:14, eerste lid, Wft gewijzigd van categorie 2 naar categorie 3. Ook ten aanzien van die wijziging geldt derhalve de onmiddellijke werking.

Tegen die achtergrond geldt als uitgangspunt dat tot directe publicatie dient te worden overgegaan.

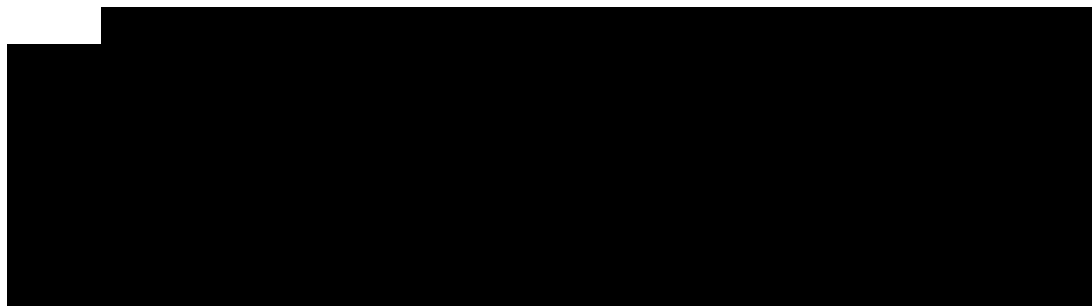
In voornoemde uitspraak heeft de voorzieningenrechter de publicatie als een ‘belastend besluit’ gekwalificeerd, gelet op de diffamerende werking die ervan uitgaat. Gelet daarop oordeelde de voorzieningenrechter dat het rechtszekerheidsbeginsel ertoe leidt dat van publicatie moet worden afgezien, ook omdat tussen de overtreding en de verhoging van de boetehoogte (die publicatie mogelijk maakt) meer dan twee jaar liggen.

De AFM kan zich in dit besluit niet verenigen met het voorlopig oordeel van de voorzieningenrechter. Het rechtszekerheidsbeginsel zou er toe leiden dat in dit geval moet worden afgezien van de hoofdregel van onmiddellijke werking. Gezien de diffamerende werking die van publicatie uitgaat, is het publicatiebesluit aan te merken als een belastend besluit. Dat gegeven, in combinatie met het gegeven dat tussen de overtreding en de verhoging van de boetehoogte (die publicatie mogelijk maakt) meer dan twee jaar ligt, maakt dat het rechtszekerheidsbeginsel naar het oordeel van de voorzieningenrechter aan directe publicatie in de weg staat. Het vorenstaande impliceert dat de voorzieningenrechter een afweging heeft gemaakt tussen enerzijds het functionele karakter van publicatie (het waarschuwen tegen de overtreder, het waarschuwen van marktpartijen zodat zij met de informatie rekening kunnen houden in hun handelen, en het kenbaar maken aan de markt dat de AFM handhavend optreedt) en anderzijds de diffamerende werking die van publicatie uitgaat (en de lengte van de periode tussen de overtreding en de wetswijziging). De AFM meent dat de ernst en de verwijtbaarheid van de geconstateerde overtreding – als toegelicht in dit besluit – maakt dat geen doorslaggevende betekenis kan toekomen aan de zekerheid die DLAM mogelijk heeft ontleend aan de veronderstelling dat een boete voor overtreding van artikel 4:14 Wft in dit geval niet vroegtijdig zou worden gepubliceerd (als DLAM die zekerheid – gezien de directe werking – al kon ontleenen aan de wetgeving). De ernst

⁶¹ Staatsblad 2014, 253.

en verwijtbaarheid maakt dat marktpartijen (ook de marktpartijen die vermogen in handen van DLAM hebben gesteld) juist op de hoogte moeten worden gesteld van de overtreding die zich heeft voorgedaan, dat marktpartijen juist gewaarschuwd moeten zijn tegen het zelf begaan van de overtreding, en ook in algemene zin belang hebben bij de informatie dat de AFM handhavend heeft opgetreden. Niet valt in te zien dat de belangen van DLAM – die de overtreding heeft begaan – in deze context zwaarder moeten wegen dan de belangen van andere marktpartijen, waaronder marktpartijen die hun vermogen bij DLAM hebben onder gebracht.

In de uitspraak ziet de AFM aanleiding om niet eerder uitvoering te geven aan het besluit tot vroegtijdige publicatie dan nadat:

Als de AFM vaststelt dat één of meer van de voornoemde situaties onder (i) tot en met (iv) zich voordoet, zal zij DLAM daar schriftelijk van op de hoogte stellen. Daarbij zal de AFM een basistekst van het te publiceren persbericht en/of de advertentie toesturen, alsmede een geschoonde versie van het boetebesluit. De AFM zal niet eerder uitvoering geven aan het publicatiebesluit dan nadat vijf werkdagen zijn verstreken na de datum van het voornoemde schriftelijke bericht.

De publicatie wordt opgeschort als DLAM verzoekt om een voorlopige voorziening als bedoeld in artikel 8:81 Awb. Publicatie wordt dan in elk geval opgeschort, totdat de voorzieningenrechter een uitspraak heeft gedaan.

Als DLAM om een voorlopige voorziening vraagt, verzoekt de AFM dit per e-mail (boetefunctionaris@afm.nl) aan haar door te geven. Als DLAM hier niet toe overgaat zal de AFM de boete openbaar maken op de wijze als hieronder toegelicht. Ook vraagt de AFM DLAM het verzoek om voorlopige voorziening per fax toe te sturen (faxnummer [REDACTED]).

5.2.3 Wijze van publicatie

De AFM publiceert de boete door de volledige tekst van het boetebesluit (met uitzondering van vertrouwelijke informatie) op haar website te plaatsen, onder begeleiding van een persbericht. Van het persbericht wordt een Engelse vertaling opgenomen. Ook wordt een bericht over de boete opgenomen in de periodieke AFM-nieuwsbrieven (consumenten/professionals), wordt een bericht op Twitter geplaatst⁶² en wordt gebruik gemaakt

⁶² Het bericht op Twitter zal bestaan uit de kop van het persbericht en een link naar het persbericht op de website van de AFM.

van een RSS-feed⁶³ en een news-alert⁶⁴. Bij het persbericht zal een hyperlink worden opgenomen naar een eventuele uitspraak van de (Voorzieningen)rechter van de rechtbank op rechtspraak.nl. De AFM kan daarnaast het besluit publiceren door middel van een advertentie in één of meer landelijke en/of regionale dagbladen.

Bij het persbericht op de website wordt onderstaande tabel geplaatst, waarin de op het moment van publiceren bekende data worden geplaatst, met een verwijzing naar een zeer korte beschrijving van de stand van de procedure onder de tabel.

Stand van zaken						
Boete is opgelegd	Bezwaar		Beroep		Hoger Beroep	
	Ingesteld	Beslissing genomen	Ingesteld	Uitspraak gedaan	Ingesteld	Uitspraak gedaan

6. Hoe kunt u bezwaar maken?

Iedere belanghebbende kan tegen deze beschikking bezwaar maken door binnen zes weken na bekendmaking daarvan een bezwaarschrift in te dienen bij de AFM, t.a.v. Juridische Zaken, Postbus 11723, 1001 GS, Amsterdam. Een bezwaarschrift kan ook per fax (faxnummer 020-797 3835), per e-mail (e-mailadres bezwarenbox@afm.nl) of met het bezwaarformulier op de website van de AFM (www.afm.nl/bezwaar) worden ingediend. Aan deze elektronische verzending stelt de AFM nadere eisen die op haar website worden toegelicht. Een van die eisen is dat een bezwaarschrift niet aan andere AFM faxnummers of AFM e-mailadressen dan de hier genoemde kan worden gestuurd. De AFM neemt het bezwaarschrift alleen inhoudelijk in behandeling als aan deze eisen is voldaan.

Hoogachtend,
Autoriteit Financiële Markten

[was getekend]
Assistent boetefunctionaris

[was getekend]
Plaatsvervangend boetefunctionaris

⁶³ Een RSS-feed is een automatische melding van aanpassingen op de website.

⁶⁴ Persbureaus en andere instellingen die zich hebben geabonneerd, ontvangen persberichten van de AFM via zogenaamde 'news-alerts'.